

Hallituksen esitys eduskunnalle Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskeväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Metsähallituksesta. Metsähallitus olisi edelleen maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Metsähallitus olisi perustuslain 84 §:n 4 momentissa tarkoitettu valtion liikelaitos, jota koskevat tarkemmat säännökset sisältyisivät Metsähallituksesta annettavaan lakiin. Ympäristöministeriön toimialaan kuuluvissa julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevissa asioissa Metsähallitus olisi ympäristöministeriön ohjauksessa.

Metsähallituksen yleistehtävänä olisi hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana olisi sen hallintaan uskotun tuottovaateen alaisen valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytäri- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden omistaminen. Metsätaloutta ja muuta markkinaehtoista liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaisi omistamiensa tytäryhtiöiden kautta. Esityksellä toteutettaisiin valtion liikelaitoksena toimivaa Metsähallitusta koskevat kilpailuneutraaliteettivaatimukset. Metsähallitus hoitaisi sille uskotut julkiset hallintotehtävät liiketoiminnasta eriytettyssä julkisissa hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä.

Julkisten hallintotehtävien hoidosta aiheutuvat menot rahoitettaisiin valtion talousar-

vioon otettavalla määrärahalta ja julkisten hallintotehtävien hoidosta kertyvillä tuloilla.

Metsähallituksen toimintaa koskevat yhteiskunnalliset velvoitteet pysytettäisiin ennallaan. Luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen olisi riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen toiminnalle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön sekä työllisyyden edistämisen vaatimukset. Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu olisi sovitettava yhteen siten, että saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset saamelaisen kotiseutualueella ja poronhoitolain mukaiset poronhoidon edellytykset poronhoitoalueella turvataan. Eduskunta hyväksyisi edelleen Metsähallituksen keskeiset palvelu- ja muut toimintatavoitteet.

Lakiin otettaisiin säännökset saamelaisten kotiseutualueella tapahtuvasta valtion maa- ja vesialueiden hoitoa ja käyttöä koskevasta suunnittelusta ja heikentämiskiellosta.

Yhteiskunnalliset velvoitteet otettaisiin huomioon Metsähallituksen palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden asettamisen yhteydessä. Lakiin otettaisiin myös säännökset luonnon virkistyskäytön sekä tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeiden huomioon ottamisesta. Tilaaja-tuottajasuhteeseen perustuvista velvoitteista aiheutuvista menetyksistä perittäisiin käypään arvoon perustuva vastike.

Euroopan unionin kilpailulainsäädäntöön liittyvien vaatimusten toteuttamiseksi esitykseen sisältyy ehdotus laiksi valtion metsätalousosakeyhtiöstä. Esityksen mukaan valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan perustettavalle metsätaloutta harjoittavalle osakeyhtiölle Metsähallituksen hallinnassa olevaan, tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen, Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta ja metsätalouden harjoittamiseen liittyvä muu omaisuus. Valtioneuvosto määräisi yhtiöön luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä luovutusehdot. Metsähallitus merkitsi osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet

valtion lukuun ja hallinnoisi yhtiötä. Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus pysytettäisiin edelleen valtion suorassa omistuksessa.

Metsähallituksesta annettavaan lakiin liittyen tarkistettaisiin teknisesti muussa lainsäädännössä olevat maininnat valtion liikelaitoksista siten, että lainsäädännössä mainittaisiin yleisesti valtion liikelaitos ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	5
1 JOHDANTO.....	5
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
2.1.1 Metsähallitus.....	5
2.1.2 Vuoden 2010 liikelaitoslaki.....	10
2.1.3 Kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.....	11
2.2 Nykytilan arviointi.....	11
2.3 Valtion metsien hallinnointi eräissä muissa maissa.....	12
Ruotsi.....	12
Norja.....	12
Saksa.....	13
Englanti.....	13
Ranska.....	13
Viro.....	14
Itävalta.....	14
Irlanti.....	14
Tšekin tasavalta.....	14
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	15
3.1 Tavoitteet.....	15
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	15
Julkisoikeudellinen laitos.....	15
Virasto.....	15
Erityisliikelaitos.....	16
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	16
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	18
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	18
Vaikutukset valtion talouteen.....	18
Vaikutukset Metsähallituskonserniin.....	18
Yritysvaikutukset.....	20
4.2 Henkilöstövaikutukset.....	20
Liikelaitos.....	20
Metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen.....	20
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	21
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	21
Ympäristövaikutukset.....	21
Alueelliset vaikutukset.....	22
5 ASIAN VALMISTELU.....	22
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	22
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	23
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	23
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	24
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	24
1.1 Laki Metsähallituksesta.....	24

1 luku	Yleiset säännökset	24
2 luku	Metsähallituksen tehtävät	24
3 luku	Toimintaa koskevat velvoitteet	29
4 luku	Metsähallituksen ohjaus	32
5 luku	Saamelaiden kotiseutualueetta koskevat erityissäännökset	34
6 luku	Metsähallituksen organisaatio ja hallinto	35
7 luku	Julkisten hallintotehtävien hoito	38
8 luku	Metsähallituksen talous	43
9 luku	Metsähallituksen henkilöstö	46
10 luku	Metsähallituksen kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus	47
11 luku	Erinäiset säännökset	50
12 luku	Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	52
1.2	Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä	54
1.3	Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta	59
1.4	Laki valtion talousarviosta	59
1.5	Kaupparekisterilaki	59
1.6	Valtion virkaehtosopimuslaki	59
1.7	Laki kasvinterveyden suojelemisesta	60
1.8	Maantielaki	60
1.9	Ratalaki	60
1.10	Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista	60
1.11	Laki julkisista hankinnoista	61
1.12	Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista	61
1.13	Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta	61
2	TÄRKEMMÄT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	61
3	VOIMAANTULO	62
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	62
LAKIEHDOTUKSET		66
	Laki Metsähallituksesta	66
	Laki valtion metsätalousyhtiöstä	78
	Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	80
	Laki valtion talousarviosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	80
	Laki kaupparekisterilain 3 §:n muuttamisesta	81
	Laki Valtion virkaehtosopimuslain 3 a §:n muuttamisesta	82
	Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta	83
	Laki maantielain 84 §:n muuttamisesta	83
	Laki ratalain 74 §:n muuttamisesta	84
	Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	84
	Laki julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta	85
	Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista	85
	Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	86

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Valtion liikelaitokset ovat markkinaohjattu osa valtiota. Liikelaitosmalli perustuu liiketaloudellisten periaatteiden noudattamiseen julkisten palvelujen tuottamisessa. Valtion liikelaitokset eivät ole valtiosta erillisiä oikeushenkilöitä. Valtion liikelaitosten henkilöstö on valtion henkilöstöä. Liikelaitosmallia on sovellettu sellaisen valtion liiketoiminnan harjoittamiseen, jota on yhteiskuntapoliittisista tai muista syistä tarve ohjata.

Euroopan yhteisön komissio on 11 päivänä joulukuuta 2007 tehnyt Suomelle osoitetun osittain kielteisen päätöksen Valtion tuki N:o C 7/2006, jonka kielteinen osa koskee Tieliikelaitoksen saamaa valtiontukea. Komissio pitää kiellettyinä valtiontukea liikelaitoksen konkurssisuojaa ja poikkeavaa verokohtelua (konkurssilainsäädännön ja tavanomaisen yhteisöverotuksen soveltumattomuus).

Konkurssilainsäädännön soveltumattomuuden osalta päätöksessä katsotaan, että kyse on valtiontuesta, koska Tieliikelaitos voi hyötyä tuetusta asemastaan. Yhteisöverotuksen soveltumattomuuden osalta päätöksessä katsotaan, että vapautus yhteisöverosta muodostaa kilpailua vääristävän valtiontuen, jota ei voida perustella verojärjestelmän luonteella ja systematiikalla.

Vaikka komission Suomea koskeva päätös koskee ainoastaan Tieliikelaitosta, sillä on epäsuora vaikutus koko liikelaitosjärjestelmään, koska konkurssilainsäädännön ja yhteisöverotuksen soveltumattomuus koskee kaikkia valtion liikelaitoksia.

Muuttamalla verotuslainsäädäntöä voidaan poistaa valtion liikelaitosten poikkeava verokohtelu. Sen sijaan valtion liikelaitosmallia ei voida kehittää konkurssikelpoiseksi muuttamatta mallin keskeisiä peruseriaatteita eli muuttamalla liikelaitokset erillisiksi oikeushenkilöiksi ja luovuttamalla erillisten oikeushenkilöiden omistukseen liikelaitoksen hallinnoima valtion omaisuus. Edellä esitetyn perusteiden liikelaitosmallia, jossa liikelaitoksessa harjoitetaan markkinoilla toimivaa liiketoimintaa, ei voida kehittää yhteismarkkinoille soveltuvaksi toimintamuodoksi.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolisi kokouksessaan 6.3.2009 liikelaitoskohtaisia linjauksia, joiden mukaan valmisteltiin hallituksen esitykset Ilmailulaitoksen, Luotausliikelaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen muuttamiseksi osakeyhtiöiksi ja Senaatti-kiinteistöjen organisoimiseksi. Valtion liikelaitoksista annettu laki (1185/2002; vuoden 2002 liikelaitoslaki) kumottiin valtion liikelaitoksista annetulla lailla (1062/2010; vuoden 2010 liikelaitoslaki). Vuoden 2010 liikelaitoissa tarkoitettu valtion liikelaitos ei voi tarjota palveluja markkinoilla kilpailutilanteessa vaan se on sidesyksikkötoimija, joka tuottaa palveluja valtion virastoille ja laitoksille. Valtion virastojen ja liikelaitosten toiminta on sittemmin keskeisiltä osiltaan organisoitu uudelleen joko osakeyhtiömuotoiseksi toiminnaksi tai pelkästään viranomaisen tarpeita palvelevaksi in house-toiminnaksi. Liiketoiminnan laajuuden näkökulmasta merkittävin vielä uudelleenorganisoimaton toimija on Metsähallitus. Myös Metsähallituksen markkinaehtoinen toiminta tulee yhtiöittää kilpailuneutraaliteetin takaamiseksi.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Metsähallitus

Hallinnollinen asema

Metsähallituksen toiminnan perusteet sisältyvät kumottuun vuoden 2002 liikelaitoslakiin sekä Metsähallituksesta annettuun lakiin (1378/2004) ja valtioneuvoston asetukseen (1380/2004).

Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos, joka luonnonsuojelua koskevissa asioissa on ympäristöministeriön ohjauksessa.

Tehtävät

Metsähallituksesta annetun lain mukaan Metsähallituksen tehtävänä on hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevia luonnonvaro-

ja ja muuta omaisuutta kestävästi ja tulokselisesti. Metsähallituksen on otettava tehtävissään riittävästi huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana metsien hoidolle ja käytölle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa.

Valtion liikelaitoksena Metsähallitus harjoittaa liiketoimintaa. Liiketoiminnan ytimen muodostaa metsätalous. Puutavaran myynnin osuus on yli 90 prosenttia Metsähallituksen liikevaihdosta. Muut liiketoiminnot liittyvät maan ja maa-ainesten hyödyntämiseen sekä virkistyspalveluiden tuottamiseen.

Liiketoiminnan lisäksi Metsähallituksella on lukuisia lakisäätteisiä ja sille annettuja julkisia hallintotehtäviä. Lakisäätteiset julkiset hallintotehtävät perustuvat luonnonsuojelulakeihin (71/1923) ja (1096/1996) ja niiden nojalla annettuihin säädöksiin, erämaalakiin (62/1991), kalastuslakiin (286/1982), kolttalakiin (253/1995), maastoliikennelakiin (1710/1995), metsästyslakiin (615/1991), pelastuslakiin (468/2003), poronhoitolakiin (848/1990), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin (45/2000), oikeudesta yleisiin vesialueisiin annettuun lakiin (204/1966), ulkoilulakiin (606/1973) ja vesilakiin (246/1961) sekä lakiin vesien- ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004).

Julkisista hallintotehtävistä keskeisimpiä ovat lakisäätteisten luonnonsuojelualueiden hallinnointi, hoito ja käytön ohjaus järjestysääntöjen avulla sekä uusien luonnonsuojelualueiden hankinta yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa. Muut julkiset hallintotehtävät liittyvät Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käyttöön, luonnonsuojelualueiden hankintaan, saamelaiskulttuurin harjoittamisen sekä poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen harjoittamisen edellytysten turvaamiseen sekä saamelaisten ja kolttien sekä muiden paikallisten asukkaiden tarpeiden huomioon ottamiseen lähinnä Pohjois-Suomen alueella.

Palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden yhteydessä annettuina julkisina hallintotehtävinä Metsähallitus tuottaa ja ylläpitää yhteiskunnallisia retkeilypalveluita, toteuttaa riista- ja kalataloudellisia hankkeita, valvoo hallin-

nassaan olevien alueiden käyttöä, ylläpitää uittorakenteita ja hoitaa valtakunnalliseen metsäpuiden siemenhuoltoon liittyviä tehtäviä. Metsähallitus tarjoaa kannattavan liiketoiminnan ja laajenevien yhteiskunnallisten tehtävien puitteissa työmahdollisuuksia Itä- ja Pohjois-Suomen sellaisilla alueilla, joilla muuten on vähän työpaikkoja.

Toiminnan rahoitus

Liikelaitoksena Metsähallitus toimii kilpailutilanteessa avoimella sektorilla liiketaloudellisin periaattein. Metsähallitus kattaa liiketoiminnan menot tuloillaan. Liiketoiminnan harjoittamista rajoittavat lainsäädännön nojalla asetetut palvelu- ja muut toimintatavoitteet sekä yhteiskunnalliset velvoitteet, jotka otetaan huomioon tulostavoitteiden asettamisen yhteydessä.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoa rahoitettiin vuonna 2013 yhteensä 61,8 miljoonalla €:lla. Valtion talousarvion kautta Metsähallitus sai niin sanottua perusrahoitusta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta (momentti 30.63.50) 6,1 miljoonaa € ja ympäristöministeriön hallinnonalalta (momentti 35.10.52) 31,7 miljoonaa €. Rahoitus käytettiin ohjaavien ministeriöiden kanssa tulossopimuksissa sovittujen tehtävien suorittamiseen ja niistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi Metsähallitus sai hanke- ja muuta täydentävää rahoitusta siten, että rahoitus oli kaikkiaan ympäristöministeriön hallinnonalalta 33,4 miljoonaa €, maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta 6,8 miljoonaa € ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta 2,5 miljoonaa € sekä oikeusministeriön hallinnonalalta 0,8 miljoonaa €. Tulorahoituksen määrä oli 10,5 miljoonaa euroa, EU-hankerahoituksen määrä 4,6 miljoonaa € ja muu rahoitus oli 3,2 miljoonaa €.

Puolustusvoimat ovat vuokranneet Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita 265 000 hehtaaria 3,5 miljoonan euron vuosikorvauksella. Korvaus vastaa Metsähallituksen metsätalouden tuoton menetystä. Tämän lisäksi Metsähallitus on investoinut puolustusvoimien käyttöön tulevien alueiden hankintaan viime vuosina noin 2,0 miljoonalla eurolla. Metsäntutkimuslaitos on vuokran-

nut Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita 32 000 hehtaaria vajaan yhden miljoonan euron vuosikorvauksella. Myös Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus ja Rajavartiolaitos ovat vuokranneet Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita. Korvaukset kattavat Metsähallituksen metsätalouden tuoton menetykset. Metsäoppilaitosten ja Metsähallituksen välillä on opetusmetsiä koskevia sopimuksia, joista aiheutuva laskennallisen liikevoiton menetys on ollut 1,0 miljoonaa euroa vuodessa.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien hoitoa voidaan lain mukaan rahoittaa valtion talousarvioon erikseen otetuilla määrärahoilla tai ottamalla tehtävien hoidosta aiheutuvat kustannukset huomioon vähentävänä tekijänä tulostavoitetta asetettaessa.

Vuonna 2013 Metsähallituksen yleisten yhteiskunnallisten veloitteiden huomioon ottaminen alensi laskennallisesti liikevoittoa noin 54,6 miljoonaa euroa. Tästä monimuotoisuuden osuus oli 33,1 milj. €, virkistyskäytön 12,9 milj. €, porotalouden 2,2 milj. €, saamelaiskulttuurin 3,2 milj. € ja työllisyyden 3,2 milj. €.

Palveluiden ja suoritteiden hinnoittelu

Metsähallituksen julkisoikeudellista suoritteista perittävät maksut määrätään valtion maksuperustelain (150/1992) säännösten mukaisesti, jolleivät ne ole muiden lakien nojalla maksuttomia. Maksuttomia ovat esimerkiksi porotalouden- ja muiden luontaiselinkeinojen harjoittajille Lapissa myönnetty erityisoikeudet Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden käyttöön sekä entisessä Lapin läänissä että eräissä entisen Oulun läänin kunnissa vakinaisesti asuvien vapaa metsästysoikeus kotikunnassaan sijaitsevilla valtion mailla.

Toiminnan organisointi

Metsähallituksesta annetun lain 2 §:n mukaan Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Metsähallituksen tulee toimia kestävästi ja tuloksellisesti. Metsähallitus harjoittaa liiketoimintaa laissa säädettyjen yhteiskunnallisten veloitteiden puitteissa ja

hoitaa julkisia hallintotehtäviä. Metsähallituksesta annetun lain 3 §:n mukaan Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on metsätalous ja muu luonnonvarojen käyttö sekä niihin liittyvät tuotteet ja palvelut.

Metsähallituksen nykyiset liiketoiminta-alueet ovat talousmetsien hoito ja käyttö (Metsätalous), kiinteistöjen osto, myynti, vuokraus ja aktiivinen hankekehitys tuulivoimaliiketoiminnassa (Laatumaa) sekä maainesten ja niiden jalosteiden myynti ja käyttöoikeuksien antaminen hallinnassa oleviin varantoihin (MH-Kivi Oy). Metsähallitus harjoittaa lisäksi tytäryhtiömuodossa metsäpuiden siementuotantoa (Siemen Forelia Oy) ja taimituotantoa (Fin Forelia Oy). Metsähallituksella on osakkuus Eestissä toimivassa metsäpuiden siemeniä ja taimia tuottavassa Eesti Metsataim -nimisessä yhtiössä.

Metsähallitus toimii liiketaloudellisin periaattein. Metsähallituksen liiketoiminnasta saatuja varoja ei käytetä julkisten hallintotehtävien rahoitukseen, eikä julkisten hallintotehtävien varoilla rahoiteta liiketoimintaa. Liiketoiminnasta ja julkisista hallintotehtävistä pidetään Metsähallituksen sisäisesti erillistä kirjanpitoa ja laaditaan erilliset tilinpäätökset. Liiketoiminnan ja julkisten hallintotehtävien käytössä olevalle omaisuudelle on vahvistettu erilliset taseet. Metsähallituksen yhteisessä tilinpäätöksessä liiketoiminnan käytössä oleva omaisuus on peruspääomaa ja julkisten hallintotehtävien käytössä oleva omaisuus muuta omaa pääomaa.

Metsähallituksesta annetun lain 8 §:n mukaan Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamista varten Metsähallituksessa on erillinen julkisten hallintotehtävien yksikkö, jonka päällikkönä toimii luontopalvelujohtaja. Luontopalvelujohtaja hoitaa ne julkisiin hallintotehtäviin liittyvät tehtävät, jotka eivät lain mukaan kuulu hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Metsästystä ja kalastusta koskevat erikseen nimetyt julkiset hallintotehtävät (eräasiat) hoitaa kuitenkin julkisten hallintotehtävien yksikössä erätalouspäällikkö.

Metsähallituksen toimielimet

Metsähallituksen ylin toimielin on hallitus, jonka puheenjohtaja ja varapuheenjohtajan

sekä viisi muuta jäsentä valtioneuvosto nimeää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Metsähallituksesta annetun asetuksen mukaan johtokunnan jäsenillä tulee olla metsätalouden, liikkeenjohdon, luonnonsuojelun tai alueellisten näkökohtien asiantuntemusta. Lisäksi heidän tulee olla kilpailutilanteen edellyttämällä tavalla riippumattomia. Johtokunnan jäsenistä yksi tulee määrätä Metsähallituksen henkilöstön keskuudestaan ehdottamista henkilöistä, yhden tulee olla maa- ja metsätalousministeriöstä, yhden ympäristöministeriöstä ja yhden Lapin läänistä.

Liikelaitoksen toimintaa hoitaa ja kehittää sekä hallituksen päätösten toimeenpanosta huolehtii valtioneuvoston nimittämä toimitusjohtaja.

Toiminnan ohjaus ja suunnittelu

Metsähallituksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet vahvistaa eduskunta vuosittain valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä. Eduskunta hyväksyy muun muassa tavoitteet siitä, missä määrin Metsähallitus hankkii vuosittain hallintaansa suojelualueita alueiden myynnistä saatavilla tuloilla ja vaihtomailla. Maa- ja metsätalousministeriö päättää eduskunnan hyväksymissä rajoissa Metsähallituksen tarkemmista palvelu-, toiminta- ja tulostavoitteista sekä Metsähallituksen talouden ja toiminnan vuotta pitempää ajanjaksoa koskevista tavoitteista.

Valtioneuvosto vahvistaa Metsähallituksen tilinpäätöksen ja päättää tässä yhteydessä voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaavat toimialojensa osalta Metsähallituksen toimintaa. Luonnonsuojelutehtävien hoidosta, niihin liittyvien palveluiden tuottamisesta ja rahoituksesta Metsähallitus tekee sopimuksen ympäristöministeriön kanssa. Metsästykseseen, kalastukseen, erävalvontaan, retkeilyalueisiin, uittoon ja metsäpuiden siemenhuoltoon liittyvistä tehtävistä sekä niiden rahoituksesta Metsähallitus tekee sopimuksen maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Metsähallitus sovittaa yhteen eri tehtävät niin sanotun osallistavan suunnittelujärjes-

telmän avulla, jossa laajasti kuullaan eri sidosryhmiä ja kansalaisia.

Maa- ja vesialueet

Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden kokonaisala oli vuoden 2013 lopussa 12,5 milj. ha, josta maa-alueita oli 9,1 milj. ha ja vesialueita oli 3,4 milj. ha. Vesialueista 2,7 milj. ha oli lähinnä merialueille sijoittuvia yleisiä vesialueita.

Maa-alueista talouskäytössä olevaa metsämaata oli 3,5 milj. ha eli 39 % Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden pinta-alasta. Taloustoiminnan ulkopuolella maa-alueista oli 5,6 milj. ha eli 61 %. Taloustoiminnan ulkopuolelle jääneistä alueista talousmetsiin liittyviä kitu- ja joutomaita oli 1,4 milj. ha, lakisääteisiä ja muita luonnonsuojelualueita 1,5 milj. ha, erämaa-alueita 1,4 milj. ha sekä suojeleuhjelmien aluevarauksia ja muita alueita 1,3 milj. ha.

Saamelaiset

Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta on säädetty tarkemmin saamelaiskäräjistä annetulla lailla (974/1995).

Perustuslain sääntely turvaa saamelaisten aseman alkuperäiskansana siihen liittyvine kansainvälisistä sopimuksista ilmenevine oikeuksineen. Kulttuuri ymmärretään säännöksissä laajana käsitteenä. Sääntely ei rajoitu ainoastaan kielellisten oikeuksien turvaamiseen ja kehittämiseen, vaan se ulottuu laajemmin turvaamaan saamelaisten kulttuuri- muotoa, johon kuuluvat myös saamelaisten perinteiset elinkeinot, kuten poronhoito, kalastus ja metsästys.

Poronhoitolain (848/1990) 2 §:n 2 momentin mukaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Valtion maata voidaan tällä alueella luovuttaa tai vuokrata vain sillä ehdolla, ettei porojen ai-

heuttamista vahingoista saa korvausta. Saamelaiden kotiseutualue kuuluu kokonaisuudessaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen.

Saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n mukaan viranomaisten on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus neuvotella kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana. Sellaisia ovat muun muassa yhdyskuntasuunnittelu, valtion alueiden hoito ja käyttö, kaivostoiminta, saamelaisten perinteiseen elinkeinon liittyvä lainsäädännön tai hallinnon muutos sekä saamenkielisten koulutus-, sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaisten ja muun paikallisen väestön näkemysten huomioon ottamista valtion maa- ja vesiomaisuuden käytön ja hoidon suunnittelussa saamelaisten kotiseutualueella on lisätty. Metsähallituksen maankäyttöä koskevat ratkaisut tehdään pitkälti luonnonvarasuunnitelmien ja hoito- ja käyttösuunnitelmien pohjalta. Metsähallitus on kehittänyt osallistavan suunnittelun menetelmiä, joiden avulla kaikki asianosaiset pääsevät suunnitelmien tekemiseen mukaan.

YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 7–8/1976) 27 artiklan mukaan kansalliseen, uskonnolliseen tai kielelliseen vähemmistöön kuuluvilta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään. Sopimuksen täytäntöönpanoa seuraava ihmisoikeuskomitea (Human Rights Committee) on luonut soveltamiskäytäntöä alkuperäiskansojen oikeuksista tulkitsemalla yleissopimuksen 27 artiklaa. Ihmisoikeuskomitea on 1990-luvulta lukien käsitellyt viisi Suomea koskevaa yksilövalitusta, joissa saamelaiset poronhoitajat ovat valittaneet metsänhakkuun, metsätien rakentamisen ja/tai kivenlouhinnan estävän heidän poronhoitoaan. Poronhoito osana saamelaisten perinteistä kulttuuria kuuluu artiklan soveltamisalaan. KP-sopimuksen 27 artiklaa ei ole katsottu rikotun näissä tapauksissa.

Ihmisoikeuskomitean 27 artiklaa koskeva tulkinta voidaan kiteyttää kolmeen päähuomioon, jotka koskevat neuvotteluvollisuutta, kokonaisvaltainen harkintaa ja vaikutusten arviointia. Valtion viranomaisten tulee neuvotella saamelaisten kanssa suunnitelmistaan, jotka tulee tarvittaessa sopeuttaa 27 artiklan vaatimuksiin. Valtion on otettava alueella samanaikaisesti tapahtuva eri viranomaisten toiminta kokonaisvaltaisesti huomioon. Alueella aikaisemmin toteutettujen toimenpiteiden vaikutukset tulee ottaa kumulatiivisesti huomioon arvioitaessa vireillä olevan hankkeen vaikutuksia saamelaisten mahdollisuuksiin harjoittaa kulttuuriaan. Lisäksi valtion on punnittava suunnitellun toiminnan hyvät ja huonot puolet.

Metsätalous

Metsähallituksen talous- ja virkistysmetsien puuston arvioitu kokonaismäärä on 300 milj. m³ ja arvioitu vuotuinen kokonaiskasvu 11,4 milj. m³. Vuotuinen poistuma on noin 6 milj. m³. Vuonna 2013 ainespuun myyntimäärä oli 6,06 milj. m³ ja metsätalouden liikevaihto noin 336 milj. euroa. Metsätalouden liikevaihto muodostaa noin 90 % Metsähallituksen liiketoiminnan (liiketoimintakonsernin) liikevaihdosta. Metsähallitus ottaa liiketoimintaa harjoittaessaan huomioon yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet, kuten luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön sekä porotalouden ja saamelaiskulttuurin vaatimukset.

Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen liikevaihto on noin 340 miljoonaa euroa ja se toimii aktiivisesti puumarkkinoilla koko maan alueella. Metsähallitus myy ja toimittaa puuta sahoille, sellu- ja paperiteollisuusyrityksille sekä energiateollisuudelle. Metsähallitus toimittaa puuta asiakkaidensa tehtaille vastaavilla toimitusehdoilla kuin muut toimijat ja toimii avoimilla markkinoilla kilpailutilanteessa muiden puutoimittajien kanssa. Puutoimituksissa Metsähallituksen kilpailijoita ovat esimerkiksi Stora Enso Oyj, UPM-Kymmene Oyj, Metsä Group, Harvestia Oy, metsänhoitoyhdistykset ja eräät yhteismetsät.

Metsähallitus työnantajana

Metsähallituskonsernin henkilöstömäärä vuonna 2012 oli 1832 henkilöä, josta liikelaitoksen palveluksessa oli keskimäärin 1702 henkilötyövuotta vastaava määrä. Metsähallituksen henkilöstö on työsopimussuhteessa lukuun ottamatta luontopalvelujohtajaa, erätalouspäällikköä ja tehtävissään julkista valtaa käyttäviä henkilöitä, jotka ovat virkasuhteisia. Vakinaisia metsureita henkilöstöstä oli noin 490 (26 %).

Metsähallituksen henkilöstöstä noin 10 % työskentelee Vantaalla ja loput Metsähallituksen eri toimipisteissä ympäri Suomea. Noin 60 % Metsähallituksen palkoista maksetaan Oulun, Kainuun ja Lapin maakuntiin. Metsähallitus työllistää lisäksi yli 1000 henkilötyövuoden edestä ulkopuolisia urakoitsijoita.

Liiketoiminnan keskeiset tunnusluvut

Metsähallitus-konsernin liiketoiminnan liikevaihto vuonna 2013 oli 346,7 milj. euroa (vuonna 2012 345,6 milj. euroa). Liiketoiminnan tilikauden 2013 tulos oli 116,1 milj. euroa (2012 114,2 milj. euroa), mikä on 33 % liikevaihdosta. Liikevoitosta 9,3 milj. euroa syntyi kiinteän omaisuuden myynnistä. Sijoitetun pääoman tuotto vuonna 2013 oli 4,8 %, investointien määrä liikevaihdosta 3 % ja omavaraisuusaste 98 %. Tuloutus valtiolle vuonna 2013 oli 120 milj. euroa.

Vuonna 2013 Metsähallitus toimitti asiakkailleen 6,06 miljoonaa kuutiometriä ainespuuta ja energiapuuta 600 GWh.

2.1.2 Vuoden 2010 liikelaitoslaki

Metsähallitukseen sovellettava vuoden 2002 liikelaitoslaki on kumottu vuoden 2010 liikelaitoslailla. Vuoden 2010 liikelaitoslain siirtymäsäännöksen nojalla kumottua lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä sovelletaan Metsähallitukseen, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitettu valtion liikelaitos ei voi tarjota palveluja markkinoilla kilpailutilanteessa vaan se on sidosyksikkötoimija, joka tuottaa palveluja valtion virastoille ja laitoksille. Valtion liike-

laitos voi tuottaa palvelujaan myös valtion-apulaitoksille silloin, kun kyseinen palvelu rahoitetaan kokonaan taikka lähes kokonaan valtion talousarvioon otetun määrärahan turvin. Valtion liikelaitoksen tehtävänä voi olla varsinaista toimintaa tukevien palvelujen, kuten tietotekniikka-, toimitila- ja laboratorio-palvelujen taikka muiden vastaavien tuki- ja asiantuntijapalvelujen tuottaminen.

Liikelaitos toimii normaaleiden liiketoimintaperiaatteiden mukaisesti osakeyhtiön tapaan. Liikelaitoksen rahoitus muodostuu kokonaisuudessaan asiakasmaksuista ja rahoitusmarkkinoilta saatavasta rahoituksesta. Uusimuotoista valtion liikelaitosta ei voida rahoittaa suoraan valtion talousarviosta eikä se voi hoitaa julkisia hallintotehtäviä.

Vuoden 2010 liikelaitoslain mukaan eduskunta päättää edelleen liikelaitoksen toimialasta ja tehtävistä sekä hyväksyy liikelaitoksen asianomaisena tilikautena ja seuraavina tilikausina tehtävien investointeja koskevien päätösten enimmäismäärät ja antaa liikelaitokselle luvan pitkäaikaisen lainan ottamiseen. Asianomainen ministeriö vastaa liikelaitoksen ohjauksesta, joka on omistajaohjauspainotteista tulohajausta, sekä asettaa liikelaitokselle taloudellisen tulostavoitteen ja tuloutustavoitteen.

Vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitettuna liikelaitoksena toimii tällä hetkellä ainoastaan Senaatti-kiinteistöt. Sen tehtävänä on tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja virastoille, laitoksille, valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja muille valtion liikelaitoksille samoin kuin eduskunnalle sekä sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta.

Valtion liikelaitosjärjestelmän piirissä komission päätöksen antamisajankohtana oli Tieliikelaitoksen lisäksi viisi muuta valtion liikelaitosta: Ilmailulaitos, Luotsausliikelaitos, Metsähallitus, Senaatti-kiinteistöt ja Varustamoliikelaitos. Senaatti-kiinteistöt on järjestetty vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitetuksi valtion in house -toimijaksi. Tieliikelaitos aloitti toimintansa osakeyhtiömuodossa vuoden 2008 alussa, Ilmailulaitos ja Varustamoliikelaitos vuoden 2010 alussa ja Luotsausliikelaitos vuoden 2011 alussa.

2.1.3 Kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen

Kuntien kilpailutilanteessa markkinoilla hoitamien tehtävien yhtiöittämistä koskeva kuntalain (365/1995) muutos tuli voimaan 1.9.2013. Sen mukaan kaikki kuntien markkinaehtoiset toiminnot on annettava vuoden 2014 loppuun mennessä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi. Samanaikaisesti tuli voimaan myös kilpailulain (948/2011) muutos, joka velvoittaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvomaan kilpailuneutraliteetin toteutumista julkisen ja yksityisen sektorin toimiessa samoilla markkinoilla. Virasto voi valvontatoiminnassaan puuttua myös komissiota laajemmin valtion liiketoimintojen kilpailua vääristäviin rakenteisiin eli kilpailuneutraliteetin kannalta ongelmalliseen toimintaan.

2.2 Nykytilan arviointi

Vuoden 2010 liikelaitoslaki ei sovellu Metsähallitukselle, koska Metsähallituksesta ei voida kehittää sen tehtävät huomioon ottaen valtionhallinnon sisästä toimijaa. Vuoden 2010 liikelaitoslaki ei myöskään mahdollista sitä, että liikelaitos hoitaisi julkisia hallinto-tehtäviä. Liikelaitosta ei vuoden 2010 liikelaitoslain mukaan voida rahoittaa valtion talousarviosta.

Metsähallituksen lainsäädännöllinen asema perustuu kumottuun vuoden 2002 liikelaitoslakiin, jota sovelletaan Metsähallitukseen vuoden 2010 liikelaitoslain siirtymäsäännöksen nojalla siihen saakka kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään. Komission Tieliikelaitosta koskevalla päätöksellä on yleistä merkitystä liikelaitosjärjestelmän kannalta. Konkurssilainsäädännön ja yhteisöverotuksen soveltumattomuutta koskevat komission johtopäätökset tulee ottaa Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevia laintasoisia säännöksiä valmisteltaessa huomioon.

Valtion liikelaitosmallia ei voida kehittää konkurssikelpoiseksi muuttamatta mallin keskeisiä peruseriaatteita eli muuttamalla liikelaitokset erillisiksi oikeushenkilöiksi ja luovuttamalla erillisten oikeushenkilöiden omistukseen liikelaitoksen hallinnoima val-

tion omaisuus. Edellä esitetyn perusteiden valtion nykyisten periaatteiden mukaista liikelaitosmallia ei voida kehittää yhteismarkkinoille soveltuvaksi toimintamuodoksi. Valtion liikelaitos voi olla pysyvä toimintamuoto vain silloin, kun liikelaitos ei toimi markkinoilla kilpailutilanteessa (in house) eikä tarjoa palvelujaan valtion ulkopuolisille asiakkaille.

Pääministeri Kataisen hallitusohjelman mukaan valtion maa- ja vesiomaisuuden kokonaisuhallinta säilytetään Metsähallituksella ja Metsähallitus säilytetään yhtenä kokonaisuutena. Hallitusohjelman mukaan Metsähallituksen luontopalveluiden kehittäminen, rahoitus ja rahoitusmekanismit turvataan. Ympäristöministeriön asemaa luontopalvelujen asiantuntija- ja strategiaohjauksessa ei heikennetä. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että suhdannevaihteluiden aiheuttamia ongelmia lievennetään säilyttämällä Metsähallituksen rooli teollisuuden raaka-ainehuollon ja työllisyyden tasaisena turvaajana.

Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryöryhmä käsitteli 22.5.2012 Metsähallituksen uudelleenorganisointia ja puolsi sen järjestämistä erityisliikelaitokseksi. Ministeriryöryhmän linjausten mukaan valtion maa- ja vesiomaisuus säilytetään edelleen suorassa valtion omistuksessa, eikä sitä siirretä tytäryhtiöille. Metsähallitus säilytetään yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena ja se organisoidaan erityisliikelaitokseksi. Liikelaitos toimii konsernimuodossa ja markkinoilla avoimessa kilpailutilanteessa toimivat liiketoiminnot yhtiöitetään liikelaitoksen tytäryhtiöiksi. Perustettavalle metsätalousyhtiölle annetaan yksinoikeus metsätalousliiketoiminnan harjoittamiseen valtion liiketoimintaan tarkoitettulla maalla ja samalla sille säädetään velvollisuus toteuttaa toiminnassaan kaikkia Metsähallitukselle säädettäviä yhteiskunnallisia velvoitteita. Metsähallitus hoitaa jatkossakin sille nykyisin osoitetut julkiset hallintotehtävät ja ne hoidetaan erillisessä yksikössä maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön suorassa ohjauksessa. Lisäksi linjattiin, että Metsähallituksen toimintamallin uudistuksessa otetaan huomioon myös kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman hankkeessa 45 (saamelaiden

osallistumisoikeudet) tehtävät poliittiset päätökset.

Voimassa olevassa metsähallituslaissa on säännöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että saamelaisten oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan turvataan Metsähallituksen toiminnassa saamelaisten kotiseutualueella. Käytännön toiminta on joiltain osin ollut laissa nykyisin säädettyä velvoitetta laajempaa.

Metsähallitus on keskeinen toimija saamelaisten kotiseutualueella. Noin 90 % kotiseutualueen maa- ja vesialueista on valtion omistuksessa ja Metsähallituksen hallinnassa. On siksi perusteltua kehittää lainsäädäntöä siten, että säädosperusteisesti turvataan saamelaisten oikeus osallistua ja myötävaikuttaa saamelaisten kotiseutualueella olevien valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevaan Metsähallituksen päätöksentekoon.

2.3 Valtion metsien hallinnointi eräissä muissa maissa

Ruotsi

Sveaskog AB on valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Sen omistuksessa on 4,1 miljoonaa hehtaaria valtion maita, joista 3,1 miljoonaa hehtaaria on talouskäytössä. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 6 miljoonaa kuutiometriä käyttöpaikalle toimitettuna.

Yhtiö hoitaa maaomaisuuden edunvalvonnan ja hoidon tehtävät. Sveaskogin keskeistä liiketoimintaa on kestävä metsätalouden harjoittaminen, jossa Sveaskogin tavoitteena samalla on puun toimitusten arvon lisääminen. Sveaskogin muita toimintoja ovat kiinteistökauppa, metsästys, kalastus ja maihin kohdistuvat erilaiset luvat ja sopimukset. Yhtiö hoitaa myös erityisalueita, joilla otetaan korostetusti huomioon ulkoilun ja luonnonsuojelun tavoitteet.

Sveaskogin tytäryhtiöitä ovat sen täysin omistamat Svenska Skogsplantor AB ja SIA Sveaskog Baltfor ja puoliksi omistama Setra Group AB. Konsernin tytäryhtiöiden liiketoiminnan toimialoina ovat taimituotanto, puutavaran tuonti sekä puurakentamisen tuotteet.

Naturvårdsverket on luonnonsuojeluun keskittynyt virasto. Sen tehtävänä on kohdentaa valtion rahoitusta luonnonsuojelualueiden hankintaan ja olemassa olevien alueiden hoitamiseksi.

Statens Fastighetsverk hoitaa suurinta osaa valtion rakennetusta kulttuuriperinnöstä sekä hoitaa 6,4 miljoonaa hehtaaria valtion maata. Tuottavaa metsämaata on 0,74 miljoonaa hehtaaria, josta 0,48 miljoonaa hehtaaria on erityisten luonnonsuojelusäädösten alaisuudessa. SFV harjoittaa ympäristöystävällistä, yhteiskuntaa hyödyttävää ja taloudellisesti kannattavaa metsätaloutta. SFV on mukana myös tuulivoiman kehittämisessä. Toiminta tuottaa voittoa.

Fortifikationsverket on puolustuslaitoksen kiinteistölaitos, jonka hallinnassa on myös maa- ja metsätalouteen käytettävää maata.

Norja

Statskog SF on valtion kokonaan omistama yhtiö (state-owned enterprise), jonka suuntaan omistajaa edustaa maatalous- ja ruokaministeri. Statskog SF:llä on useita tytäryhtiöitä. Statskog SF:n hallinnassa on 6,0 miljoonaa hehtaaria valtion maita, joista 0,2 miljoonaa hehtaaria on suojeltua tai suojeltavaksi ehdotettua metsää. Noin 0,5 miljoonaa hehtaaria on talouskäytössä olevaa tuottavaa metsämaata. Maaomaisuus ilmoitetaan Statskog SF:n taseessa. Investointeihin rinnastettavien ostojen kohteena oleva omaisuus voidaan kiinnittää yhtiön lainojen vakuudeksi. Statskog hallinnoi kokonaisuudessaan noin 20 % Norjan manneralueista.

Statskog SF:n keskeistä liiketoimintaa on kestävä metsätalouden harjoittaminen. Puun vuotuinen myyntimäärä on alle 0,5 miljoonaa kuutiometriä lähinnä tienvarressa myytynä.

Statskog SF rahoittaa toimintansa liiketoiminnan tuloilla. Statskog tukee ja järjestää yleistä virkistyskäyttöä, metsästystä ja kalastusta. Valtio voi hallituksen ympäristöpolitiikkaa toimeenpannessaan asettaa Statskogille metsien suojeluun liittyviä velvoitteita. Ympäristöministeriö rahoittaa suojelualueiden hoidon. Valtio maksaa niin Statskogille kuin yksityisillekin maanomistajille korvausta suojelluista alueista.

Statskog ei voi mennä konkurssiin. Yhtiötä verotetaan maan normaalin verotuskäytännön mukaisesti. Statskog SF tilittää valtiolle voitostaan suhteellisen, vuosittain vaihtelevan osuuden.

Saksa

Saksassa on hyvin erilaisia ratkaisuja liittovaltion ja osavaltioiden metsien hoitoorganisaatiosta. Bayerische Staatforsten AöR on julkisoikeudellinen yhtiö, jonka toiminnan lainmukaisuutta valvoo Baijerin ruoka-, maatalous- ja metsäministeriö. Yhtiö on perustettu lain nojalla (Waldgesetz für Bayern, Staatsforstengesetz). Yhtiö hoitaa 805 000 hehtaaria Baijerin osavaltion omistamia maita. Niistä on metsää 720 000 hehtaaria. Kaksi kolmasosaa metsistä on suojelurajoitteiden alaisia. Bayerische Staatforstenilla on vapaa käyttöoikeus maihin. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 5 miljoonaa kuutiometriä myytnä vaihtelevasti sekä käyttöpaikalle toimitettuna, tienvarressa että pystykaupoilla.

Yhtiön liiketoimintaa ovat kestävä metsätalouden harjoittaminen, kiinteistöliiketoiminta, metsästys ja kalastus. Liiketoiminnan olennaisena osana on taloudellisten, ekologien ja sosiaalisten tavoitteiden tasapainottaminen. Tytäryhtiöidensä kautta Bayerische Staatforsten omistaa kahden biopolttoainevalmalan osakkeita. Yhtiöllä on yhteiskunnallisia velvoitteita, jotka ovat yhteydessä yleiseen hyvinvointiin. Yhtiö ottaa toiminnassaan korostetusti huomioon matkailun tarpeen turismin kannalta tärkeillä alueilla. Yhtiö rahoittaa toimintansa pääasiassa liiketoiminnan tuloilla. Vain erityiset hyvinvointiin liittyvät projektit rahoitetaan Baijerin hallituksen toimesta maksimissaan 90 prosenttiin kustannuksista. Kaikki muut ympäristöasiat rahoitetaan yhtiön toimesta.

Yhtiö ei voi mennä konkurssiin. Se maksaa vain omaisuusveron ja arvonalisäveron. Viimeisen kolmen vuoden aikana yhtiön koko nettotulos on tuloutettu valtiolle. Valtio käyttää omistajalle kuuluvaa valtaa yhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen kautta.

Englanti

Forest Enterprise England (FEE) on osakeyhtiö valtionhallinnon osaston Forestry Commissionin sisällä. FEE hoitaa 260 000 hehtaaria valtion maa-alueita ja metsiä, joista 68 000 ha on varattu luonnonsuojelutarkoituksiin. Maaomaisuus on arvostettu FEE:n taseeseen. Ympäristön, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden tasapainottaminen on avainasemassa yhdistetyn maankäytön kautta yhtiön vastatessa yhteiskunnan tarpeisiin. Puun vuotuinen myyntimäärä on alle 2 miljoonaa kuutiometriä myytnä pystykaupoilla, tienvarressa ja käyttöpaikalle toimitettuna.

Hallinnosta vastaa hallitus (Forest Commissioners), jonka jäsenet maan hallitus nimittää. Hallitukseen kuuluu sekä yhtiön johtoa että yhtiöstä riippumattomia henkilöitä.

Metsätalouden menot rahoitetaan sen tuloilla. Osa ympäristönsuojelutyöstä tehdään normaalin metsänkäytön yhteydessä. Samalla voidaan tehdä jonkin verran maakauppaa. Muu ympäristönsuojelu rahoitetaan budjettivaroin. Tytäryhtiöiden toimiala on rajoitettu koskemaan metsätaloutta ja virkistyskäyttöä.

FEE ei voi mennä konkurssiin eikä se maksa veroja. Tuloutusta valtiolle ei ole, koska tulot käytetään menojen kattamiseen.

Ranska

Office National des Forêts (ONF) on Ranskan valtion metsien hoidosta vastaava maatalousministeriön alainen organisaatio (state enterprise). Organisaatio on perustettu lain nojalla (Code Forestier). ONF:n hallinnassa on yhteensä 4,5 miljoonaa hehtaaria julkisia metsiä, joista 1,4 miljoonaa hehtaaria kuuluu valtiolle, 2,2 miljoonaa hehtaaria kunnille ja 0,9 miljoonaa hehtaaria muille julkisyhteisöille. Valtion omistuksessa oleva maaomaisuus on arvostettu ONF:n taseeseen. ONF hoitaa myös kuntien metsiä. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 6 miljoonaa kuutiometriä myytnä lähinnä pystymyyntinä mutta myös tienvarteen toimitettuna.

ONF:llä on sekä liiketoimintatehtäviä että viranomastehtäviä. Liiketoimintatehtävistä keskeisin on metsätalous. Tämän lisäksi laitos harjoittaa metsätalouteen liittyvää kansainvälistä liiketoimintaa itse tai omistamiensa yhtiöiden kautta. Muista tehtävistä etusijalla on virkistyspalvelujen tarjoaminen.

ONF hoitaa metsien hallinnon myös mientokäytössä provinseissa. Puukaupalla ja kaupallisilla toiminnoilla katetaan suurin osa julkisista tehtävistä, mutta osa tehtävistä saa myös budjettirahoitusta.

ONF ei voi mennä konkurssiin ja se maksaa vuosittain veroja valtiolle.

Kansallispuistot (7) ovat ympäristöministeriön alaisia itsenäisiä yksiköitä. Muita pienempiä suojelualueita ja -kohteita hallinnoivat alue- ja paikallisviranomaiset ympäristöministeriön avustuksella.

Viro

RMK on voittoa tavoitteleva valtion virasto, jota ohjaa ympäristöministeriö. RMK:n hallinnassa on 1,1 milj. ha maata, josta 0,5 milj. ha on talousmetsiä ja 0,3 milj. ha eri tavoin suojeltuja metsiä. Organisaatio toimii Viron metsälain nojalla ja edustaa valtiota tehtäviensä suorittamisessa. Maaomaisuus on arvostettu RMK:n taseeseen, maiden varsinainen omistaja on Viron valtio. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 3 miljoonaa kuutiometriä myytynä lähinnä käyttöpaikalle toimitettuna.

RMK:n toiminta-alueita ovat metsähallinto, metsänhoito, puutavarakauppa, suojelu- ja virkistyskäyttö sekä siemen- ja taimituotanto. RMK:n metsien käytön päämäärät määritellään Viron metsälain nojalla ja kattavat toiminta-alueen sähävaran tuotannosta virkistyskäyttöön. RMK:n tavoitteena lain mukaan on myös puumarkkinoiden tasapainottaminen. Kiinteistökauppa ei ole sallittua, mutta tytäryhtiöitä voidaan maan hallituksen luvalla perustaa.

Liiketoiminta toimii normaalien liiketoimintaperiaatteiden mukaan. RMK:lla on oikeus käyttää taloudellisten toimintojensa tulosta valtion metsien hoidon tarkoituksiin ja julkisten tehtävien suorittamiseen. Valtio voi tulouttaa RMK:n voittoa vuosittain itselleen. RMK ei voi mennä konkurssiin, mutta sitä verotetaan samalla tavalla kuin muitakin liiketoimintaa harjoittavia organisaatioita. Käytännössä kyseessä on nettobudjetoitu liikelaitos.

Itävalta

Österreichische Bundesforste (ÖBf AG) on Itävallan valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Yhtiö on perustettu lain nojalla (Bundesforstgesetz). ÖBf:n vastuulla on yhteensä vajaan 900 000 hehtaarin maa-alueet, joista 500 000 hehtaaria on metsää. Metsäalasta noin puolet on erilaisten suojelurajoitteiden alaista. Puun vuotuinen myyntimäärä on alle 2 miljoonaa kuutiometriä myytynä lähinnä käyttöpaikalle toimitettuna.

ÖBf:n keskeinen liiketoiminta-alue on kestävän metsätalouden harjoittaminen. Yhtiön muita liiketoiminta-alueita ovat mm. konsultointi, metsästys ja kalastus, uusiutuva energia (tuulivoima, vesivoima, bioenergia), turismiin liittyvät palvelut ja kiinteistöliiketoiminta.

Yhtiö hoitaa erillisellä palvelusopimuksella osaa Itävallan suojelualueista. Yhtiö tarjoaa metsätalouden palveluja myös ulkopuolisten metsissä. Toimintaa rahoitetaan sekä yksityisellä rahoituksella että valtion varoista.

Yhtiö voi mennä konkurssiin ja sitä verotetaan kuten muitakin yhtiöitä. Voittoa tuloutetaan valtiolle vuosittain.

Irlanti

Irlannin Coillte on osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet omistaa Irlannin valtio ja joita hallinnoi maatalous-, kalastus- ja elintarvikeministeriö sekä valtiovarainministeriö. Johtokunnan nimittää maatalous-, kalastus- ja elintarvikeministeri. Coillte on organisoitu kolmeen divisioonaan: Coillte Panel Products harjoittaa paneelinvalmistusta, Coillte Forest metsätalouseliiketoimintaa ja Coillte Enterprise liiketoimintaa useilla yhtiön ydinliiketoiminnoista johdetuilla aloilla.

Coillte on perustettu lailla (Forest Act) vuonna 1988. Laissa määritellään yhtiön tavoitteet ja velvoitteet. Yhtiö omistaa hallinnassaan olevan metsäomaisuuden, jota on 445 421 hehtaaria. Aluksi yhtiön tarkoitus oli harjoittaa metsätaloutta omistamallaan metsäalueella, mutta ajan myötä toiminta on laajentunut. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 2,5 miljoonaa kuutiometriä myytynä sekä pystykaupoilla, tienvarressa että käyttöpaikalle toimitettuna.

Tšekin tasavalta

Tšekin tasavallan Lesy Ceské republiky (LCR) on valtion liikelaitos (State Enterprise), ja sen toiminta perustuu Tšekin tasavallan lakiin valtion liikelaitoksista. LCR:n päätoimiala on metsätalouden harjoittaminen. Liikelaitosta johtaa pääjohtaja, jonka nimitää maatalousministeri. Liikelaitos käyttää hallintaoikeutta valtion metsäalueisiin, joita on yhteensä 1,3 milj. hehtaaria. Kilpailutetut yksityiset yritykset hoitavat pääosin metsänhoitotyöt; 92 % LCR:n metsäalasta vuonna 2012. Hankintahakkuita suoritettiin lähinnä sillä metsäalalla, jota LCR itse hoitaa (8 % LCR:n hallinnoimasta metsäalasta). Lisäksi myytiin 1,3 milj. m³ hakkuutähdettä. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 8 miljoonaa kuutiometriä myytynä lähinnä pystykaupoilla, mutta vähäisemmässä määrin myös tienvarteen toimitettuna.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on pysyttää Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus valtion suorassa omistuksessa ja säilyttää Metsähallituksen nykyisin hoitamat tehtävät toiminnallisessa organisaatiokonaisuudessa siten, että järjestely täyttää kilpailuneutraliteettivaatimukset. Esityksen tavoitteena on myös pääministeri Kataisen hallitusohjelmaan otettujen muiden Metsähallitusta ja valtion maa- ja vesiomaisuutta koskevien tavoitteiden sekä hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän asiaa koskevien linjausten toteuttaminen.

Esityksen tavoitteena on myös turvata säädosperusteisesti saamelaisten oikeus osallistua saamelaisten kotiseutualueella olevien valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevien päätösten valmisteluun.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Vuonna 2007 Komission antaman Destia-päätöksen jälkeen ja valtiovarainministeriön käynnistettyä valtion liikelaitoksia koskevan lainsäädännön uudistamisen maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö käynnistivät Metsähallituksen uudelleenor-

ganisointia koskevan valmistelun. Valmistelun alkuvaiheessa todettiin, että nykyisen liikelaitosmallin jatkaminen siten, että metsätalousliiketoiminta olisi edelleen sijoitettuna liikelaitoksen sisälle, ei ole mahdollista. Tämä perustuu ensisijassa siihen, että liikelaitos osana valtiota ei ole konkurssikelpoinen. Vuoden 2002 liikelaitoslain mukaista liikelaitosta ei voida muuttaa konkurssikelpoiseksi muuttamatta liikelaitoksen perustavanlaatuisia ominaispiirteitä. Jatkovalmistelussa tarkasteltiin vaihtoehtoja, joissa Metsähallituksen toiminnot olisi organisoitu julkisoikeudelliseksi laitokseksi, virastoksi tai erityislainsäädännön pohjalta perustettavaksi valtion liikelaitokseksi.

Julkisoikeudellinen laitos

Julkisoikeudellisessa laitoksessa merkittäväksi ongelmaksi muodostuisivat ensinnäkin merkittävää julkista valtaa sisältävien tehtävien soveltumattomuus muuksi kuin viranomaiseksi katsottavalle organisaatiolle. Sellaiset Metsähallitukselle osoitetut tehtävät, joiden hoitoon sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttämistä, olisi siirrettävä valtion viraston hoidettaviksi. Menettely olisi vastoin pääministeri Kataisen hallitusohjelman kirjauksia. Valtioentiteetistä erilliselle julkisoikeudelliselle laitokselle ei myöskään voitane osoittaa valtion maaomaisuuden luovutusta koskevaa toimivaltaa. Tästä seuraisi se, että Metsähallitusta ohjaavat ministeriöt tulisi kytkeä osaksi valtion maaomaisuuden luovutusta sisältävän liiketoiminnan päätösprosessia, mikä vaikeuttaisi liiketoiminnan edellyttämää päätöksenteon joustavuutta ja joutuisuutta, toisi ministeriötasolle runsaasti sinne kuulumattomia operatiivisia tehtäviä, merkitsisi osittain päällekkäisen hallinnon luomista ja edellyttäisi ministeriöiden merkittävää lisäresursointia. Julkisoikeudellisen laitoksen vaihtoehdossa markkinoilla tapahtuva liiketoiminta tulisi yhtiöittää.

Virasto

Malli, jossa virasto hallinnoisi valtion maa- ja vesiomaisuutta, soveltuisi Metsähallitukselle osoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitoon. Virastovaihtoehdossa markkinoilla

tapahtuva liiketoiminta tulisi eriyttää kilpailuneutraliteettivaatimusten vuoksi osakeyhtiöön. Virastolle voitaisiin osoittaa yhtiötä koskevat omistajaohjaustehtävät. Metsähallituksen toiminnasta valtaosa on liiketoimintaa ja sen organisointi viraston hallinnoimaan osakeyhtiöön olisi poikkeuksellinen menettely. Virasto toimintamallina ei ole tarkoitettu liiketoiminnan harjoittamista varten, eikä se muun muassa valtion maa- ja vesiomaisuutta koskevien investointien budjettisidonnaisuuden vuoksi siihen sovellu. Virastomallissa toiminnan rahoitus perustuu pelkästään valtion toimintamomentilta myönnettävään rahoitukseen, kun muissa tarkastelluissa mallissa emo-organisaatio voi hyödyntää toiminnassaan budjettirahoituksen lisäksi omaisuuden myyntituloja ja tytäryhtiöiden maksamia osinkoja ja käyttöoikeusmaksuja. Edellä todettujen syiden vuoksi virastomalli todettiin liiketoiminnan vaatiman joustavuuden ja joutuisuuden vuoksi soveltumattomaksi vaihtoehdoksi.

Erityisliikelaitos

Organisoinnin erityisliikelaitokseksi todettiin tarjoavan nykyistä liikelaitosmallia lähimpänä olevan ohjaus- ja toimintamallin emo-organisaation, julkisten hallintotehtävien hoidon ja tytäryhtiömuodossa harjoitettavan markkinaehtoisien liiketoiminnan muodostamalle kokonaisuudelle. Liiketoiminnan yhtiöittäminen liikelaitoksen kokonaan omistamaksi tytäryhtiöksi ei erityisliikelaitosmallissa ratkaisevasti muuttaisi emo-organisaation käytössä olevia rahavirtoja nykyiseen verrattuna, sillä tytäryhtiöiden maksamat käyttöoikeusmaksut ja osingot olisivat edelleen emo-organisaation käytettävissä. Liikelaitosmallissa liiketoiminnan investoinnit eivät ole sidoksissa valtion talousarvioon. Liikelaitosten osalta on olemassa vakiintunut toiminnan ohjausta ja rahoitusta sekä voiton tuloutusta koskeva järjestelmä. Julkisten hallintotehtävien hoidon riippumattomuuden ja puolueettomuuden edellyttämälle eriyttämiselle liikelaitoksen muusta toiminnasta on olemassa hyväksi todettu malli.

Erityisliikelaitoskonsernimalli mahdollistaa liiketoiminnan ja julkisten hallintotehtävien hoitamisen yhdessä organisaatiokokonaisuus-

nessa ja muiden pääministeri Kataisen hallitusohjelmaan otettujen Metsähallitusta ja valtion maa- ja vesiomaisuutta koskevien tavoitteiden toteuttamisen. Lisäksi se varmistaa markkinoilla harjoitetun toiminnan läpinäkyvyyden ja kilpailuneutraliteetin. Koska vuoden 2010 liikelaitoslain mukainen liikelaitos ei voi hoitaa julkisia hallintotehtäviä eikä tällaisten tehtävien hoitoa voida lain mukaan rahoittaa valtion talousarviosta, edellyttää erityisliikelaitoksen malli erillistä ja kattavaa omaa lainsäädäntöä.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Metsähallitus olisi perustuslain 84 §:n 4 momentissa tarkoitettu valtion liikelaitos, jota koskevat tarkemmat säännökset sisältyisivät Metsähallituksesta annettavaan lakiin. Metsähallituksen yleistehtävänä olisi käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus säilytettäisiin valtion suorassa omistuksessa. Metsähallitus olisi edelleen maa- ja metsätalousministeriön toimialalle sijoittuva liikelaitos, jota ympäristöministeriö ohjaisi toimialaansa kuuluvien julkisten hallintotehtävien osalta.

Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana olisi sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytäryhtiöiden osakkeiden hallinnointi. Metsähallitus harjoittaisi metsätaloutta ja toimittaisi puutavaraa asiakkaille, harjoittaisi maa-ainesliiketoimintaa, maa- ja vesialueita koskevaa vuokraus- ja myyntitoimintaa sekä hanke- ja kehitystoimintaa. Markkinoilla tapahtuvaa liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaisi omistamissaan osakeyhtiöissä. Metsähallitus tulouttaisi voitostaan päätettävän osuuden valtiolle vuosittain.

Metsähallitusta koskeva eduskunnan ja valtioneuvoston ohjausvalta säilyisi ennallaan. Eduskunta voisi asettaa edelleen Metsähallitukselle palvelu- ja muita toimintatavoitteita,

jotka voivat koskea myös tytäryhtiöissä harjoitettavaa toimintaa.

Yhteiskunnan kokonaisuuteen kuuluisi kannattavan liiketoiminnan harjoittamisen ohella, että Metsähallituksen hallinnassa oleviin alueisiin liittyvät muut yhteiskunnalliset tarpeet tulevat asianmukaisella tavalla huomiioon otetuiksi. Metsähallituksen toimintaa koskevat yhteiskunnalliset velvoitteet pysyisivät pääosin ennallaan. Metsähallituksen tulisi edelleen luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana ottaa riittävästi huomioon biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Uutena asiaryhmänä velvoitteessa olisi meren hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden toteaminen. Metsähallituksen olisi lisäksi edelleen otettava huomioon luonnon virkistyskäytön ja työllisyyden edistämisen vaatimukset sekä sovitettava hallinnassaan olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojeleminen yhteen saamelaiden kotiseutualueella siten, että saamelaiden kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään.

Metsähallitus varautuisi hoitamaan tehtäviään myös poikkeusoloissa siten kuin maa- ja metsätalousministeriö ja puolustusministeriön osalta puolustusministeriö määräävät. Metsähallitus antaisi pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautuisi omatoimisesti metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan hallinnassaan olevilla valtion mailla yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa. Yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden hoito otettaisiin huomioon Metsähallituksen tulostavoitetta asetettaessa.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden asianmukainen huomioon ottaminen käytännön toiminnassa edellyttäisi niiden säännönmukaista huomioimista tulos- ja muun omistajaohjauksen yhteydessä sekä Metsähallituksen omassa toiminnan suunnittelussa, jota se toteuttaisi laajaan kansalaisyhteiskunnan sidostyöryhmiä kuulemiseen perustuvana osallistavana luonnonvarasuunnitteluna.

Metsähallitukselle osoitetut julkiset hallintotohtävät säilyisivät ennallaan ja ne rahoitet-

taisiin edelleen valtion talousarviosta ja julkisten hallintotohtävien hoidosta kertyvillä tuotoilla. Julkisten hallintotohtävien hoidon riippumattomuus ja puolueettomuus turvataisiin siten, että tehtävien hoito eriytettäisiin henkilöittäin, taloudellisesti ja toiminnallisesti. Julkisia hallintotohtäviä hoidettaisiin erillisessä yksikössä, jonka rahoitus tulisi suoraan valtion talousarviosta. Yksikkö ja sen hoitamat tehtävät eriytettäisiin liikelaitoksen hallituksen ja toimitusjohtajan toimivallasta. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaisivat yksikköä kuten muitakin alaisiaan virastoja ja laitoksia.

Esityksessä vahvistettaisiin luonnonvarojen käytön suunnitelmien roolia nostamalla niiden hyväksyminen Metsähallituksen hallituksen tehtäväksi. Suunnitelmia laadittaessa otettaisiin huomioon Metsähallitukselle laissa säädetyt yhteiskunnalliset velvoitteet ja sovitettaisiin yhteen yhteiskunnan eri sidostyöryhmien näkemyksiä valtion maiden ja vesien käytöstä alueellisella tasolla.

Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi oma luvunsa Metsähallituksen toiminnasta saamelaiden kotiseutualueella. Lukuun otettaisiin säännökset saamelaiden kotiseutualueella tapahtuvasta suunnittelusta ja heikentämiskieltoista. Heikentämiskieltoa koskevan säännöksen mukaan saamelaiden kotiseutualueella sijaitsevat tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvat, valtion maa- ja vesialueilla toteutettavat Metsähallituksen suunnitelmat ja hankkeet on laadittava ja toteutettava siten, etteivät ne olennaisesti heikennä saamelaiden mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan taikka kolttien elinolosuhteita tai näiden mahdollisuuksia harjoittaa mainittuja elinkeinoja kolttialueella. Heikentämiskieltoon liittyvää harkintaa varten Metsähallitukselle säädettäisiin velvollisuus selvittää yhteistyössä saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen kanssa saamelaiden kotiseutualueella valtion maa- ja vesialueiden hoitoon ja käyttöön liittyvien suunnitelmien vaikutukset saamelaisille alkuperäiskansana. Saamelaiskäräjillä ja kolttien kyläkokouksella olisi oikeus hakea muutosta Metsähallituksen tekemään hallintopäät-

tökseen sillä perusteella, että päätös on heikentämiskiellon vastainen.

Metsähallituksen on toiminnassaan saamelaisalueella välttämätöntä kuulla muitakin kuin saamelaisia. Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvaroja koskevaa lainsäädäntöä kehitettäessä on pidettävä huolta siitä, että valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevissa ratkaisuissa otetaan riittävällä tavalla huomioon kaikki paikalliset intressit sekä turvataan kaikkien paikallisten tahojen osallistuminen asioiden valmisteluun ja keskinäinen vuorovaikutus asioita valmisteltaessa. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös saamelaisten kotiseutualueelle perustettavista kuntakohtaisista neuvottelukunnista.

Metsähallituksen harjoittama metsätalousliiketoiminta ja toimintaan kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtävään toimintaan kohdistuvat varaukset siirrettäisiin siirtyvää toimintaa jatkamaan perustettavalle osakeyhtiölle. Liiketoimintasiirto toteutettaisiin yhtiöoikeudellisesti apportina, jolloin Metsähallitus saisi vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön osakekannan. Perustettavaan osakeyhtiöön siirtyvä Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen henkilöstö siirtyisi liikkeen luovutusta koskevien periaatteiden mukaisesti, jolloin työntekijöiden työsuhteesta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet pysyisivät entisellään.

Valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan perustettavalle metsätaloutta harjoittavalle osakeyhtiölle Metsähallituksen hallinnassa olevaan, tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva oikeus metsätalouden harjoittamiseen. Oikeus olisi siirtokelvoton ja yhtiö maksaisi yksinoikeudesta Metsähallitukselle käyvän vastikkeen. Eduskunta asettaisi edelleen Metsähallitukselle palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet ja ne voisivat koskea myös tytäryhtiöissä hoidettavaa toimintaa. Metsähallituksen tehtävänä olisi ohjaavien ministeriöiden tarkentavan ohjauksen puitteissa huolehtia siitä, että eduskunnan asettamat tavoitteet saavutetaan.

Valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) mukaan päätös, jonka toteuttamisen johdosta valtio lakkaisi olemasta yhtiön ainoa omistaja tai

luopuisi enemmistöstään yhtiössä, edellyttää eduskunnan suostumusta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtion talouteen

Esityksellä ei ole vaikutuksia Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettujen talousarvion määrärahoihin.

Metsätalousliiketoiminnan yhtiöittämisen jälkeen liikelaitoksen tulot muodostuisivat tytäryhtiön maksamista käyttöoikeuskorvauksista (noin 100 milj. euroa), tytäryhtiöiden maksamista osingoista (noin 10 milj. euroa) sekä liikelaitoksen omista maanmyynti- ja vuokratuloista ja muista tuloa tuottavista tehtävistä (noin 10 milj. euroa).

Metsähallituksen tuloutus valtiolle on ollut hallitusohjelman linjauksen mukaisesti 120 milj. euroa vuodessa. Vuoden 2015 tuloksesta tehtävä liikelaitoksen tuloutus ei vielä sisältäisi metsätalousliiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön osinkoja, jotka maksetaan liikelaitokselle vasta seuraavana vuonna. Tästä johtuen liikelaitoksen vuoden 2015 tuloksesta tehtävä tuloutus jäisi arviolta 10 milj. euroa pienemmäksi kuin valtion metsien tuotto muuten mahdollistaisi. Seuraavina vuosina tytäryhtiön edellisen vuoden tuloksesta maksetut osingot olisivat käytettävissä liikelaitoksen tuloutuksessa. Tytäryhtiön kertyvät voittovarot on mahdollista siirtää liikelaitokseen osinkoina voitonjakokelpoisen pääoman mahdollistamalla tavalla myöhempinä vuosina.

Vaikutukset Metsähallituskonserniin

Koko Metsähallituskonsernin liikevaihto vuonna 2013 oli 375,0 milj. euroa ja Metsähallituskonsernin liiketoiminnan liikevaihto vuonna 2013 oli 346,7 milj. euroa. Tuloutuksen perusteena oleva Metsähallituskonsernin liiketoiminnan tilikauden 2013 tulos oli 116,1 milj. Konsernin liiketoiminnan tulos ilman kiinteistöjen myyntivoittoja oli 106,8 milj. euroa. Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen liikevaihto vuonna 2013 oli 336,0 milj. euroa ja metsätalouden liikevoitto

oli 116,3 milj. euroa. Metsänhoitoon sekä teiden rakentamiseen ja kunnossapitoon käytettiin vuonna 2013 yhteensä 44 milj. euroa.

Vuoden 2013 lopussa Metsähallituksen peruspääoman arvo oli 2 536,5 milj. euroa. Metsähallituksen sijoitetun pääoman tuotto vuonna 2013 oli 4,7 %, investointien määrä liikevaihdosta 3 % ja omavaraisuusaste 98 %. Tuloutus valtiolle vuonna 2013 oli 120 milj. euroa.

Perustettavan osakeyhtiön tase perustuisi Metsähallituksen metsätalousliiketoimintaan ja Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen varoihin ja velkoihin 31.12.2014. Lisäksi taseeseen vaikuttaisi Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva oikeus metsätalouden harjoittamiseen, joka olisi siirtokelvoton. Tytäryhtiöön siirrettävän omaisuuden arvo olisi alustavan arvion mukaan yhteensä noin 137 milj. euroa. Siirrettävästä omaisuudesta käyttöomaisuuden osuus olisi noin 34 milj. euroa, vaihto-omaisuus (puuvarastot) 12 milj. euroa, saamiset 28 milj. euroa ja rahat ja pankkisaamiset 63 milj. euroa. Yhtiön oma pääoma olisi noin 108 milj. euroa ja vierasta pääomaa yhtiöllä olisi noin 29 milj. euroa. Omavaraisuusasteeksi muodostuisi aloitavassa taseessa noin xx prosenttia.

Perustettavan osakeyhtiön käyttöpääoman riittävyys varmistetaan kassavirtatarkastelulla. Valtion alueiden pysyvä metsätaloudellinen käyttöoikeus ja sen tuottoarvo tarjoaa edellytykset vieraan pääoman hankinnalle.

Perustettavan osakeyhtiön liikevaihdoksi arvioidaan ensimmäisenä toimintavuonna noin 340 miljoonaa euroa. Perustettavan osakeyhtiön osakepääoma olisi noin xx miljoonaa euroa. Omavaraisuusasteen odotetaan säilyvän noin xx prosentin tasolla. Perustettava osakeyhtiö siirtyisi normaalin yhtiöverotuksen piiriin.

Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen yhteydessä perustettavalle yhtiölle annettavasta yksinoikeudesta metsätaloustoimenpiteiden suorittamiseen liikelaitokselle perittävän vastikkeen tulee olla käypä, jotta yhtiö ei saisi perusteetonta etua, joka voitaisiin katsoa kielletyksi valtion tueksi. Käyttöoikeuskorvauksesta maksettava vastike perustuisi yhtiön käyttöön yksinoikeudella

annetun maa- ja vesiomaisuuden metsätaloudelliseen tuottoarvoon ja sen perusteella arvetun liikelaitoksen peruspääoman tuottovaatimukseen.

Metsähallituksen hallinnassa olevien metsien käyttörajoitukset, jotka johtuvat laissa määritellyistä yleisistä yhteiskunnallisista tai muista velvoitteista, otettaisiin metsien tuottoarvon määrittämisessä huomioon tasearvoa alentavina tekijöinä. Valtion metsätaloustaloudessa olevien alueiden tuottovaatimus asetettaisiin siten, että se vastaisi muiden samalla toimialalla toimivien yritysten omaisuuden tuottoarvoon perustuvaa tuottovaatimusta. Käyttöoikeussopimuksen kohteena olevan omaisuuden tuottovaatimus on nykyisillä tasearvoilla laskien noin 5 %.

Perustettavalla tytäryhtiöllä tulee olla edellytykset harjoittaa kannattavaa liiketoimintaa. Edellä todettu huomioon ottaen käyttöoikeussopimuksesta perittävä vastike on tarkoitus määrittää siten, että se olisi noin 90 % sopimuksen kohteena olevan omaisuuden tuottoarvosta. Kun taseen arvo tarkistetaan Metsähallituksen avaavan taseen muodostamisen yhteydessä, tarkistetaan tuottovaatimus sitä vastaavaksi. Jatkovalmistelussa tarkentuva vuotuinen käyttöoikeudesta liikelaitokselle maksettava vastike olisi noin 100 miljoonan euron luokkaa.

Yhtiö vastaisi metsätalousliiketoiminnan kuluista, joita muodostuu muun muassa puunkorjuun suunnittelusta, puuston hakuusta, puutavaran kuljetuksesta sekä metsänuudistamis- ja metsänparannustoimenpiteistä.

Perustettavan osakeyhtiön omavaraisuusasetta alentaisivat yhtiölle siirtyvät, yhteensä noin 7,5 miljoonan euron vastuut, jotka muodostuvat pääosin eläkejärjestelmän muutoksesta aiheutuvista velvoitteista. Tarkoitus on, että eläke-etujen muutos katettaisiin perustettavan osakeyhtiön henkilöstölle otettavasta lisäeläkevakuutuksesta. Henkilöstön eläketurvan tason säilyttämiseksi perustettava yhtiö ottaisi erillisen lisäeläkevakuutuksen, jonka hinnaksi Metsähallitus on arvioinut alustavasti noin xx miljoonaa euroa. Arvio tarkentuu Kevan laskelmien perusteella jatkovalmistelun aikana. Lisäeläkevakuutus tulisi perustettavan yhtiön vastattavaksi tasejärjestelynä yhtiötä perustettaessa.

Yritysvaikutukset

Esitys koskee suoraan ainoastaan perustettavaksi esitettyä Metsähallituksen täysin omistamaa osakeyhtiötä, joka harjoittaisi metsätaloutta valtion maalla osana Metsähallituskonsernia. Esityksellä pyritään saattamaan Metsähallituksen markkinoilla tapahtuva liiketoiminta kilpailuneutraaliksi siten, että konkurssikelvottomuuteen ja verotukseen liittyvät kilpailuedut poistetaan. Kilpailua vääristävien tekijöiden poistaminen parantaa kaikkien metsätaloutta harjoittavien yritysten toimintaedellytyksiä. Perustettavalle Metsähallituksen kokonaan omistamalle osakeyhtiölle annettavalla metsätalouden harjoittamista valtion maalla koskevalla yksinoikeudella ei ole vaikutuksia puun ostajien puusta maksamaan hintaan tai puumarkkinoiden toimintaan, koska järjestely ei vaikuta Metsähallituksen tarjoaman puun määrään ja koska yhtiö maksaa yksinoikeudesta käyvän vastikkeen.

Esityksellä ei ole vaikutuksia yritysten veroihin, maksuihin tai yrityksille maksettaviin tukiin. Esityksellä ei myöskään ole vaikutuksia yrityksistä koskeviin ilmoitus-, lupa-, raportointi-, valvonta- tai rekisteröintimenettelyihin.

Metsähallitus on hankkinut puutavaran korjuuseen ja kuljetukseen, metsänhoitotöiden suorittamiseen ja metsäautoteiden rakentamiseen ja ylläpitoon liittyviä palveluja ulkopuolisilta urakoitsijoilta vuosittain noin 165 miljoonalla eurolla. Tästä summasta noin 140 miljoonaa euroa kohdistuu puutavaran ja energiapuun korjuuseen ja kuljetukseen. Urakointimaksut muodostavat noin 60–70 prosenttia Metsähallituksen menoista. Valtion metsätalousosakeyhtiön perustamisella ei ole välitöntä vaikutusta ulkopuolisten urakoitsijoiden käyttöön. Metsähallituksen metsureiden eläköitymisen seurauksena urakoitsijoilta ostettavien suoritteiden määrän arvioidaan hieman kasvavan.

4.2 Henkilöstövaikutukset

Liikelaitos

Valtion liikelaitosten henkilöstöön sovelletaan valtion liikelaitoksia koskevia säännöksiä, sopimusmääräyksiä ja periaatteita. Lähtökohtaisesti valtion liikelaitoksen palvelusuhde on työsuhde. Metsähallituksessa on yhteensä noin 60 virkasuhteista tehtävissä, joissa käytetään julkista valtaa. Esityksellä ei muuteta Metsähallitukselle osoitettuja julkisia hallintotehtäviä, joten esityksellä ei ole vaikutusta liikelaitokseen jäävän henkilöstön osalta.

Lakkautettavan Metsähallituksen toimitusjohtaja siirtyisi tässä laissa tarkoitettuksi Metsähallituksen toimitusjohtajaksi ja luontopalvelujohtaja tässä laissa tarkoitettuksi luontopalvelujohtajaksi. Lakkautettavan Metsähallituksen erätalouspäällikkö siirtyisi tässä laissa tarkoitettuksi erätalousjohtajaksi.

Metsähallitukselta edellytetään muita valtakunnallisesti metsätaloutta harjoittavia toimijoita tasaisempaa tuloutusta ja sitä kautta toimintaa myös jatkossa. Tämän seurauksena Metsähallitus työllistää muita toimijoita tasaisemmin.

Metsähallituksen uudelleenorganisointiin liittyvässä uuden liikelaitoksen perustamisessa ei ole virkasuhteisen eikä työsopimussuhteisen henkilöstön osalta kyse liikkeenluovutuksesta vaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelystä.

Metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen

Metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen sinänsä ei vaikuta metsätalouden henkilöstön määrään eikä tehtäviin. Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen henkilöstö siirtyisi perustettavan osakeyhtiön palvelukseen. Siirtyvän henkilöstön määrä on noin 850 henkilöä, ja kaikki heistä ovat työsopimussuhteisia. Työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:n nojalla työehtosopimukseen osallisen yrityksen haltijan seuraajalle siirtyvät kaikki ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka edeltäjällä työehtosopimuksen mukaan oli. Metsähallitusta sitovan työehtosopimuksen sopimusmääräykset muun muassa vuosilomista, sairausajan palkasta ja eläkkeistä velvoittavat siten osakeyhtiötä siihen saakka, kunnes osakeyhtiö aikanaan sopii työehdoista työehtosopimuksella henkilöstöjärjestöjen kanssa. Osakeyhtiö valmistelee palkkaus- ja muut

palkitsemisjärjestelmänsä henkilöstöjärjestöjen kanssa neuvoteltavien tavoitteiden pohjalta. Tarkoitus on, että siirtyvän henkilöstön työsuhteen ehdoista sovitaan työehtosopimuksin jo ennen yhtiön perustamista. Henkilöstön palvelussuhteen ehtojen määräytymisessä sovelletaan liikkeenluovutustilanteissa lisäksi työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n säännöstä, joka koskee työsuhteista johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymistä. Henkilöstön asemaan sovelletaan myös, mitä valtioneuvoston periaatepäätöksessä valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaatiomuutostilanteissa (VM/201/00.00.02/2012) on määrätty.

Metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen yhteydessä yhtiöön siirtyvä henkilöstö siirtyy valtion eläkejärjestelmästä yksityisen työeläkejärjestelmän piiriin. Tavoitteena on, että liikelaitoksesta osakeyhtiön palvelukseen siirtyvän henkilöstön ansaitut eläke-edut turvataan ja siirtyvien uusi eläketurva vastaa nykyistä eläketurvaa. Tämä järjestetään erillisellä ryhmäeläkevakuutuksella. Metsähallituksen palveluksessa on noin 600 henkilöä, joilla on oikeus valtion niin sanottuun lisäeläketurvaan. Lisäeläketurvan määräksi arvioidaan noin 7 miljoonaa euroa. Lopullinen vastuusumma ratkeaa kilpailutuksen jälkeen.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksella on muutoin vain vähäisiä vaikutuksia hallintoon. Eduskunnan ohjaustoimivalta pysyisi muuttumattomana ja se asettaisi talousarvion vahvistamisen yhteydessä edelleen Metsähallitukselle palvelu- ja muita toimintatavoitteita. Eduskunta hyväksyisi edelleen Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitetut talousarvion määrärahat, peruspääoman muutokset, tilikauden investointien enimmäismäärän sekä valtuutuksen tehdä investointeja, joista aiheutuu sitoumuksia useammalle tilikaudelle. Eduskunta antaisi myös suostumuksen lainanottoon.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaisivat edelleen Metsähallitusta aiempien periaatteiden mukaisesti. Kun Metsähallitus olisi edelleen maa- ja metsätalousministeriön toimialalle kuuluva liikelai-

tos, ministeriö hoitaisi liikelaitokseen liittyvien valtioneuvostolle kuuluvien tehtävien valmistelun. Maa- ja metsätalousministeriölle tulisi perustettavalle metsätalousliiketoimintaa harjoittavalle yhtiölle annettavaa käyttöoikeutta koskevan sopimuksen tarkistamiseen liittyviä tehtäviä.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ympäristövaikutukset

Valtion talouskäytössä olevien maa- ja vesialueiden sekä erämaa- alueiden ja luonnonsuojelualueiden sekä talouskäytön ulkopuolelle osoitettujen muiden alueiden sijainti samassa organisaatiossa on saatujen kokemusten perusteella edistänyt toimintojen yhteensovittamista ja osaltaan tasoittanut metsätalouden ja luonnonsuojelun vastakainasettelua Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion mailla. Esityksen ei arvioida heikentävän tätä kehitystä.

Esityksessä korostettaisiin nykyisen tapaan kestävyuden periaatteen noudattamista Metsähallituksen toiminnassa. Esityksen mukaan biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen tulisi luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana ottaa riittävästi huomioon metsien ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja sen tarkoituksenmukainen lisääminen olisi edelleen Metsähallituksen kaikkea toimintaa rajoittava reunaehto.

Käytännössä Metsähallituksen biologista monimuotoisuutta koskevat velvoitteet huomioitaisiin ja sovitettaisiin yhteen muun toiminnan kanssa jo nyt sovelletun osallistavan luonnonvarasuunnittelujärjestelmän avulla, jonka yhteydessä kuullaan laajasti kansalaisia ja sidosryhmiä. Suunnittelujärjestelmään kuuluvissa alueellisissa luonnonvarasuunnitelmissa tarkastellaan Metsähallituksen biologista monimuotoisuutta koskevia velvoitteita laajempien aluekokonaisuuksien yhteydessä, päätettäisiin alueiden suojele- ja virkistyskäytöstä sekä määriteltäisiin metsätalustoiminnan reunaehdot.

Alueelliset vaikutukset

Metsähallitus on merkittävä työnantaja. Metsähallituskonsernin palveluksessa on noin 1800 työntekijää ja toimihenkilöä. Metsureita heistä on noin 470. Metsähallitus työllistää lisäksi ulkopuolisten yrittäjien palveluksessa olevia henkilöitä puutavaran korjaukseen liittyvissä tehtävissä yli 700 henkilöä, puutavaran kuljetukseen liittyvissä tehtävissä yli 350 henkilöä ja metsänhoitoon sekä teiden rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyvissä tehtävissä yli 300 henkilöä. Metsähallituksen kokonaistyöllistyvyys on siten yli 3000 henkilötyövuotta.

Metsähallituksen toiminnalla on merkittävä aluetaloudellinen vaikutus. Metsähallituksen henkilöstöstä noin 10 prosenttia työskentelee Vantaalla ja loput eri toimipisteissä eri puolilla Suomea. Noin 60 % Metsähallituksen palkoista maksetaan Lapin, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien alueilla. Metsätalouden urakointimaksuista noin 70 % maksetaan Pohjanmaan–Kainuun ja Lapin alueilla. Esitys ei muuttaisi Metsähallituksen asemaa tässä suhteessa.

Esityksen mukaan Metsähallituksen toiminnot olisi yhteen sovitettava siten, että saamelaisten oikeus kulttuurinsa harjoittamiseen kotiseutualueellaan sekä poronhoitolaisa säädettyjen poronhoidon edellytysten huomioon ottaminen poronhoitoalueella turvattaisiin.

Pohjois-Suomen väestöllä on erityislainsäädäntöön perustuvia oikeuksia käyttää valtion maa- ja vesialueita kalastukseen ja metsästykseseen sekä poronhoitoon. Esityksessä ei puututtaisi näihin oikeuksiin, vaan ne säilyisivät ennallaan. Esityksellä ei myöskään puututtaisi metsästyslain 7 §:ssä tarkoitettuun oikeuteen metsästä yleisellä vesialueella ja talousvyöhykkeellä eikä metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettuun Lapin maakunnassa ja eräiden Pohjois-Pohjanmaan maakunnan pohjoisosien kunnissa asuvien oikeuteen metsästä kotikunnassaan sijaitsevilla valtion alueilla.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen arvioidaan osaltaan vahvistavan saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan.

Saamelaisten perinteiset elinkeinot ovat keskeisiä elementtejä saamelaisessa kulttuurissa. Näiden elinkeinojen harjoittamisessa ei ole saamelaiskulttuurissa yhtä voimakkaita sukupuolieroja kuin valtaväestön kulttuurissa. Tämän vuoksi esityksen hyödyt kohdistuvat kumpaankin sukupuoleen.

Ehdotuksella ei puututa yksittäisten kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa. Ehdotuksilla ei ole vaikutuksia ihmisten tai ihmisryhmien yhdenvertaisuuteen sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella taikka kuluttajien asemaan.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä käsitteli Metsähallituksen organisointi 22.5.2012 ja puolsi valmistelun jatkamista. Hallituksen esityksen jatkovalmistelu on tehty virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä ja valmisteluun on kytketty maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön, oikeusministeriön, valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön edustajista sekä Metsähallituksen asiantuntijoista muodostuva epävirallinen valmisteluryhmä. Jatkovalmisteluun liittyen on pidetty osallistavia seminaareja Helsingissä 14.6.2012 ja 31.1.2014, Oulussa 30.10.2013 ja 16.1.2014 Rovaniemellä.

Asian valmisteluun liittyen on pidetty kaksi saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua neuvottelua 21.6.2011 ja 16.1.2014.

Pääministeri Kataisen hallitusohjelman mukaan saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään muun muassa maankäyttöön liittyvää lainsäädäntöä selkeyttämällä. Kansalliseen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaan kuuluu maa- ja metsätalousministeriön vastuulla oleva hanke nro 45, jonka tarkoituksena on lisätä saamelaisten osallistumisoikeuksia valtion maa- ja vesialueiden käytön suunnittelussa.

Hallitus käsitteli iltakoulussa 12.12.2012 saamelaisasioita ja linjasi, että maa- ja metsätalousministeriö asettaa työryhmän valmistelemaan ehdotusta saamelaisten osallistumis-

oikeuksien lisäämiseksi valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevassa päätöksentekomenettelyssä saamelaisten kotiseutualueella. Maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän 16.7.2013 valmistelevaan ehdotusta saamelaisten osallistumisoikeuksien lisäämisestä valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevassa päätöksentekomenettelyssä ja tähän liittyen valmistelevaan ehdotusta Metsähallitusta koskevaan lainsäädäntöön otettaviksi säännöksiksi Metsähallituksen yhteyteen perustettavasta toimielimestä.

Työryhmän tehtävänä oli myös laatia ehdotukset lakiin otettaviksi säännöksiksi poronhoidon, metsästyksen ja kalastuksen yleisestä edistämisestä saamelaisten kotiseutualueella ja tehdä ehdotukset tätä koskevien toimenpiteiden rahoittamiseksi. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon, että valtion tai yksityisten henkilöiden maa- ja vesialueiden omistusoikeuteen ja käyttöoikeuteen saamelaisten kotiseutualueella ei puututa miltei osin. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon myös muun paikallisen väestön osallistumisoikeudet ja mahdollisuudet harjoittaa perinteisiä elinkeinoja

Maa- ja metsätalousministeriö hankki syksyllä 2012 oikeudellisen asiantuntijalausunnon Metsähallituksen organisointiin erityisliikelaitokseksi liittyvistä valtiosääntöoikeudellisista kysymyksistä.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsiteli asiaa x.x.2014.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, sisäministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetus- ja

kulttuuriministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, Maanmittauslaitokselta, rajavartiolaitoksen esikunnalta, Metsähallitukselta, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolta, Metsäntutkimuslaitokselta, Lapin, Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen aluehallintovirastoilta, Lapin, Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Suomen metsäkeskukselta, Suomen riistakeskukselta, Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan liitoilta sekä Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta, Enontekiön, Inarin, Posion, Sodankylän ja Utsjoen kunnilta, Kuhmon kaupungilta, Pailiskuntain yhdistykseltä, saamelaiskäräjiltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Metsäteollisuus ry:ltä, Suomen Sahat ry:ltä, Koneyrittäjien liitto ry:ltä, Palvelualojen työnantajat PALTA ry:ltä, Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Suomen Yrittäjiltä, Metsähallituksen henkilöstöjärjestöiltä (Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry, Tekniikan ja Tiedon Toimihenkilöt TTT ry, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Puu- ja erityisalojen liitto), Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun, Lapin sekä Pohjois-Karjalan alueilla toimivilta neuvottelukunnilta, Suomen Latu ry:ltä, Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:ltä ja Tunturi-Lapin Kehitys ry:ltä.

Lausunnoissa.....

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Metsähallituksesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Hallinnollinen asema. Perustuslain 84 §:n 4 momentin mukaan valtion liikelaitosten toiminnan ja talouden yleisistä perusteista säädetään lailla. Ehdotettavan pykälän 1 momentissa määriteltäisiin yleisesti se organisatorinen kokonaisuus, josta ehdotettavalla lailla säädettäisiin. Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallitus olisi maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriön toimialaan kuuluvissa julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevista asioissa Metsähallitus olisi ympäristöministeriön ohjauksessa. Metsähallitus olisi perustuslaissa tarkoitettu valtion liikelaitos, jonka tehtävistä, ohjauksesta, organisaatiosta ja taloudesta säädettäisiin ehdotettavassa laissa. Metsähallitukseen ei sovellettaisi valtion liikelaitoksista vuonna 2010 annettua lakia vaan Metsähallituksen toimintaa ja taloutta koskeva lakitasoinen sääntely sisältyisi ehdotettuun Metsähallituksesta annettavaan lakiin ja tähän esitykseen sisältyvään ehdotukseen laiksi valtion metsätalouden osakeyhtiöstä.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin informatiivinen säännös, jonka mukaan Metsähallituksen erävalvonnasta säädettäisiin erikseen. Metsähallituksen erävalvontaa koskevat säännökset sisältyvät Metsähallituksen erävalvonnasta annettuun lakiin (1157/2005).

2 luku Metsähallituksen tehtävät

2 §. Metsähallituksen yleistehtävä. Pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen yleistehtävästä. Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen tehtävänä olisi käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen tulisi toimia tuloksellisesti. Voimassa olevan metsähallituslain 2 §:n 1 momentin mukaan Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta

omaisuutta. Metsähallituksen tulee toimia kestävästi ja tuloksellisesti. Ehdotettu momentti vastaa asiallisesti voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentin mukaan Metsähallitus harjoittaisi sille säädettyjen ja valtion talousarviossa täsmennettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa liiketoimintaa toimialallaan ja hoitaisi sille säädetyt valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvät julkiset hallintotehtävät. Ehdotettu momentti vastaa olennaiselta sisällöltään voimassa olevan metsähallituslain 2 §:n 2 momenttia. Voimassa olevaan säännökseen nähden momenttia täsmennettäisiin siten, että liiketoiminnan harjoittaminen olisi mahdollista vain Metsähallitukselle säädetyin toimialan puitteissa ja että yhteiskunnallisia velvoitteita täsmennettäisiin tarvittaessa valtion talousarviossa. Lisäksi momentissa todettaisiin informatiivisesti, että Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät liittyvät valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan. Maininta Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien liittymisestä valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan ei estäisi lailla säätämästä Metsähallitukselle muitakin julkisia hallintotehtäviä, kuten kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä esillä ollutta tehtävää kerätä valtiolle kalastonhoitomaksu. Liiketoiminnan toimialasta säädettäisiin erikseen 3 §:ssä.

Metsähallituksen yhteiskunnallisilla velvoitteilla tarkoitettaisiin Metsähallituksen hallinnassa olevaan maa- ja vesiomaisuuteen ja toimintaan kohdistuvia yleisiä yhteiskunnallisia tarpeita ja vaatimuksia, joiden puitteissa se harjoittaisi liiketoimintaa. Yhteiskunnallisista velvoitteista säädettäisiin ehdotuksen 6 ja 7 §:ssä.

Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesiomaisuudella tarkoitettaisiin kaikkea kiinteää omaisuutta ja siihen sisältyviä taloudellista tai luonnonsuojelullista arvoa omaavia omaisuseriä kuten puustoa, maa-aineksia, vesiä, ranta-alueita, harjuja, kallioita, soita ja luonnonvaraisia kasveja. Lisäksi maa- ja vesiomaisuuteen sisältyisi muun muassa Metsähallituksen hallinnassa olevat ra-

kennukset irtaimistoiheen, rakennelmat, tiet ja muinaismuistot.

Perustuslain 84 §:n 4 momentin mukaan eduskunta hyväksyy valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä liikelaitoksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet. Ehdotettu pykälän 3 momentti on sisällöltään perustuslain säännöstä vastaava. Lisäksi Metsähallituksen olisi ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan noudatettava toiminnassaan liiketaloudellisia periaatteita. Liiketaloudellisten periaatteiden noudattaminen tarkoittaisi muun muassa sitä, että liiketoiminnan tulee olla kannattavaa ja toimintaan sidottulle pääomalle saadaan kohtuullinen tuotto. Ehdotetun pykälän 3 momentti vastaa Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 2 §:n 2 momenttia.

Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen tulisi käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia kestävästi ja tuloksellisesti. Kestävyyden keskeisiä elementtejä olisivat ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys.

Ekologisella kestävyydellä tarkoitettaisiin Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion metsien, merialueiden ja muiden luonnonvarojen hoitoa ja käyttöä siten, että säilytetään niiden luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemien toimivuus ja että muille ekosysteemeille ei aiheuteta vahinkoa.

Taloudellisella kestävyydellä tarkoitettaisiin Metsähallituksen metsien ja muiden luonnonvarojen hoitoa ja käyttöä siten, ettei toiminnalla vaaranneta oman eikä tulevien sukupolvien mahdollisuutta saada niistä tuloja ekologisen kestävyuden puitteissa. Taloudellisen kestävyuden vaatimus ei koskisi luonnonsuojelualueiden hoitoa toiminnan luonteen vuoksi.

Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitettaisiin Metsähallituksen metsien ja muiden luonnonvarojen hoitoa ja käyttöä siten, että niistä voidaan saada myös tulevaisuudessa aineellisia ja aineettomia hyötyjä yhteiskunnan ja eri käyttäjäryhmien tarpeisiin.

Kestävyystavoitteiden saavuttamiseksi Metsähallituksen toiminnot olisi suunniteltava ja sovitettava yhteen siten, että ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden vaatimukset tulevat huomioon otetuiksi kulloinkin

käytettävissä olevan parhaan tietämyksen mukaisesti. Metsähallituksessa käytössä nykyisin oleva luonnonvarasuunnittelu olisi tärkein keino edellä tarkoitettujen tavoitteiden yhteensovittamiseksi.

Metsähallituksen toiminnan tulisi olla tuloksellista. Tuloksellisuusvaatimuksen voidaan katsoa toteutuvan silloin, kun Metsähallitus hoitaa tehtävänsä koko yhteiskunnan ja kansalaisten tarpeiden kannalta mahdollisimman hyvin.

Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä säädettäisiin ehdotuksen 5 §:ssä.

Esitys ei sisällä nimenomaista säännöstä Metsähallituksen oikeudesta toimia tehtävissään ulkomailla. Metsähallituksen toimintaa ulkomailla tytäryhtiön kautta säänneltäisiin lain 5 §:n 1 momentissa. Säännöksen mukaan Metsähallituksella voisi olla kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä kirjanpitolaissa (1336/1997) tarkoitettu määräysvalta. Tällaiset yritykset olisivat Metsähallituksen tytäryrityksiä. Jos tytäryrityksen osakkeiden arvo on huomattava tai Metsähallituksen ja tytäryrityksen yhtiösuhdetta on muuten pidettävä merkittävänä, tytäryrityksen osakkeiden hankintaan tarvittaisiin ehdotetun lain 5 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston lupa. Lupa tarvittaisiin myös muun merkittävän osakkuuden hankintaan vaikka kysymys ei olisikaan tytäryrityksestä. Metsähallituksen toimitusjohtaja ja hallitus vastaisivat siitä, että merkittävät yhtiöittämistä koskevat asiat saatetaan ohjaavan ministeriön harkittavaksi ja edelleen valtioneuvoston käsittelyyn.

Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain perustelujen mukaan liikelaitoksen toiminta ulkomailla olisi lähtökohtaisesti mahdollista vain osakeyhtiömuodossa ja että valtioneuvosto aina päättäisi tällaisen toiminnan aloittamisesta. Myös eduskunnan valtiovarainvaliokunta on liikelaitoslakiesityksestä antamassaan mietinnössä kiinnittänyt huomiota liikelaitoksen mahdollisuuteen toimia ulkomailla (VaVM 31/2002 vp). Valiokunnan mukaan liikelaitoksen toimintalueen tulisi olla lähtökohtaisesti Suomi. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että huomattavia liiketoimintariskejä sisältävän toiminnan tulee olla mahdollista vain osakeyhtiömuodossa ja että valtioneuvoston tulee aina päättää tällaisen toiminnan aloittamisesta. Ny-

kyisenkaltainen vähäinen liiketoiminta esimerkiksi lähialueilla olisi esityksen mukaan sallittua Metsähallituksen omalla päätöksellä.

Metsähallitukseen sovellettavassa vanhassa liikelaitoslaissa ei ole käsitelty liikelaitoksen mahdollisuutta toimia ulkomailla muissa kuin liiketoimintatehtävissä. Tämän voidaan katsoa tarkoittavan sitä, että lailla ei ole ollut tarkoitus asettaa liikelaitoksia muissa kuin liiketoimintatehtävissä muusta hallinnosta poikkeavaan asemaan. Toiminta ulkomailla olisi sallittua, mikäli se ei häiritse kotimaisten tehtävien hoitoa. Valtiovarainvaliokunnan kannan mukaan liikelaitoslailla ei ole tarkoitettu kieltää esimerkiksi Metsähallituksen kalottialueella tapahtuvaa perinteistä yhteistyötä naapurimaiden kanssa eikä muutakaan lähialueyhteistyötä. Metsähallitus voisi osallistua myös ulkoasiainministeriön hallinnoimien kehitysyhteistyöhankkeiden toteutukseen.

3 §. Liiketoiminnan toimiala. Pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen liiketoiminnan toimialasta. Lähtökohtana on, että Metsähallitus harjoittaisi toimialaansa kuuluvaa liiketoimintaa hallinnassaan olevilla valtion alueilla ja niillä olevia metsiä ja muita luonnonvaroja hyväksikäyttäen.

Tällä hetkellä Metsähallituksen liiketoiminnan tulosalueita ovat metsätalous, joka tuottaa noin 85 prosenttia Metsähallituksen tuloista ja Laatumaa, joka harjoittaa lomatoimintaa ja metsätilojen osto- ja myyntitoimintaa, maa-alueiden vuokrausta, Metsähallituksen omistamien rakennusten myyntiä sekä maa-alueita koskevaa hankekehitystoimintaa erityisesti tuulivoimaliiketoiminnan tarpeisiin.

Metsähallituksella on lisäksi kolme liiketoimintaa harjoittavaa tytäryhtiötä. MH-Kivi Oy, joka vuokraa maa-ainespaiikkoja ja myy maa-aineksia, Fin Forelia Oy, joka tuottaa metsäpuiden taimia sekä Siemen Forelia Oy, joka tuottaa metsäpuiden siemeniä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana olisi sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen. Lisäksi Metsähallituksen liiketoiminnan toimialaan kuuluisi valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytäryhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin Metsähallituskonsernissa harjoitettavien liiketoimintojen alaa. Ehdotetun momentin 1 kohdan mukaan Metsähallitus harjoittaisi metsätaloutta ja siihen liittyen toimittaisi puutavaraa ostajille. Metsätalouteen on perinteisesti katsottu sisältyvän metsässä tapahtuva työ ja hakatun puutavaran lähikuljetus, mutta ei varsinainen puutavaran kuljetus jalostuspaikalle. Metsähallitus myy hakkaamansa puutavaran pääsääntöisesti toimituskaupalla, minkä vuoksi Metsähallituksen liiketoiminnan toimialan määrittelyssä on tarpeen todeta puutavaran kuljetus jalostuspaikalle.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan Metsähallitus harjoittaisi maa-ainesliiketoimintaa. Syksyllä 2013 Metsähallitus myi aiemman maa-ainesliiketoimintaa harjoittaneen tytäryhtiönsä liiketoiminnan pääosan. Metsähallituksen tytäryhtiö MH-Kivi Oy harjoittaa edelleen maa-ainesliiketoimintaa. Tarkoitus on, että jatkossa Metsähallituksen maa-ainesliiketoiminta perustuisi pääasiassa maa-ainesten otto-oikeuksien luovutuksiin.

Ehdotetun 2 momentin 3 ja 4 kohdan mukaan Metsähallitus harjoittaisi maa- ja vesialueita koskevaa vuokraus- ja myyntitoimintaa sekä hanke- ja kehitystoimintaa. Hanke- ja kehitystoiminnassa Metsähallitus etsii esimerkiksi tuulivoiman tuotantoon soveliaita alueita ja tätä silmällä pitäen toteuttaa tuulimittauksia, osallistuu toiminnan vaatiman kaavan valmisteluun, rakentaa alueelle tarpeelliset tiet ja muun infrastruktuurin sekä hakee toiminnassa tarvittavia lupia. Eduskunta voisi ehdotetun 8 §:n nojalla asettaa Metsähallitukselle toimintatavoitteita. Toimintatavoitteisiin voitaisiin sisällyttää myös maa- ja vesialueiden vuokraamista ja myymistä koskevia kirjauksia, kuten esimerkiksi euromääräinen tavoite maan myynnistä saataville tuotoille.

Pykälän 3 momentin mukaan Metsähallitus voisi harjoittaa siemen- ja taimituotantoa. Metsähallituskonsernissa taimituotantoa harjoittaa Fin Forelia Oy ja metsäpuiden siementuotantoa Siemen Forelia Oy. Ehdotettu säännös mahdollistaisi myös sen, että Metsähallitus luopuu tällaisesta toiminnasta. Ehdotetun 3 momentin mukaan Metsähallitus voi-

si harjoittaa myös muuta sen toimialaan kuuluvaa maa- ja vesiomaisuuden taloudellista hyödyntämistä. Markkinaehtoista liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaisi vain tytäryhtiöidensä kautta. Merkittävän liiketoiminnan aloittamisesta päättäisi viime kädessä ehdotetun 4 §:n nojalla valtioneuvosto.

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan Metsähallitus harjoittaisi metsätaloutta esitykseen sisältyvällä toisella lakiehdotuksella perustettavassa osakeyhtiössä.

Valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 6 §:n mukaan valtion liikelaitoksella on lain 4 ja 5 §:ssä tarkoitettu toimivalta ja tehtävät, jos valtiolle kuuluvien osakkeiden hallinnointi on eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksellä osoitettu liikelaitoksen tehtäväksi. Ehdotetun pykälän 5 momentissa todettaisiin, että Metsähallitus vastaisi tytär- ja osakkuusyhtiöidensä omistajaohjauksesta.

4 §. Metsähallituskonserni. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksella voi olla sen liiketoimintaan tai sille osoitettujen hallintotehtävien hoitoon liittyvässä yhdessä tai useammassa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Yritykset, joissa Metsähallituksella on määräysvalta, ovat Metsähallituksen tytäryrityksiä. Metsähallitus ja sen tytäryritykset muodostavat Metsähallituskonsernin. Ehdotetun pykälän mukainen konsernikäsite vastaa laajuudeltaan kirjanpitolaisissa (1336/1997) omaksuttuja periaatteita. Säännös poikkeaa Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain sääntelystä siten, että Metsähallituksen tytäryrityksen ei tule välittömästi liittyä liikelaitoksen toimintaan. Riittävää olisi, että Metsähallituksen tytäryhtiö liittyisi sen liiketoimintaan tai sille osoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitoon. Ehdotettu muutos on tarpeellinen, koska Metsähallituksen uudelleenorganisoinnissa tavoitteena on kilpailuneutraliteetin turvaamiseksi siirtää kaikki markkinaehtoiset liiketoiminnot tytäryhtiöihin. Metsähallituskonserniin kuuluisivat nykyiseen tapaan osakeyhtiömuotoisten tytäryritysten lisäksi muutkin tytäryritykset sekä tytäryritysten muodostamat alakonsernit. Kirjanpitolain mukainen konsernisuhde on olemassa silloin, kun kir-

janpitovelvollisella yrityksellä on määräysvalta kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä. Kirjanpitovelvolliset yritykset määritellään kirjanpitolain 1 §:ssä. Liikelaitoksen tytäryritykset voivat olla myös ulkomaisia. Konsernisuhde voi syntyä myös välillisen omistuksen kautta. Metsähallituksen tytäryhtiö voisi liittyä myös sille uskottujen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen. Lähinnä tällainen tilanne voisi liittyä sellaisten kiinteistöosakeyhtiöiden perustamiseen, jotka ovat tarpeen julkisten hallintotehtävien hoidossa tarvittavien toimitilojen järjestämiseen.

Liikelaitoksen määräysvalta tytäryrityksessä määräytyy samalla tavoin, kuin kirjanpitolain 1 luvun 5 ja 6 §:ssä. Kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä, kun sillä on 1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuukien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen tai 2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimieliimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänenenemmistö. Edellä tarkoitettua ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Kohdeyrityksen kokonaisäänimäärän laske- miseksi vähennetään ne äänet, jotka liittyvät kohdeyritykselle itselleen tai sen tytäryritykselle kuuluviin osakkeisiin tai osuuksiin. Omissa nimissään mutta toisen lukuun toimivan henkilön äänimäärät luetaan kuuluvaksi sille, jonka lukuun toimitaan.

Ehdotettu 2 momentti vastaa pääosin Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 3 §:n 2 momenttia. Muutoksena voimassa olevaan lainsäädäntöön esitetään, että valtioneuvoston lupa tarvitaan myös tytäryrityksen perustamiseen, kun tytäryrityksen osakkeiden arvo on huomattava tai Metsähallituksen ja tytäryrityksen yhtiösuhdetta muutoin on pidettävä merkittävänä.

Liikelaitoksen toimitusjohtaja ja hallitus vastaisivat siitä, että merkittävät tytäryrityksen perustamista, hankintaa, yhtiöittämistä ja myyntiä koskevat asiat saatetaan asianomaisen ministeriön harkittavaksi ja edelleen tarvittaessa valtioneuvoston käsittelyyn. Yhtiösuhteen merkittävyyteen vaikuttaisivat perustettavan yhtiön osakepääoma, liikelaitoksen omistusosuus yhtiössä, yhtiön toimiala, yhtiön riskienhallinta, yhtiön toiminta-alue ja muut edellä todetun kaltaiset seikat. Lähtökohtana on, että ulkomaille suuntautuva toiminta olisi mahdollista vain osakeyhtiömuodossa ja että valtioneuvosto aina päättäisi tällaisen toiminnan käynnistämisestä. Metsähallituksen liiketoimintaa ohjaavana ministeriönä maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen tulisi omistajaohjaukseen liittyen käsitellä Metsähallituksen tytäryhtiöpolitiikkaa.

Ehdotetun pykälän 2 momentin toisen virkkeen mukaan edellä mainittuja periaatteita ja hallinnollisia menettelyjä noudatettaisiin vastaavasti hankittaessa ja luovutettaessa osakkuuksia ja jäsenyyksiä muussa yrityksessä. Säännöstä voidaan soveltaa kaikkeen, siinä säädetyt tunnusmerkit täyttävään yhteistoimintaan riippumatta sen oikeudellisesta muodosta. Pykälän 2 momentin kolmannen virkkeen mukaan valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisessa noudatettaisiin kuitenkin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annettua lakia (973/2002).

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan Metsähallitus ja sen metsätalousliiketoimintaa harjoittava tytäryhtiö olisivat keskenään julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla sidossuhteessa. Metsähallitus voisi ostaa palveluja tytäryritykseltään ilman tarjouskilpailua. Säännös olisi luonteeltaan selventävä. Yhteisön oikeudessa hankintayksikön ja siihen sidossuhteessa olevan yksikön välisiä sopimuksia ei ole katsottu hankintasopimuksiksi. Metsätalousliiketoimintaa harjoittava tytäryhtiö voisi myydä metsänhoitopalveluja vain konsernin sisällä tai tämän lain soveltamisalaan kuuluville tahoille. Tällaisia palveluja olisivat esimerkiksi puuston hakkuut myytäviltä maa-alueilta tai tiealueilta tai puuston poisto puolustusvoimien tarpeisiin käytettäviltä alueilta. Vastaavasti tytäryhtiö voisi ostaa Metsähallitukselta

palveluja, kuten hallinto- ja paikkatietopalveluja.

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan liikelaitos ei saisi antaa tytäryrityksilleen konserniavustuksia. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuutuslainsäädännön, jonka mukaan tarkempia säännöksiä Metsähallituksen tytäryritysten liiketoiminnan liittymisestä Metsähallituksen liiketoimintaan, tytäryritysten osakkeiden arvon huomattavuudesta sekä Metsähallituksen ja tytäryritysten yhtiösuhteen merkittävyydestä annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

5 §. Julkiset hallintotehtävät. Pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä. Ehdotettavaan lakiin perustuvien tehtävien lisäksi Metsähallitukselle on annettu julkisia hallintotehtäviä useissa erityislaeissa. Perustuslakiin perustuvalla julkisen hallintotehtävän käsitteellä tarkoitetaan verraten laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon, yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon sekä julkisten palveluiden tuottamiseen liittyviä tehtäviä. Metsähallitukselle säädetyt julkiset hallintotehtävät säilyisivät esityksessä asiallisesti ennallaan.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin informaatiivisena asiana Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toimiala, joka olisi hoitaa ja käyttää sen hallintaan uskottua valtion maa- ja vesiomaisuutta ilman tuottovaatimusta. Kaikki Metsähallitukselle osoitetut yksittäiset julkiset hallintotehtävät liittyvät valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan.

Tähän esitykseen perustuvia Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä olisivat luonnon-suojelun alueiden hankinta, luonnon virkistyskäyttöön liittyvien luonto- ja retkeilypalveluiden tuottaminen, riista- ja kalataloudellisten hankkeiden toteuttaminen sekä metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvät tehtävät. Lakiin ei enää otettaisi mainintaa uittoon tai vesilakiin liittyvistä tehtävistä, koska uudessa vesilaissa (587/2011) sellaisia ei Metsähallitukselle ole osoitettu.

Luonto- ja retkeilypalveluja olisivat muun muassa talousarviossa osoitetulla rahoituksella toteutettavat retkeilyreitien ja retkei-

lyyn sekä luonto-opetukseen liittyvän palvelu- ja opastusvarustuksen rakentaminen ja ylläpito.

Riista- ja kalataloudellisilla hankkeilla tarkoitettaisiin talousarviossa osoitetulla rahoituksella ja metsästys- ja kalastusluvista sekä metsästys- ja kalastusoikeuksien vuokraamisesta saatavilla tuloilla toteutettavia kala- ja riistakannan hoitoon liittyviä hankkeita. Tällaisia ovat muun muassa metsäpeurakannan vakiinnuttamiseen liittyvät toimenpiteet, Lokan ja Porttipahdan tekoaltaiden kalavesien yleishyödyllinen hoito, pienpetojen poisto erityisesti saaristossa sekä riekon elinympäristöjen parantaminen suoalueilla.

Metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvillä tehtävillä tarkoitettaisiin talousmetsistä suoritettavaa metsäpuiden siementen hankintaa ja varmuusvarastointia Pohjois-Suomen alueella, jossa metsäpuiden siemenhuolto perustuu harvoin toistuvien luontaisten siemensatojen tehokkaaseen hyödyntämiseen. Tehtävä ei koskisi siemenviljelyksillä tapahtuvaa metsäpuiden siementuotantoa, joka tapahtuu kilpailuilla markkinoilla.

Metsähallituksen erävalvontatoiminnalla edistetään ja valvotaan Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käytön lainmukaisuutta sekä ennalta ehkäistään ja selvitetään valtion maan käyttöön liittyviä rikoksia. Erävalvonnasta säädetään Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005).

Erityislaeissa Metsähallitukselle on säädetty lukuisia julkisia hallintotehtäviä. Metsähallitus hoitaa luonnonsuojelulakien nojalla perustettuja luonnonsuojelualueita. Metsähallitus tekee luonnonsuojelulain nojalla luonnonsuojelualueiden käyttöön liittyviä yksittäisiä hallintopäätöksiä, jotka koskevat muun muassa liikkumisrajoituksia ja poikkeuksien myöntämistä alueiden rauhoitussäännöksistä. Luonnonsuojelulain 20 §:n mukaan Metsähallitus antaa luonnonsuojelualueelle järjestyssäännön, jossa annetaan alueen luonnonsuojelullisten arvojen säilymisen kannalta tarpeellisia määräyksiä alueella kävijöille, mukaan lukien mahdolliset liikkumisrajoitukset. Erämaalain nojalla Metsähallitus laatii erämaille hoito- ja käyttösuunnitelman, jonka ympäristöministeriö vahvistaa. Kolttala-

lain 55 §:n mukaan Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikkö toimii yhtenä lain täytäntöönpanoviranomaisena.

Muita julkisia hallintotehtäviä Metsähallitukselle kuuluu, kalastuslain, maastoliikennelain, metsästyslain, oikeudesta yleisiin vesi-alueisiin annetun lain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetussa, poronhoitolain sekä säännösten nojalla. Tehtävät koskevat Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käytön yleistä valvontaa sekä yksittäisten hallintopäätösten tekemistä luontaiselinkeinojen harjoittajille, koltille sekä eräiden Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien muille asukkaille lain nojalla kuuluvista erityisoikeuksista Metsähallituksen alueiden käyttöön porotalouden ja muiden luontaiselinkeinojen harjoittamista varten. Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa Metsähallitukselle on annettu merenhoidon seurantaan liittyviä tehtäviä.

3 luku Toimintaa koskevat velvoitteet

6 §. Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Pykälässä säädettäisiin sellaisista 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuista yhteiskunnallisista velvoitteista, joiden puitteissa Metsähallitus harjoittaa liiketoimintaa. Velvoitteet rajoittaisivat liiketoimintaa, minkä vuoksi ne otettaisiin huomioon Metsähallituksen tavoitteita asetettaessa.

Pykälän 1 momentin mukaan biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen olisi Metsähallituksen kaikkea liiketoimintaa rajaava reunaehto. Biologisella monimuotoisuudella tarkoitettaisiin mihin tahansa ekosysteemiin tai ekologiseen kokonaisuuteen kuuluvien elävien eliöiden vaihtelevuutta, johon laskettaisiin myös lajin sisäinen ja lajien välinen sekä ekosysteemin monimuotoisuus. Biologinen monimuotoisuus tulisi luonnonvarojen kestävän hoidon ja käytön olennaisena osana ottaa riittävästi huomioon metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös Metsähallituksen velvollisuudesta ottaa toiminnassaan huomioon luonnon virkistyskäy-

tön vaatimukset. Näillä vaatimuksilla tarkoitettaisiin muun muassa metsien hakkuu- ja uudistamistoimenpiteiden sekä muun maankäytön toteuttamista matkailualueiden ja -reittien vaikutuspiirissä siten, että haitat maisema-arvoille ja luontoelämyksille jäisivät mahdollisimman pieniksi. Kyseessä oleva velvoite vastaa voimassa olevaan metsähallituslakiin sisältyvää velvoitetta.

Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen olisi edelleen otettava huomioon myös työllisyyden edistämisen vaatimukset. Velvoite vastaa voimassa olevaa lakia.

Maa- ja metsätalousministeriö on tarkentanut vuosittain tuloskirjeellä Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toteuttamistapaa. Esimerkiksi vuonna 2013 työllisyyden edistämisen vaatimuksen huomioon ottamiseksi Metsähallitus hyödynsi kestävä hakkuumahdollisuudet täysimääräisesti ja panosti metsänhoitoon ja tienrakennukseen hyvän omaisuuden hoidon edellyttämällä tasolla. Metsähallitus ei myöskään lomauttanut metsänhoidon ja puunhankinnan suorittavan työn henkilöstöä tammi–maaliskuussa, jolloin työn tuottavuus on alhaisimmillaan, vaikka lainsäädännöllistä estettä lomauttamiseen ei ole ollut. Velvoitteesta aiheutuneet kustannukset olivat vuonna 2013 yhteensä noin 3,5 milj. euroa (Tarkista tilinpäätöksen valmistuttua), josta metsureiden ympärivuotinen työllistäminen aiheutti suurimman osan. Hakkuumahdollisuuksien tasainen hyödyntäminen on tärkeätä myös teollisuuden puuhuollon kannalta.

Työllisyyden edistämistä koskevien vaatimusten huomioon ottamisessa ei ole kyse työllistämisvelvoitteesta. Ehdotettu työllisyyden vaatimusten huomioon ottaminen voitaisiin osaltaan toteuttaa myös siten, että Metsähallitukselta edellytettäisiin muita toimijoita tasaisempaa tuloutusta ja sitä kautta tasaisempaa työllistämistä erilaisissa suhdanetilanteissa. Metsätyön rakennemuutos ja Metsähallituksen vakinaisen metsurikunnan ikääntyminen tulevat jatkossa joka tapauksessa vähentämään metsurien määrää. Erikseen on todettava, että työllisyyttä koskevien vaatimusten huomioon ottaminen ei sinällään estä Metsähallitusta toteuttamasta tarpeellisia toiminnan rationalisointia ja kehittämistä koskevia toimenpiteitä. Tällaisten toimenpi-

teiden yhteydessä on mahdollista vähentää henkilöstöä, jos työvoiman tarve vähenee olennaisesti ja pysyvästi taloudellisista, tuotannollisista tai toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvista syistä. Taloudellisena syynä voidaan pitää esimerkiksi valtioneuvostotasolla asetetun tuloutustavoitteen saavuttamista. Metsähallitus voisi myös lomauttaa henkilöstöään, jos olosuhteet sitä vaativat ja työsopimuslain mukaiset lomauttamisen edellytykset täyttyvät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan metsähallituslain 4 §:n 2 momenttia vastaavasti Metsähallituksen yhteiskunnallisista velvoitteista saamelaisien kotiseutualueella ja poronhoitoalueella. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettulla saamelaisien kotiseutualueella Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu olisi sovitettava yhteen siten, että saamelaisille alkuperäiskansana perustuslaissa säädetty oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan olisi mahdollista. Saamelaisien kulttuuriin kuuluviksi katsotaan myös saamelaisien perinteiset elinkeinot, kuten poronhoito, metsästys ja kalastus. Säännös ei tarkoittaisi, että sanottujen luontaiselinkeinojen harjoittamiseen liittyvät oikeudet kuuluisivat vain saamelaisille ottaen huomioon, että ne ovat jo kauan kuuluneet osaksi kaikkien Pohjois-Suomen paikallisten asukkaiden elämää.

Saamelaisien oikeudesta kotiseutualueellaan kieltään ja kulttuuriaan koskevaan itsehallintoon säädetään saamelaiskäräjistä annetussa laissa. Metsähallitusta koskevalla lakiesityksellä ei ole tarkoitus puuttua sanotun lain sisältöön. Näin muun muassa lain 9 §:ään sisältyvä neuvottelovelvoite koskee edelleen Metsähallitusta pykälässä tarkoitetuissa asioissa saamelaisien kotiseutualueella. Lain mukainen saamelaisien kotiseutualue käsittää Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueet sekä Sodankylän kunnasta Lapin paliskunnan alueen.

Saamelaisiin kuuluvan koltta-alueen ja koltta-alueen elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien edistamisestä sekä kolttakulttuurin ylläpitämisestä ja edistamisestä säädetään koltta-laissa (253/1995). Siinä säädetty Metsähallituksen velvoitteet kuten lain

56 §:ssä säädetty kuulemisvelvoite koskisi tämän lain mukaista Metsähallitusta.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin myös säännös Metsähallituksen velvollisuudesta sovittaa yhteen luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojele poronhoitolaissa tarkoitettulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetty velvoitteet täytetään. Poronhoitolain mukaan maata ei saa käyttää erityisellä poronhoitoalueella siten, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Maan luovuttaminen ja vuokraaminen alueelta on mahdollista vain ehdolla, että luovutuksen saaja tai vuokramies ei ole oikeutettu korvaukseen porojen aiheuttamista vahingoista. Poronhoitolain 53 §:n mukaan viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa, kun se suunnittelee valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Neuvottelovelvoite koskee Metsähallitusta. Säännös ei lisäisi Metsähallituksen velvoitteita poronhoitolaissa säädetyistä.

Poronhoitolain velvoitteiden huomioon ottaminen Metsähallituksen toiminnassa on käytännössä järjestetty poronhoitoalueella, saamelaisten kotiseutualuetta lukuun ottamatta, Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisillä sopimuksilla neuvottelumenettelyistä sekä Metsähallituksen toiminnan ja poronhoidon yhteensovittamisesta.

Sopimusten mukaan metsä- ja porotalouden yhteensovittaminen tapahtuu paliskunnittaisissa neuvotteluissa, joissa käydään vuosittain läpi alueen hakkuut ja muut metsänhoidolliset toimet sekä todetaan jo tehdyt toimet. Samalla sovitaan, miten yhteistyö hoidetaan porotaloudelle tärkeissä kohteissa. Tavoitteena on kehittää yhdessä metsänhoitotapoja, joilla porotalouden tarpeet otetaan huomioon.

Metsähallitus on sitoutunut antamaan poronhoitoalueella lupia haaskoille ainoastaan Kainuussa, jossa haaskoista sovitaan paikallisesti Metsähallituksen ja paikallisten paliskuntien välillä. Muualla lupia haaskojen pitämiseen annetaan vain tutkimus-, selvitys- ja suojelutarkoituksiin. Metsähallitus tukee porolaidunten tilaa koskevia tutkimuksia.

Metsähallitus on sitoutunut ottamaan porotalouden edut huomioon maata vuokrattaessa, vaihdettaessa ja myytessä, niin ettei niiden kohteena ole porotalouden tuotanto-

alueet, kuten esimerkiksi erotus- tai merkintäalueet. Erityisellä poronhoitoalueella maanvaihdot, kaupat ja vuokraukset keskitetään pääsääntöisesti kaava-alueille. Kaava-alueiden ulkopuolisesta toiminnasta pyydetään paliskunnalta kirjallinen lausunto. Suojelualueiksi hankittavien yksityismaiden vaihtomaiksi kaavoittamatonta maata luovutetaan erityisellä poronhoitoalueella vain tämän alueen sisällä tapahtuvissa vaihdoissa.

Saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien kanssa on vuosina 2009 ja 2010 tehty erilliset sopimukset metsätalousalueiden käytöstä ja tärkeimpien laidunalueiden säilyttämisestä 20 vuoden ajan metsätaloustoimien ulkopuolella. Lisäksi Metsähallitus on vuonna 2006 niin sanotussa dialogiprosessissa sopinut luonnonsuojelujärjestöjen kanssa Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelusta. Näistä sopimuksista on tarkoitus pitää edelleen kiinni.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevaa metsähallituslakia vastaavasti säännös Metsähallituksen velvollisuudesta varautua hoitamaan tehtäviään myös poikkeusoloissa. Suurimpana valtion metsien haltijana Metsähallituksen tulisi varautua hoitamaan tehtäviään, muun muassa osaltaan huolehtimaan teollisuuden puuhuollosta, poikkeusolojen erityisolosuhteet huomioon ottaen. Säännöksessä tarkoitettuja tehtäviä olisivat ainakin poikkeusolojen suunnittelu yhdessä keskeisten asiakkaiden kanssa ja varautuminen tehtävien hoitamiseen poikkeusoloissa laadittavien suunnitelmien mukaan.

Säännöksen 4 momentissa toistettaisiin pelastuslaissa Metsähallitukselle säädetty velvollisuus asiantuntija-avun antamisesta pelastusviranomaisille metsäpalojen torjunnassa sekä omatoimisesta varautumisesta metsäpalojen ennalta ehkäisyyn ja torjuntaan hallinnassaan olevilla valtion mailla yhteistoinnassa pelastusviranomaisten kanssa. Varautumisella tarkoitettaisiin muun muassa metsäpalojen torjuntaa koskevien suunnitelmien tekoa, tarpeellisia kalustohankintoja ja palojen torjunnan kannalta välttämättömien kulkuyhteyksien kunnossapidosta huolehtimista.

Ehdotetun lain mukaan ministeriö päättää Metsähallituksen palvelu- ja muista toimintatavoitteista sekä tulos- ja tuloutustavoitteista

eduskunnan hyväksytyä talousarvion käsittelyn yhteydessä Metsähallituksen keskeiset palvelu- ja muut toimintatavoitteet. Koska tässä pykälässä tarkoitettujen yhteiskunnallisten velvoitteiden noudattaminen perustuisi suoraan lakiin eikä erikseen tehtävään tilaukseen tai toimeksiantoon, otettaisiin velvoitteiden vaikutukset huomioon Metsähallituksen tulosta alentavana tekijänä palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden asettamisen yhteydessä. Tätä koskeva säännös otettaisiin pykälän 5 momenttiin.

Metsähallituksen liiketoiminnan ja muiden tehtävien sekä tässä pykälässä ehdotettujen yhteiskunnallisten velvoitteiden yhteensovittaminen edellyttää, että velvoitteiden merkitystä tarkastellaan säännönmukaisesti osana ohjaavien ministeriöiden ja Metsähallituksen välistä tulos- ja muuta omistajaohjausta. Metsähallituksen sisällä velvoitteet olisi otettava huomioon toiminnan kokonaissuunnittelussa, johon sidosryhmille ja kansalaisille on varattava mahdollisuus osallistua. Toiminnan suunnittelun ja velvoitteiden käsittelyn yhteydessä on huolehdittava lakisäätöistä neuvottelu- ja kuulemisvelvoitteista.

Ehdotetussa pykälässä säädettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottaminen edellyttää velvoitteiden vaikutusten arvioinnin järjestämistä siten, että velvoitteiden taloudelliset vaikutukset ovat selvästi todettavissa. Tarkoituksena on, että Metsähallituksessa jatketaan taloudellista, ekologista ja sosiaalista kestävyttä kuvaavien mittareiden käyttöä vaikutusten arvioimiseksi siten kuin siitä palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden asettamisen yhteydessä päätetään. Tarkoituksena on, että tässä pykälässä tarkoitettujen yhteiskunnallisten velvoitteiden taloudellisia, ekologisia ja sosiaalisia vaikutuksia käsitellään tarvittavalla tavalla Metsähallituksen toimintakertomuksessa.

7 §. Muut yhteiskunnalliset velvoitteet. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti sellaisista 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuista yhteiskunnallisista velvoitteista, joista aiheutuva taloudellinen rasitus korvattaisiin Metsähallitukselle talousarvioon otettavalla määrärahalta. Ehdotetun pykälän mukaan Metsähallituksen toiminnassa otettaisiin huomioon tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen

maankäytön tarpeet. Tarkoituksena on, että määräraha kattaisi kaiken sen haitan, joka velvoitteiden täyttämisestä Metsähallituksen liiketoiminnalle aiheutuu.

Puolustusvoimien maankäytön tarpeet, jotka ovat tässä pykälässä tarkoitettua maankäytöstä laajin, tarkoittavat lähinnä alueiden käyttöä harjoitus- ja ampuma-alueiksi niihin liittyvine suojavyöhykkeineen. Tutkimuksen ja opetuksen tarpeet liittyisivät lähinnä metsätalouteen ja luonnonsuojeluun sekä riista-, kala- ja porotalouteen. Uusiutuvien luonnonvarojen ohella säännöksen velvoitteilla tarkoitettaisiin geologisen tutkimuksen ja geologisen varannon selvittämiseen ja hyödyntämiseen liittyviä tutkimustarpeita.

Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita on käytetty tutkimus- ja opetustoimintaan jo vanhastaan Metsähallituksen ja toiminnasta vastaavien viranomaisten ja laitosten välisin sopimuksin. Sama koskee Metsähallituksen alueiden käyttöä puolustuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen tarpeisiin. Koska puolustusvoimilla ei ole tarvittavia omia alueita eikä omaa maanhallinta- ja hankintaorganisaatiota, Metsähallitus hankkii ensisijaisesti puolustusvoimien tarpeisiin maa-alueita noin x miljoonalla eurolla vuodessa. Vuositaisesta maanhankintatavoitteesta on sovittu tulosohjauksen yhteydessä puolustushallinnon, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen välillä. Hankittavat alueet jäävät Metsähallituksen liiketoiminnan omaisuudeksi ja niitä käytetään myös Metsähallituksen liiketoimintaan. Puolustusvoimien ja Metsähallituksen välisessä sopimuksessa on myös sovittu, että puolustusvoimat suorittaa käytössään olevista alueista vuokran, joka on tarkoitettu kattamaan Metsähallituksen liiketoiminnalle asiasta aiheutuvan menetyksen.

4 luku **Metsähallituksen ohjaus**

8 §. Eduskunnan ja valtioneuvoston ohjaustoimivalta. Ehdotettuun pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi keskeiset eduskunnan ohjausvaltaa koskevat säännökset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantotoimivallasta ja valtioneuvoston toimivallasta antaa määräyksiä ja ohjeita.

Pykälän 1 momentti vastaa pääosin Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 8 §:n 1 momenttia. Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan eduskunta hyväksyisi edelleen liikelaitoksen palvelu- ja muut toimintatavoitteet. Tarkoituksena on kehittää tavoitteenasettelua niin, että tavoitteet olisivat aiempaa paremmin mitattavissa ja seurattavissa. Tämä edellyttää abstraktien ja yleisluonteisten tavoitteiden muuttamista konkreettisiksi ja mitattaviksi osatavoitteiksi.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan eduskunta hyväksyisi Metsähallituksen peruspääoman korotuksen ja alennuksen sekä päättäisi määrärahan ottamisesta talousarvioon myönnettäväksi Metsähallituksen peruspääoman korottamiseen.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan eduskunta antaisi Metsähallitukselle suostumuksen ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa. Julkisten hallintotehtävien hoitoa ei kuitenkaan rahoiteta lainavaroin.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan eduskunnan Metsähallituksen investointeja koskeva ohjaustoimivalta koskisi tilikauden investointeja koskevien päätösten enimmäismäärää sekä seuraavia tilikautia koskevien investointipäätösten enimmäismäärää. Tarkoituksena on, että Metsähallitus raportoi toimintakertomuksessaan investoinneistaan, niiden ajoittumisesta sekä investointeja koskevista sitoumuksistaan. Yhdenmukaisesti vuoden 2010 liikelaitoslaissa omaksutun periaatteen kanssa investointeja ohjattaisiin tilikausittain aiemman varainhoitovuotta koskevan ohjauksen sijaan.

Metsähallitukseen sovellettavaa vanhan liikelaitoslain 8 §:n 1 momentin 5 kohdan säännöstä suostumuksen antamisesta takaukseen Metsähallituksen tytäryrityksen lainan vakuudeksi ei ole tarkoitus ottaa lakiin, koska lain 29 §:n 2 momentin mukaan tällaiset toimet olisi kilpailuneutraliteetin turvaamiseksi Metsähallitukselta kielletty.

Eduskunta käyttäisi 1 momentissa tarkoitettua ohjaustoimivaltaansa valtion talousarvin käsittelyn yhteydessä.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi valtioneuvoston ohjaustoimivaltaa koskeva säännös. Valtioneuvosto voisi antaa määräyksiä ja ohjeita liikelaitoksen toiminnasta ja taloudesta. Kysymykseen tulisivat

lähinnä Metsähallituksen toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten johdosta Metsähallitukselle ja sitä ohjaaville ministeriöille, muille liikelaitoksille tai yleisesti liikelaitoksille ja muulle valtion hallinnolle annettavat liikelaitosten toimintaa koskevat ohjeet. Ne voisivat koskea myös sellaisia valtion etua koskevia asioita, jotka voitaisiin määrätä salassa pidettäväksi. Tämä ohjaustoimivalta perustuisi perustuslain 65 §:n 1 momenttiin. Pykälän 2 momentti vastaa Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 8 §:n 4 momenttia

9 §. Ministeriön ohjaustoimivalta. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Metsähallitusta koskevasta ohjaavien ministeriöiden ohjaustoimivallasta. Koska Metsähallitus olisi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla oleva liikelaitos, pykälän 1 momentin ensimmäiseen virkkeeseen ehdotetaan otettavaksi informatiivinen säännös, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriö tulohajaa Metsähallitusta. Momentin toisen virkkeen mukaan ympäristöministeriö tulohajaa Metsähallitusta julkisten hallintotehtävien osalta toimialallaan. Momentti vastaa voimassa olevaa käytäntöä.

Ehdotetun pykälän 2 momentti koskee Metsähallituksen palvelu- ja muista toimintatavoitteista päättämistä eduskunnan kyseisiä tavoitteita koskevan päätöksen rajoissa ja tulos- ja tuloutustavoitteesta päättämistä. Edellä mainituista tavoitteista päättäminen kuuluisi toimialojen mukaisesti ohjaaville ministeriöille.

Metsähallituksen toiminnan tulee olla taloudellisesti kannattavaa niin, että se voi vastata toimintansa kehittämistä ja että se voi tulouttaa osan voitostaan valtiolle. Metsähallituksen tuloutustavoitteilla tarkoitetaan euronäärää, jonka tulouttaminen osakeyhtiön osingon tapaan on asetettu tavoitteeksi. Tuloutus tapahtuu valtion talousarvioon. Ehdotettu 2 momentti vastaa Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 8 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättäisi Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon osoitettujen määrärahojen käyttämisestä ja maksamisesta. Metsähallituksen tulisi laatia julkisten hallintotehtävien hoidosta erillinen selvitys.

10 §. Luonnonvarojen käytön suunnittelu. Metsähallituksen hallinnassa olevan valtion maa- ja vesiomaisuuden keskeisimpänä maankäyttöä ohjaavana välineenä toimivat nykyisin alueelliset luonnonvarasuunnitelmat, jotka on laadittu alueittain eri sidosryhmiä osallistavalla tavalla. Näitä luonnonvarojen pitkän tähtäimen käyttöä ohjaavia suunnitelmia laadittaessa otetaan huomioon Metsähallitus-liikelaitokselle laissa säädetyt yhteiskunnalliset velvoitteet. Lisäksi ne toteutuvat yhteiskunnan ja sidosryhmien yhteen sovitettuja näkemyksiä valtion maiden ja vesien käytöstä. Luonnonvarasuunnittelun tavoitteena on saavuttaa valtion maa- ja vesiomaisuuden käytössä yhteiskunnan kannalta suurin mahdollinen kokonaishyöty taloudelliselta, ekologiselta ja sosiaaliselta kannalta tasapainoisella tavalla.

Luonnonvarasuunnitelmien laadintaan tai niiden tavoitteisiin ei lakiuudistuksella esitetä muutoksia. Ne on tähän mennessä toteutettu projekteina, joihin ovat osallistuneet Metsähallituksen eri tulosalueet. Suunnitelmat tehtäisiin edelleen nykyisellä osallistavalla tavalla alueilla, ja ne vahvistettaisiin liikelaitoksen hallituksessa. Luonnonvarojen käyttöä koskevia alueelliset suunnitelmia laadittaessa tulisi ottaa huomioon Metsähallituksen toimintaa koskevat yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Perustettava metsätaloutta harjoittava tytäryhtiö osallistuisi luonnonvarasuunnitelmien laadintaan vastaavalla tavalla kuin nykyinen Metsähallituksen Metsätaloustulosalue. Suunnitelmien valmistelu edellyttäisi siten koko Metsähallituskonsernin yhteistyötä.

Luonnonvarojen käytön suunnittelu on kehittyvä ja joustava prosessi. Pykälässä tarkoitettu suunnitelma olisi valtion maa- ja vesiomaisuuden käytön suunnittelua ja valmistelua koskeva Metsähallituksen sisäinen asiakirja, jolloin se ei olisi hallintopäätös. Suunnitelmiin sisältyviä strategisia linjauksia on tarkoitus käsitellä myös tulosohtausprosessissa ohjaavien ministeriöiden kanssa.

5 luku **Saamelaisten kotiseutualuetta koskevat erityissäännökset**

11 §. Saamelaisten kotiseutualueella tapahtuva suunnittelu. Metsähallituksen tehtä-

vänä olisi valmisteltaessa saamelaisten kotiseutualueella valtion maa- ja vesialueiden hoitoa ja käyttöä selvittää toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harkita mahdollisten haittojen vähentämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Tarkoituksena olisi, että säännös koskisi saamelaisten kannalta merkityksellistä valtion maa- ja vesialueiden hoidon ja käytön valmistelua. Säännöksen tarkoitus on turvata säädösperusteisesti, että valmisteltaessa valtion maa- ja vesialueiden hoitoa ja käyttöä suunnitelmista aiheutuvat vaikutukset saamelaiskulttuurille selvitetään yhteistyössä saamelaiskäräjien ja kolttaluonon alueella kolttien kyläkokouksen kanssa, ja siten pyritään löytämään saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumisen kannalta mahdollisimman hyviä ratkaisuja. Esimerkkeinä hoidon ja käytön suunnittelusta, jota säännös koskisi, voidaan mainita metsätalouden periaatteet ja hakkuusuunnitteet, maan myynnin, oston ja vaihdon periaatteet, luonnonvarasuunnitelmien laatiminen, luonnonsuojelualueiden ja erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien laatiminen, moottorikelkkareittien suunnittelu sekä maksullisten metsästyslupien ja kalastuslupien myöntämisperiaatteet, silloin kun niillä on olennainen merkitys saamelaisten harjoittamien elinkeinojen tai muun saamelaiskulttuurin kannalta.

Kulttuuri olisi ymmärrettävä ehdotetussa säännöksessä laajana käsitteenä samaan tapaan kuin perustuslain 17 §:n 3 momentissa. Säännös ei siten rajoittuisi ainoastaan kielellisten oikeuksien turvaamiseen ja kehittämiseen, vaan se ulottuisi laajemmin turvaamaan saamelaisten kulttuurimuotoa, johon kuuluvat myös saamelaisten perinteiset elinkeinot, kuten poronhoito, kalastus ja metsästys sekä saamen käsityö. Selvittäminen koskisi ennen muuta 10 §:ssä tarkoitettua luonnonvarasuunnittelua, joka on strategista maa- ja vesialueiden käytön suunnittelua valtion mailla. Suunnittelussa määritellään Metsähallituksen toiminnan painotukset ja keskeisten toimintojen mitoitus suunnitelma-alueittain kymmenvuotiskausittain. Työssä tarkastellaan monipuolisesti Metsähallituksen hallinnassa olevan omaisuuden vaihtoehtoisia käyttömuoto-

ja. Pykälässä säädettävän suunnitteluvaihteen lisäksi olisi voimassa, mitä erilaisista selvityksistä, neuvottelumenettelyistä tai kuulemisesta muualla lainsäädännössä säädetään.

Luonnonsuojelualueiden käyttöä sääntelee luonnonsuojelulaki. Laissa säädetään suojelualueilla noudatettavista rauhoitusmääräyksistä ja niistä poikkeamisesta. Muita luonnonsuojelualueita perustettaessa voi valtioneuvosto säätää lisäksi eräistä aluekohtaisista poikkeuksista. Kansallispuistolle on laadittava luonnonsuojelulain mukainen hoito- ja käyttösuunnitelma. Luonnonpuistolle ja muille luonnonsuojelualueille hoito- ja käyttösuunnitelmat laaditaan silloin, kun se on tarpeellista. Hoito- ja käyttösuunnitelmia laaditaan myös erämaalain mukaisille erämaa-alueille. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatii aluetta hallinnoiva viranomainen, joka on valtion mailla Metsähallitus. Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö. Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu selvittäminen koskisi myös näitä suunnitelmia.

12 §. Heikentämiskielto. Pykälässä säädettäisiin saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien heikentämiskiellosta. Sen mukaisesti saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevat tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvat, valtion maa- ja vesialueilla toteutettavat Metsähallituksen suunnitelmat ja hankkeet olisi laadittava ja toteutettava niin, etteivät ne olennaisesti heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan. Suunnitelmat ja hankkeet eivät saisi heikentää myöskään kolttien elinolosuhteita tai mahdollisuuksia harjoittaa mainittuja elinkeinoja koltta-alueella. Säädettyäksi ehdotetun heikentämiskiellon tarkoituksena olisi osaltaan turvata saamelaisten oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Olennaisuuskriteeriä tulee tulkita ja soveltaa perusoikeusmyönteisellä tavalla ja ottaen huomioon YK:n ihmisoikeuskomitean KP-sopimuksen 27 artiklaa koskeva käytäntö (PeVL 32/2010 vp, s. 10). Ehdotettu heikentämiskielto koskisi Metsähallituksen kaikkea sellaista toimintaa, jonka

vaikutukset ulottuvat saamelaisten kotiseutualueelle.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen oikeudesta hakea muutosta Metsähallituksen tekemään hallintopäätökseen sillä perusteella, että se on heikentämiskiellon vastainen.

Valituskelpoinen hallintopäätös on määritelty hallintolainkäyttölain (586/1996) 5 §:n 1 momentissa toimenpiteeksi, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta. Valituskelpoisia hallintopäätöksiä eivät ole esimerkiksi valmisteluun tai tekniseen täytäntöönpanoon sisältyvät ratkaisut.

Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät on lueteltu tarkkarajaisesti tämän lain 5 §:ssä. Muutoksenhausta on puolestaan säädetty 24 ja 25 §:ssä. Esimerkiksi luonnonsuojelulain nojalla tehtyyn Metsähallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin luonnonsuojelulaissa säädetään. Maastoliikennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitetuille luvulle tai päätöksille Metsähallituksen hallinnassa olevan alueen käyttämisestä sanottujen lakien mukaiseen tarkoitukseen voidaan vahvistaa aluekohtaiset kiintiöt. Näitä koskeviin lupiin tai päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

6 luku **Metsähallituksen organisaatio ja hallinto**

13 §. Metsähallituksen organisaatio. Ehdotettuun pykälään otettaisiin perussäännös Metsähallituksen organisaatiosta. Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksessa olisi hallitus ja toimitusjohtaja sekä erillinen julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tai Metsähallituksen työjärjestyksellä määrättäisiin Metsähallituksen organisaation kuuluvista muista yksiköistä ja toiminnoista. Metsähallituksen toiminnan joustavuuden varmistamiseksi lakisäisillä säännöksillä ei ole tarkoituksenmukaista säätää organisaatiosta enempää kuin on välttämätöntä. Koska Metsähallitukselle uskottuja julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö organisoitaisiin laintasaisin sään-

nöksin, ehdotettua 2 momenttia sovellettaisiin liiketoimintatehtäviin.

14 §. Hallitus. Ehdotetun pykälän mukaan Metsähallituksella on hallitus, jossa on enintään kahdeksan jäsentä. Valtioneuvosto nimittäisi hallituksen jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja määräisi jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Hallituksen jäsenen tulisi olla kilpailutilanteen edellyttämällä tavalla riippumaton. Vähintään yhden hallituksen jäsenen tulisi edustaa Metsähallituskonsernin henkilöstöä ja hänen tulisi olla Metsähallituksen tai sen tytäryhtiön palveluksessa. Metsähallituksen toimitusjohtaja ei voisi toimia hallituksen jäsenenä. Valtioneuvosto vapauttaisi hallituksen tai sen jäsenen tehtävästään.

Ehdotettu säännös vastaa pääperiaatteiltaan vanhan liikelaitoslain 9 §:n ja Metsähallituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n säännöksiä. Säännös poikkeaa Metsähallitukseen sovellettavasta lainsäädännöstä siten, että henkilöstöä edustava jäsen voisi olla palvelussuhteessa myös liikelaitoksen tytäryhtiöön eikä Metsähallituksen toimitusjohtaja voisi toimia hallituksen jäsenenä. Kun merkittävä osa Metsähallituksen henkilöstöstä siirtyisi Metsähallituksen omistamaan tytäryhtiöön, on tarkoituksenmukaista ottaa henkilöstön edustusta liikelaitoksen hallituksessa säänneltäessä konsernirakenne huomioon. Toimitusjohtaja on hallituksen esittelijä ja hallituksen päätösten toimeenpanija. Hallitus valvoo toimitusjohtajaa. Toimitusjohtajan aseman sekä hallituksen ja toimitusjohtajan välisten suhteiden selkeyttämiseksi lakiin tulisi ottaa nimenomainen säännös, jonka mukaan toimitusjohtaja ei ole kelpoinen hallitukseen.

Metsähallituksen hallituksella on merkittäviä ja laajakantoisia tehtäviä, jotka koskevat koko Metsähallituksen toimialaa. Hallitus johtaa sekä liiketoimintaa että Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toimeenpanoa. Tämä asettaa vaatimuksia hallituksen jäsenten osaamis pohjalle, joka on otettava huomioon hallituksen jäseniä valittaessa.

Valtioneuvosto vapauttaisi hallituksen tai sen jäsenen tehtävästään. Vapauttaminen tulisi kysymykseen jäsenen tai koko hallituksen omasta pyynnöstä, mutta myös silloin

kun Metsähallituksen tilanne tai sen toiminnan kehittäminen sitä edellyttää.

Ehdotetun lain 43 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallituksen kokoonpanosta, tehtävistä, asettamisesta, päätösvallasta ja jäsenten kelpoisuudesta sekä hallituksen jäsenten palkkioista.

15 §. Hallituksen tehtävät. Metsähallitukseen sovellettavassa vanhan liikelaitoslain 10 §:ssä määritellään Metsähallituksen hallituksen tehtävät. Sen nojalla hallitus ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa ja huolehtii siitä, että liikelaitoksen hallinto ja toiminta on asianmukaisesti järjestetty. Hallitukselle kuuluu liikelaitoksen toiminnalle tarpeellisen organisaation luominen, organisaation toiminnan ohjaus ja valvonta sekä organisaation toiminnan järjestäminen ja turvaaminen. Hallituksen velvollisuutena on huolehtia liikelaitoksen kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Säännöksen nojalla hallituksen tulee huolehtia siitä, että liikelaitoksessa on asianmukainen valvontajärjestelmä. Ehdotettu 15 §:n 1 momentti vastaa pitkälti voimassa olevaa vanhan liikelaitoslain säännöstä, mutta sitä täsmennettäisiin siten, että Metsähallituksen hallituksen yleinen ohjaus ja valvonta tapahtuisi Metsähallitusta ohjaavien ministeriöiden ohjauksen ja valvonnan puitteissa. Täsmennyksen tarkoituksena on painottaa Metsähallituksen tehtävät huomioon ottaen ministeriöiden ohjaustehtävää. Ministeriöiden ohjauksen vahvistaminen on tarpeen erityisesti Metsähallituksessa liikelaitostoiminnasta eriytetty hoidettavien julkisten hallintotehtävien vuoksi. Hallituksen asemaa Metsähallituksen ylimpänä päättävänä elimenä korostettaisiin siten, että hallituksen johtamistehtävää koskevaa säännöksen muotoilua tarkistettaisiin niin, että se sisältäisi velvollisuuden huolehtia Metsähallituksen strategisesta johtamisesta.

Ehdotetussa pykälän 2 momentissa lueteltaisiin Metsähallituksen hallituksen muut tehtävät. Säännös vastaisi asiallisesti Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 10 §:n 2 momenttia eräin tarkennuksin. Hallituksen tehtävänä ei mainittaisi päättämistä takauksen antamisesta tytäryhtiön puolesta, koska tällainen menettely kiellettäisiin Met-

sähallituksen osalta. Säännökseen ei myöskään otettaisi mainintaa henkilöstörahasloissa (934/2010) tarkoitetuista päätöksistä, koska Metsähallitukseen ei ole sellaista perustettu eikä sellaisen perustaminen ole suunnitteilla.

Pykälän 9 kohdan mukaan hallituksen tehtävänä olisi hyväksyä luonnonvarojen käyttöä koskevat alueelliset suunnitelmat, joista säädettäisiin 10 §:ssä. Tällä hetkellä alueelliset luonnonvarasuunnitelmat on vahvistettu toimitusjohtajan päätöksellä. Luonnonvarasuunnitelmien nostaminen omistajan linjauksia toteuttavan hallituksen hyväksyttäväksi korostaa niiden merkitystä maankäytön ohjaamisessa.

Pykälän 11 kohdan mukaan hallituksen tehtävänä olisi päättää liikelaitoksen johdon palkitsemisjärjestelmästä. Vanhassa liikelaitoslaisissa ei tällaista mainintaa ole, mutta asian luonteen vuoksi se kuuluu hallituksen päätösvaltaan. Selvytyden vuoksi asiasta otettaisiin lakiin nimenomainen maininta. Tarkoitus on, että Metsähallituksen johdon palkitsemiseen sovellettaisiin valtionyritysten johdon palkitsemista koskevia linjauksia ja se koskisi Metsähallituksen ylintä johtoa. Lähtökohteisesti voidaan katsoa, että Metsähallitus ja sen tytäryhtiöt rinnastuvat kaupallisesti toimiviin noteeraamattomiin yhtiöihin.

Hallituksen tehtävistä julkisten hallintotehtävien hoidon ja niitä hoitavan yksikön osalta säädettäisiin 22 §:ssä.

16 §. Henkilöstön edustaja hallituksessa. Metsähallituskonsernin henkilöstöä edustavan jäsenen toimivalta olisi lähtökohteisesti sama kuin muidenkin hallituksen jäsenten toimivalta. Hän ei kuitenkaan saisi ottaa osaa asioiden käsittelyyn silloin, kun käsitellään liikelaitoksen johdon valintaa tai erottamista, johdon sopimusehtoja tai henkilöstön palvelussuhteen ehtoja taikka työtaistelutoimenpiteitä koskevia asioita. Ehdotettu säännös vastaa vanhan liikelaitoslain 12 §:n 1 momenttia.

17 §. Toimitusjohtaja. Ehdotetussa pykälässä määriteltäisiin toimitusjohtajan asema ja keskeiset tehtävät. Toimitusjohtajaan sovelletaan soveltuvin osin osakeyhtiölain (624/2006) toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä. Toimitusjohtajan tehtävänä on johtaa ja kehittää liikelaitoksen toimintaa. Muutoin-

kin ehdotetussa pykälässä toimitusjohtajan tehtävät ehdotetaan määriteltäväksi mahdollisuuksien mukaan samalla tavoin kuin osakeyhtiölaisissa. Esitetyn pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös, jonka mukaan toimitusjohtajaan sovellettaisiin, mitä osakeyhtiölain 6 luvun 17–19 §:ssä osakeyhtiön toimitusjohtajasta säädetään. Metsähallituksen toimitusjohtajaa koskeva sääntely ei käytännössä merkinne muutosta toimitusjohtajan tehtäviin.

Ehdotettujen säännösten mukaan liikelaitoksen toimitusjohtajalle kuuluu liikelaitoksen juokseva hallinto. Liikelaitoksen varsinaisen hallinto jakaantuu tällöin toisaalta hallitukselle kuuluviin tehtäviin ja toisaalta toimitusjohtajalle kuuluviin tehtäviin. Toimitusjohtaja hoitaa päivittäistä hallintoa hallituksen antamien määräysten mukaisesti. Vastuu kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon luotettavuudesta olisi toimitusjohtajalla. Lähtökohhtana olisi myös, että kirjanpito ja varainhoito kuuluvat eri henkilöiden vastualueeseen. Käytännössä toimitusjohtaja huolehtii myös hallituksen käsiteltäväksi tulevien asioiden valmistelusta.

Vaikka maa- ja metsätalousministeriö nimittäisi toimitusjohtajan, tarkoitus on, että Metsähallituksen hallitus tekisi toimitusjohtajan kanssa johtajasopimuksen. Metsähallituksen toimitusjohtajalla olisi pääjohtajan arvonimi. Ehdotettu pykälä vastaa muutettavaksi esitettyä toimitusjohtajan nimitystoimivaltaa lukuun ottamatta Metsähallituksen toimitusjohtajaan nykyisin sovellettavaa lainsäädäntöä.

18 §. Julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö. Pykälässä otettaisiin perussäännös Metsähallituksen tehtäväksi säädetyistä julkisista hallintotehtäviä hoitavasta yksiköstä. Nämä tehtävät hoidettaisiin muusta liikelaitoksesta eritetyssä viranomaisyksikössä, joka nimettäisiin Luontopalvelut-yksiköksi. Luontopalvelut-yksikön päällikkönä toimisi luontopalvelujohtaja. Käytetystä viranomaisyksikkö-käsitteestä huolimatta yksikkö olisi muodollisesti osa liikelaitosta, vaikkakin se olisi viranomaishallinnon tapaan järjestetty.

Liikelaitoksessa toimivan erillisen viranomaisyksikön riippumattomuus ja puolueettomuus turvattaisiin siten, että julkiset hallintotehtävät ja niiden rahoitus sekä tehtäviä

hoitava henkilöstö eriytettäisiin liikelaitoksen muista tehtävistä. Maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö ohjaisivat ja valvoisivat toimialojensa osalta julkisten hallintotehtävien tehtävien hoitoa samalla tavoin kuin muitakin alaisiaan virastoja ja laitoksia. Julkisten hallintotehtävien hoito rahoitettaisiin talousarvioon otetuilla määrärahoilla ja tehtävien hoidosta kertyvillä maksuilla. Luontopalvelujohtajan ja pääosin maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä hoitavan erätalousjohtajan nimitys- ja irtisanomisvalta sekä heitä koskevat muut virkamiesoikeudelliset asiat kuuluisivat valtioneuvoston ja ministeriön tehtäviin. Yksikössä julkista valtaa käyttävien henkilöiden palvelussuhde olisi virkasuhde, joten he vastaisivat virkatoimiensa lainmukaisuudesta perustuslain 118 §:n mukaisesti. Julkisten hallintotehtävien hoidon organisoinnista säädetäisiin 7 luvussa.

7 luku **Julkisten hallintotehtävien hoito**

19 §. Viranomaisyksikön tehtävät. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin 5 §:ää täydentävästi viranomaisyksikössä hoidettavista tehtävistä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan yksikkö hoitaa 5 §:ssä tarkoitettuja Metsähallituksen tehtäväksi säädettyjä julkisia hallintotehtäviä. Momentin 2 kohdan mukaan viranomaisyksikkö vastaisi Suomen luonnonsuojelualueverkoston hoidosta ja käytöstä ja julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettua muun omaisuuden hoidosta. Yksikkö esimerkiksi laatisi tarpeelliset hoito- ja käyttösuunnitelmat suojelu- ja erämaa-alueille, hoitaisi alueiden valvontaan, elinympäristöjen ennallistamiseen, eliölajien suojeluun ja hoitoon sekä vieraslajien poistamiseen liittyvät tehtävät. Yksikkö hoitaisi myös alueiden opastus- ja opetuskäyttöön liittyvät tehtävät. Viranomaisyksikkö vastaisi julkisten hallintotehtävien käyttöön osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden omistajan hallintaan liittyvistä tehtävistä.

Momentin 3 kohdan mukaan viranomaisyksikkö vastaisi valtion maa- ja vesialueita koskevista metsästys-, kalastus-, ja maasto-liikenneasioista sekä erävalvonnasta.

Momentin 4 kohdan mukaan viranomaisyksikkö hoitaisi luonnon virkistyskäytön sekä luontotyyppien ja lajien suojelun tehtäviä Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion maa- ja vesialueilla. Tehtäviä hoidettaisiin julkisten hallintotehtävien taseeseen kuuluvien alueiden lisäksi myös tuottovaa-teen alaisilla maa- ja vesialueilla. Ulkoilulain nojalla perustettuja valtion retkeilyalueita viranomaisyksikkö hoitaisi yhteistyössä Metsähallituksen liiketoiminnan tai perustettavan metsätaloutta harjoittavan osakeyhtiön kanssa, koska retkeilyalueet kuuluvat tuottovaa-teen alaiseen omaisuuteen ja niillä harjoitetaan myös metsätaloutta. Viranomaisyksikkö antaisi retkeilyalueita koskevat järjestyssäännöt. Metsähallituksen metsätaloustyössä olevilla alueilla yksikkö hoitaisi luontotyyppien ja lajien suojelun tehtäviä yhteistyössä liikelaitoksen muun henkilöstön kanssa.

Liikelaitoksen johtaminen edellyttää, että liikelaitoksen hallitus ja toimitusjohtaja hoitavat ja ratkaisevat yleisellä tasolla tietyt julkisten hallintotehtävien hoitoa ja niitä hoitavaa yksikköä koskevat asiat. Nämä asiat on todettu lain 22 §:n 2 ja 3 momentissa. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi julkisten hallintotehtävien hoitoa osaltaan turvaava säännös, jonka mukaan viranomaisyksikkö vastaisi julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevien asioiden valmistelusta ja esitelystä Metsähallituksen hallitukselle.

20 §. Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan tehtävät. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon eriyttämisestä liikelaitoksen hallituksen ja toimitusjohtajan tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan luontopalvelujohtaja hoitaisi kaikki ne julkisiin hallintotehtäviin liittyvät tehtävät, joita ei ehdotettavassa laissa olisi säädetty hallituksen, toimitusjohtajan tai erätalousjohtajan tehtäväksi. Hallituksen ja toimitusjohtajan toimivallasta säädettäisiin lakiehdotuksen 15 ja 17 §:ssä. Luontopalvelujohtaja hyväksyisi ja allekirjoittaisi hallituksen ohella myös 36 §:n 1 momentissa tarkoitettua erillisen tilinpäätöksen.

Luontopalvelut-yksikössä erätalousjohtaja hoitaisi ehdotetun 2 momentin mukaan metsästystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevat julkiset hallintotehtävät, jotka eivät 1 mo-

mentin mukaan kuuluisi hallitukselle tai toimitusjohtajalle. Metsästäystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevista asioista käytettäisiin nimitystä eräasiat. Luontopalvelujohtaja ja erätalousjohtaja hoitaisivat tehtäviään maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön ohjauksessa ja valvonnassa.

21 §. *Julkisten hallintotehtävien ratkaisuvallta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi perussäännökset Metsähallitukselle kuuluvia julkisia hallintotehtäviä koskevasta ratkaisuvallasta.

Pykälän 1 momentin mukaan julkisiin hallintotehtäviin liittyvät hallintoasiat ratkaisisi pääsääntöisesti julkisia hallintotehtäviä hoitavan viranomaisyksikön päällikkönä toimiva luontopalvelujohtaja. Kalastukseen, metsästykseseen ja erävalvontaan liittyvät asiat sekä näitä tehtäviä hoitavan henkilöstön nimittämistä ja irtisanomista koskevat asiat ratkaisisi kuitenkin viranomaisyksikössä erätalousjohtaja. Kun erätalousjohtaja päättäisi kalastukseen, metsästykseseen ja erävalvontaan liittyviä tehtäviä hoitavan henkilöstön nimittämisestä ja irtisanomisesta, hän ratkaisisi myös mainitun henkilöstön osalta virantoimituksesta pidättämistä koskevan asian ja palvelussuhteessa noudatettavia ehtoja koskevan sopimuksen hyväksymisen.

Ratkaisuvallalta tarkoitaisi varsinaisen päätöksenteon ohella asioiden esittelyä ja valmistelua päätöksentekoa varten. Nämä asiat eivät kuuluisi hallituksen ja toimitusjohtajan toimivaltaan. Organisointi vastaisi nykytilannetta siten tarkistettuna, että voimassa olevan metsähallituslain mukaan erätaluspäällikkö ratkaisee kalastukseen ja metsästykseseen liittyvät lupa-asiat. Erätaluspäällikön vastuualueeseen kuuluu myös Metsähallituksen erävalvonnan ohjaus ja valvonta. Tarkoitus on, että erätalousjohtajan alaisuuteen keskittäisiin lisäksi Luontopalveluiden alueyksiköistä metsästyks- ja kalastuslupien myöntämiseen ja markkinointiin liittyviä tehtäviä hoitava henkilöstö.

Luontopalvelujohtajan ratkaisuvallalta koskisi Metsähallituksen päätettäväksi luonnonsuojelulain nojalla kuuluvaa luonnonsuojelun järjestyssäännön vahvistamista ja luonnonsuojelun alueisiin liittyviä yksittäisiä hallintopäätöksiä, kuten liikkumisrajoituksia, poikkeuksia rauhoitussäännöksistä ja porojen lai-

duntamisen rajoittamista, valtion retkeilyalueelle ulkoilulain nojalla annettavaa järjestys-sääntöä sekä sellaisia yksittäisiä hallintoasioita, jotka lakiehdotuksen 5 §:n 2 kohdassa mainituilla laeilla on annettu Metsähallituksen päätettäväksi. Tällaisia olisivat muun muassa päätökset, jotka koskevat kolttalain nojalla koltille myönnettäviä lupia ja suostumuksia sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ja poronhoitolain mukaisia lupia valtion maa- ja vesiomaisuuden käyttämiseen, porotaloutta tai luontaiselinkeinoja palvelevan tukikohdan sijoittamiseen ja porojen erotusaidan rakentamiseen Metsähallituksen hallinnassa olevalle valtion maalle ja poltto-, rakennus- sekä muun kotitarvepuun ottaminen.

Erätalousjohtajan ratkaisuvallalta koskisi 2 momentissa tarkoitettujen metsästäystä ja kalastusta koskevien kiintiöpäätösten vahvistamisen lisäksi yksittäisten metsästyks- ja kalastuslupien myöntämistä sekä metsästyks- ja kalastusoikeuksien vuokraamista. Lisäksi erätalousjohtaja ratkaisisi Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnassa vakinaisesti asuvalle kalastuslain mukaan kuuluvaa oikeutta kalastaa valtion vesialueella koskevat asiat. Erätalousjohtaja ratkaisisi luonnonsuojelun alueella tapahtuvaa metsästäystä ja kalastusta koskevat silloin, kun luonnonsuojelun alueella saa alueen perustamissääädöksen nojalla metsästää tai kalastaa laajemmin kuin onkimalla tai pilkkimällä, koska tällöin kyseessä on metsästyksessä tarkoitettu metsästyks- tai kalastuslaissa tarkoitettu kalastus. Siltä osin kun, kyseessä olisi luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettu poikkeamis-päätös pyydystä tai tappaa eläimiä tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten, vähentää vierasperäisen tai vahingolliseksi käyneen eläinlajin lukumäärää tai poistaa ihmisten turvallisuudelle tai omaisuudelle uhkaa aiheuttavia pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöitä, asian ratkaisisi luontopalvelujohtaja. Edellä todetuissa tapauksissa kyse ei ole metsästyksestä, vaikka esimerkiksi pyyntiluvanvaraisten riistaeläinten vähentäminen tapahtuu pääsääntöisesti metsästyksellisin keinoin.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin voimassa olevan metsähallituslain 9 §:n 2 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan maastolii-

kennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitettujen lupien osalta voitaisiin tehdä alueellisia kiintiöpäätöksiä. Kiintiöitä vahvistettaessa tulee soveltuvin osin ottaa huomioon saamelaisten ja paikallisten asukkaiden perinteiset oikeudet elinkeinon harjoittamiseen sekä erityisperusteiset oikeudet samoin kuin kuntalaisten lakiin perustuvat kalastus- ja metsästysoikeudet.

Pykälän 3 momentin mukaan kiintiöpäätösten puitteissa yksittäisiä lupia koskevaa päätösvaltaa voitaisiin siirtää Metsähallituksen muille virkamiehille ja toimihenkilöille. Delegointimahdollisuus ulotettaisiin edelleen koskemaan myös sellaisia Metsähallituksen toimihenkilöitä ja yksityisiä yhteisöjä, joilla olisi asiantuntemuksen, riippumattomuuden, luotettavuuden ja muiden asian arvostelmissa huomioon otettavien seikkojen perusteella edellytykset tehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi. Kansalaisten oikeusturvan kannalta olisi välttämätöntä, että tällaisten toimihenkilöiden ja yhteisöjen toimintaan sovellettaisiin yleisiä hallintomenettelyä koskevia säädöksiä ja rikosoikeudellisen virkavastuun periaatteita.

Yksittäinen maastoliikennettä, kalastusta tai metsästystä koskeva lupa voitaisiin antaa myös koneellisesti, mikä mahdollistaisi edelleen lupien hankkimisen kansalaisten kannalta joustavalla tavalla muun muassa automaateista ja internetistä. Tähän ja päätösvalan delegointimahdollisuuteen liittyen ehdotetaan, että yksittäiset lupapäätökset voitaisiin tehdä ilman esittelyä. Muut päätökset tehtäisiin esittelystä normaalin hallintokäytännön mukaisesti.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan ratkaisuvallan delegointia julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön sisällä koskeva säännös. Momentin mukaan erätalousjohtaja ja luontopalvelujohtaja saisivat siirtää hänelle kuuluvan ratkaisuvallan metsästys-, kalastus- ja maastoliikennelupia koskevien kiintiöiden sekä luonnonsuojelualueiden ja valtion retkeilyalueiden järjestyssääntöjen vahvistamista lukuun ottamatta Metsähallituksen muulle virkamiehelle. Ratkaisuvallan siirtomahdollisuus olisi perusteltua päätösten luonteen ja niissä vaadittavan paikallistuntemuksen vuoksi. Siirtöpäätös olisi tehtävä kirjallisesti

nimetylle henkilölle ja siinä olisi täsmällisesti määriteltävä, mitä asioita se koskee.

Pykälän 6 momentin mukaan aluekohtaisten kiintiöiden vahvistamista koskeva päätös annettaisiin tiedoksi yleistiedoksiäntona.

22 §. *Julkisten hallintotehtävien ohjaus ja valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaisivat ja valvoisivat toimialojensa osalta julkisten hallintotehtävien hoitoa Metsähallituksessa. Ohjaus tapahtuisi lähinnä tulos- ja muun omistajaohjauksen sekä toiminta- ja taloussuunnitelmien ja talousarvion valmistelun kautta ottaen huomioon, mitä valtion talousarviosta annettussa laissa ja asetuksessa säädetään. Ohjaukseen liittyisi lisäksi julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön nimettyjen virkojen eli luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan nimitys- ja irtisanomisvallan sekä mainittuja virkoja koskevien eräiden muiden virkamiesoikeudellisten asioiden kuuluminen ministeriötasolle.

Valvonta puolestaan tarkoittaisi sitä, että ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tulisi toimialansa osalta seurata Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon tehokkuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valvoa toiminnan lainmukaisuutta ja käsitellä ylempänä viranomaisena siihen liittyviä kanteluita. Ohjaukseen ja valvontaan liittyisi osaltaan julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön nimettyjen virkojen eli luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan nimittämistä ja irtisanomista sekä eräitä muita virkamiesoikeudellisia asioita koskevan ratkaisu- tai valmistelutoimivallan kuuluminen ministeriötasolle.

Metsähallituskokonaisuuden tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen toiminnan turvaamiseksi sekä tehtäväkokonaisuudesta saatavien synergiaetujen hyödyntämiseksi olisi tärkeää, että hallitus ja toimitusjohtaja osallistuvat yleisellä tasolla julkisten hallintotehtävien ohjaukseen ja valvontaan.

Pykälän 2 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan Metsähallituksen hallitus hoitaisi ohjaavien ministeriöiden ohjauksen ja valvonnan puitteissa julkisten hallintotehtävien osalta tehtävien hoidon yleisestä ohjauksesta ja valvonasta sekä huolehtisi siitä, että tehtävät hoidetaan eduskunnan ja muiden viranomaisten päätösten ja määräysten mukaisesti ja että

julkisten hallintotehtävien kirjanpito ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Edellä tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoidon yleinen ohjaus ja valvonta tarkoittaisi lähinnä sitä, että hallitus tältä osin lähinnä seuraa, että toiminta on asianmukaisesti järjestetty sekä että se sujuu lakien ja tehtyjen päätösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan hallitus päättäisi julkisten hallintotehtävien yksikön osalta asioista, joista säädetään lain 15 §:n 2 momentin 1, 2, 4, 7, 8 ja 11 kohdassa. Mainittujen säännösten mukaan Metsähallituksen hallitus tekisi myös esityksen liikelaitoksen talousarvioehdotukseksi ja seuraavan vuoden palvelutavoitteiksi ja muiksi toimintatavoitteiksi sekä tulostavoitteeksi ja tuloutustavoitteeksi, päättäisi liikelaitoksen toiminnan kehittämisen linjauksista, seuraisi ja raportoi tavoitteiden saavuttamisesta, päättäisi Metsähallituksen lainanotosta ja Metsähallituksen nimenkirjoittamiseen oikeutetuista. Lisäksi hallitus päättäisi liikelaitoksen johdon palkitsemisjärjestelmästä sekä laatisi liikelaitoksen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Liikelaitoksen johdon palkitsemisjärjestelmällä tarkoitettaisiin ylimmän johdon, kuten esimerkiksi johtoryhmään kuuluvien henkilöiden, palkitsemisjärjestelmää. Luontopalvelut-yksikön osalta johdon palkitsemisjärjestelmä voisi koskea esimerkiksi luontopalvelujohtajaa. Lakiehdotuksen mukaan hallitus päättäisi sanotuista asioista saatuaan niistä julkisten hallintotehtävien yksikön esityksen. Pykälän 3 momentissa säädetäisiin julkisiin hallintotehtäviin liittyvistä toimitusjohtajan tehtävistä. Sanotun lainkohdan mukaan toimitusjohtaja muun muassa vastaisi julkisten hallintotehtävien hoidon yleisestä johtamisesta ja kehittämisestä ja huolehtisi siitä, että kirjanpito ja varainhoito ovat lainmukaisesti järjestetyt. Lakiehdotuksen mukaan toimitusjohtaja johtaisi julkisten hallintotehtävien hoitoa asianomaisten ministeriöiden ja hallituksen ohjauksen puitteissa yleisellä tasolla.

Ehdotetun pykälän osalta ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tehtävät eivät muuttuisi. Ympäristöministeriö vastaisi edelleen toimialaansa kuuluvien asioiden ohjauksesta ja valvonnasta sekä niihin liittyvän talousarvion valmistelusta ja maa- ja

metsätalousministeriö kalastukseen, metsästykseen ja riistanhoitoon, erävalvontaan sekä porotalouteen liittyvistä vastaavista tehtävistä.

23 §. *Vastuu julkisten hallintotehtävien hoidossa.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi selvyyden vuoksi säännös Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa aiheutuneen vahingon korvaamista koskevasta vastuusta. Pykälän mukaan vastuusta olisi voimassa, mitä virkavastuulla aiheutuneen vahingon korvaamisesta erikseen säädetään.

Perustuslain 118 §:n mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta. Vastuu kattaa myös päätökset, joita hän on monijäsenisen toimielimen jäsenenä kannattanut. Esittelijä vastaa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole jättänyt päätökseen eriävää mielipidettä. Eriksen säätämällä viitattaisiin lisäksi valtion virkamieslain (750/1994) 64 §:n säännökseen, jonka 2 momentissa on virkamiehen vastuuta rajoittavia säännöksiä työtaistelutoimenpiteiden yhteydessä sekä vahingonkorvauslain (412/1974) virkamiesten vastuuta koskeviin säännöksiin. Ehdotettu säännös koskisi paitsi Metsähallituksen virkamiehiä myös Metsähallituksen hallitusta ja toimitusjohtajaa näiden hoitaessa tehtäviinsä kuuluvia julkisia hallintotehtäviä.

24 §. *Muutoksenhaku.* Lain 24 §:ssä säädetäisiin muutoksenhausta muuhun kuin yksittäiseen Metsähallituksen lupapäätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan luonnonsuojelulain nojalla tehtyyn Metsähallituksen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin luonnonsuojelulaissa säädetään.

Ehdotetun 2 momentin mukaan muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen tai 21 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Tällaisia valituskelpoisia päätöksiä olisivat muun muassa metsästys-, kalastus- ja maastoliikennelupia koskevat alueelliset kiintiöpäätökset. Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettu päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei edellyttäisi valituslupaa. Muutoksenhakua koskeva

24 § vastaa voimassa olevaa metsähallituslain 13 §:ää.

25 §. *Muutoksenhaku yksittäiseen lupapäätökseen.* Lain 25 §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta lain 21 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäiseen lupapäätökseen. Yksittäiseen päätökseen saisi vaatia oikaisua voimassa olevan lain mukaisesti Metsähallitukselta. Hallintolain 49 c §:n mukaan määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiselle on 30 päivää. Oikaisuvaatimukseen annettuun Metsähallituksen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Yksittäistä lupaa koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Ehdotettu 25 § vastaa voimassa olevaa metsähallituslain 13 a §:ää.

26 §. *Toimivaltainen hallinto-oikeus.* Haettaessa valittamalla muutosta metsähallituksen päätökseen, toimivaltainen olisi ensisijaisesti se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen kohteena oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Jos tätä perustetta ei voitaisi käyttää, toimivaltainen olisi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajalla on kotipaikka. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevaa metsähallituslain 13 b §:ää.

27 §. *Julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvät maksut.* Pykälä sisältäisi Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyviä maksuja koskevat pääsäännökset. Lisäksi useaan erityislakiin sisältyy suoritteiden, oikeuksien tai lupien maksuttomuutta koskevia säännöksiä, joihin ei ole tarkoitus puuttua nyt esitettävällä säännöksellä.

Voimassa oleva metsähallituslain 15 §:n 3 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden hintojen määrittämisessä sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Voimassa olevan säännöksen on katsottu tarkoittavan sitä, että Metsähallitukseen on sovellettu vain valtion maksuperustelain maksujen määrittämisestä koskevia säännöksiä, mutta ei muun muassa viivästyskorkoa koskevia säännöksiä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määrittämiseen, viivästyskorkoon, maksujen perintään ja toimivaltaan maksuista päätettäessä sovellettaisiin, mitä valtion mak-

superustelaisissa säädetään. Julkiseen hallintotehtävään liittyvän suoritteen maksua koskevaan muutoksenhakuun sovellettaisiin, mitä valtion maksuperustelain 11 b §:ssä säädetään.

Ehdotetun momentin tavoitteena on se, että Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyviin maksuihin sovellettaisiin, kuten pääsääntöisesti valtion virastojen ja laitosten osalta, valtion maksuperustelakia kokonaisuudessaan.

Maa- ja metsätalousministerin tehtäviin kuuluisi siten valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin nojalla antaa asetus sellaisten Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikön suoritteiden maksuista, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan tai hallinnonalaan. Tällaisia ovat muun muassa suoritteet, jotka liittyvät tai joiden on katsottava liittyvän kalastukseen, metsästykseseen, poronhoitoon, ulkoilulain (606/1973) nojalla perustettuihin valtion retkeilyalueisiin ja luontaiselinkeinojen harjoittamiseen. Ympäristöministeriö antaisi puolestaan asetuksen toimialaansa kuuluvien suoritteiden maksuista ja se sääntelisi muun muassa luonnon-suojeluun ja maastoliikenteeseen luettavat suoritteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kahdesta julkisoikeudellisen suoritteen maksua koskevasta poikkeuksesta.

Momentin 1 kohdan mukaan Kemin ja Tornion kaupungin asukkailla olisi oikeus metsästä Metsähallituksen osoittamilla alueilla ja Metsähallituksen päättämällä ehdoilla omakustannushintaa vastaavalla maksulla. Säännös vastaisi pääperiaatteiltaan metsähallituslain 15 §:n 2 momentin 1 kohdan säännöstä, joka on otettu asetukseen metsästyslain 8 §:n säännöksen perusteella. Sanotun metsästyslain säännöksen mukaan henkilöllä, jonka kotipaikka on Lapin lääniin kuuluvassa kunnassa tai Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon, Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken, Vaalan tai Vuolijoen kunnassa, on oikeus metsästä kotikunnassaan valtion omistamilla mailla. Voimassa olevalla metsähallituslailla Kemin, Rovaniemen ja Tornion kaupunkien asukkaat on saatettu muiden Pohjois-Suomen kuntien asukkaiden kanssa yhdenvertaiseen asemaan otta-

en huomioon, että sanottujen kaupunkien alueilla ei ole metsästyksen soveltuvia valtion maita. Tarkoituksena ei ole, että säännöksellä puututtaisiin siihen, mitä metsästyksessä ja metsästysasetuksessa metsästyksestä muuten säädetään. Esimerkiksi hirvieläinten metsästyksen tarvittaisiin edelleen Suomen riistakeskuksen lupa ja karhun metsästyksessä tapahtua vain sitä koskevan kiintiömenettelyn puitteissa.

Perustuslain mukaisen kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen voidaan katsoa edellyttävän, että Pohjois-Suomessa asuvia kansalaisia kohdellaan esillä olevassa asiassa tasa-arvoisesti. Vapaa metsästysoikeus valtion maa- ja vesialueilla on Pohjois-Suomen asukkaille perinteisesti tärkeä vapaa-ajan harrastusmuoto ja virkistytymistapa. Nykykäytännön jatkaminen olisi siksi perusteltua. Säännöksessä tarkoitettu niin sanottu Metsähallituksen omakustannushintainen metsästysosoituslupa koskisi ehdotuksen mukaan enää Kemian ja Tornion kaupungin asukkaita, koska vuoden 2006 alusta voimaan tulleen Rovaniemen kaupungin ja maalaiskunnan yhdistymisen jälkeen Rovaniemen kaupungissa on runsaasti metsästyksen käytettäviä valtion

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin kuntalaisen oikeudesta käyttää kotikuntaansa kuuluvaa Metsähallituksen aluetta maksutta maastoliikenneläin mukaiseen maastoliikenteeseen.

Ehdotettu säännös koskisi kaikkia Suomen kuntien alueita, joissa on Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion maita. Sillä olisi merkitystä erityisesti vapaassa moottorikelkkareittien käytössä. Säännöksen merkitys korostuisi Lapin ja Itä-Suomen alueilla, joissa valtion maanomistus on laajinta ja etäisyydet pitkiä. Ehdotettu 2 momentti vastaisi asiallisuudelta sisällöltään voimassa olevaa metsähallituslain 15 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi julkisten saatavien perintään ja ulosottoa koskeva säännös. Momentin mukaan maksu Metsähallituksen julkisoikeudellisesta suoritteesta saataisiin periä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) tarkoitettussa järjestyksessä.

8 luku Metsähallituksen talous

28 §. Oma pääoma. Ehdotettuun 28 §:ään otettaisiin säännökset Metsähallituksen omasta pääomasta. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin liikelaitoksen oma pääoma, joka muodostuisi peruspääomasta ja muusta omasta pääomasta sekä arvonkorotusrahastosta

Pykälän 2 momentissa määritellään peruspääoma, joka olisi liikelaitokseen sijoitettua voiton tuloutuksen perusteena olevaa pääomaa.

Ehdotetun 3 momentissa määriteltäisiin Metsähallituksen muu oma pääoma ja arvonkorotusrahasto. Metsähallituksen muu oma pääoma muodostuisi liikelaitoksen voiton lisäksi liikelaitokselle perustamisvaiheessa tai liikelaitoksen hallintaan muulloin muun oman pääoman ehdoin siirretystä omaisuudesta. Arvonkorotusrahasto osoittaisi määrää, jolla käyttöomaisuuden arvoa on korotettu. Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin myös siirroista peruspääomaan. Ehdotetun säännöksen mukaan peruspääomaan voitaisiin siirtää muu oma pääoma ja arvonkorotusrahasto. Muusta omasta pääomasta ja arvonkorotusrahastosta siirretty osuus olisi siirron jälkeen voiton tuloutuksen perusteena. Eduskunta voisi ehdotetun 8 §:n 1 momentin mukaan päättää myös peruspääoman alentamisesta ja siinä yhteydessä omaisuuden siirrosta peruspääomasta muuhun omaan pääomaan. Ehdotettu pykälä vastaa Metsähallituksen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 4 §:ää.

29 §. Julkisten hallintotehtävien omaisuus. Metsähallitus hoitaa liiketoimintatehtävien lisäksi julkisia hallintotehtäviä ja Metsähallituksen hallussa on julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi tarpeellista omaisuutta. Ehdotetun 37 §:n 1 momentin mukaan Metsähallituksen aloittaessa toimintansa valtioneuvosto päättäisi eduskunnan valtion talousarvion käsitteilyn yhteydessä antaman valtuutuksen nojalla Metsähallituksen hallintaan siirrettävää valtion omaisuudesta sekä siitä, mikä osa omaisuudesta merkitään Metsähallituksen peruspääomaksi, muuksi omaksi pääomaksi tai lainaehdoin annetuksi. Omaisuus arvioitaisiin käypään arvoonsa.

Pykälässä säädettäisiin julkisten hallinto- tehtävien omaisuuden käsitteestä. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien omaisuuden ytimen muodostaisivat luonnonsuojelulain 10 §:ssä tarkoitetut kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet sekä erämaa-alueet. Julkisten hallintotehtävien omaisuuteen kuuluisivat edelleen Metsähallituksen omistuksessa olevat luonnonsuojelulain 29 §:ssä tarkoitetut suojeltavat luontotyypit ja 47 §:ssä tarkoitettujen erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on lain 30 §:n ja 47 §:n nojalla tekemällään päätöksellä määrännyt alueiden rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueiden omistajille ja haltijoille.

Julkisten hallintotehtävien omaisuuteen kuuluisivat lisäksi valtioneuvoston vahvistamiin luonnonsuojelulain nojalla toteutettaviin suojeluohjelmiin kuuluvat valtion alueet, Natura 2000 -verkostoon kuuluvat valtion alueet, joiden talouskäyttö ei ole mahdollista, vahvistetuissa kaavoissa suojelualueiksi varatut Metsähallituksen alueet ja suojelutaroituksiin hankitut alueet, osa yleisistä vesialueista sekä muu Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellinen omaisuus, josta Metsähallituksen tasetta koskevassa valtioneuvoston päätöksessä päätetään.

Julkisten hallintotehtävien omaisuus kuuluu Metsähallituksen muuhun omaan omaan, jolla ei ole tuottovaatimusta. Ehdotetun lain 28 §:n 3 momentin mukaan muu oma pääoma voidaan siirtää tuottovaateen alaiseen peruspääomaan. Peruspääoman muutoksista päättää lain 8 §:n 1 momentin mukaan eduskunta. Lakisääteisten suojelualueiden osalta peruspääoman muutokset eivät olisi mahdollisia eduskunnan yksittäisellä päätöksellä, vaan edellyttäisivät lisäksi suojelualueita koskevien lakien ja suojeluohjelmia koskevien valtioneuvoston päätösten muuttamista. Edellä todettu turvaisi, ettei julkisten hallintotehtävien omaisuuteen kuuluville lakisääteisille suojelualueille ja muille suojeluun varatuille alueille aseteta tuottovaatimusta myöskään liikelaitoksessa. Ehdotettu säännös vastaisi asiallisesti voimassa olevaa metsähallituslain 14 §:ää.

30 §. Metsähallituksen lainat, vakuudet ja takaukset. Pykälään ehdotetaan otettavaksi Metsähallituksen lainanottoa sekä liiketoimintaan liittyvien vakuuksien ja takausten antamista koskevat tarpeelliset säännökset. Perustuslain 82 §:n 1 momentin mukaan valtion lainanoton tulee perustua eduskunnan suostumukseen, josta ilmenee uuden lainanoton tai valtionvelan enimmäismäärä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallitus saa ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman suostumuksen rajoissa. Tarkoitus on antaa valtioneuvoston asetus, jossa valtioneuvosto määräisi edelleen liikelaitoksen lainanoton ehdoista.

Vanhaan liikelaitoslakiin ei sisälly säännöksiä liikelaitoksen oikeudesta käyttää toimintaansa varten vakuuksia. Tämä johtuu siitä, että valtio viime kädessä vastaa liikelaitoksen toiminnasta. Metsähallituksen toimintaan liittyä kuitenkin eräitä erityistilanteita, joiden vuoksi sille tulisi antaa oikeus vakuuden käyttämiseen.

Nämä erityistilanteet koskevat ensinnäkin maa-aineslain (555/1981) mukaista maa-ainesten ottoa, jossa kunta lupaviranomaisena voi asettaa maa-ainesten ottajalle vakuudenantovelvollisuuden lupaehtojen täyttämisen vakuudeksi. Ehdot voivat koskea muun muassa maa-ainesten ottoalueen rajausta, alueen siistimistä oton jälkeen sekä puuston ja muun kasvillisuuden suojaamista.

Toisen tapausryhmän muodostaisivat vakuudet, joita tilaajalta tai urakoitsijalta edellytetään rakennusurakoiden osapuolten yleisissä sopimusehdoissa. Niissä tarkoitetuissa tilanteissa vakuuksien antamattomuus voisi estää Metsähallitusta osallistumasta tarjouskilpailuihin, mikä rajoittaisi sen mahdollisuuksia liiketoiminnan harjoittamiseen. Julkisyhteisöjen tilaamissa hankinnoissa vakuuden vaatimatta jättäminen voi johtaa julkisista hankinnoista annetun lain mukaiseen kanteeseen tilaajaa kohtaan kilpailijan lain vastaisesta suosimisesta.

Kolmantena vakuudenantovaihtoehtona voivat tulla kysymykseen kiinteistökehityksen myötä tulevat tarpeet. Osallistuminen jalostusprosessiin esimerkiksi maa-aines- ja tonttikaupassa saattaa aiheuttaa tarpeen va-

kuuksien antamiseen sekä tilaajan että toimitajan asemassa.

Ehdotettuun 2 momenttiin sisältyvä vakuuden antamista rajoittava säännös koskisi vain tilanteita, joissa liiketoimintaan liittyvä vakuus annettaisiin ulkopuoliselle. Säännöstä ei sovellettaisi tilanteeseen, jossa vakuuden antaminen liittyy esimerkiksi Metsähallituksen hallussa olevaa kiinteistövarallisuutta koskevaan valtion edun valvontaan tai oikeussuojan toteuttamiseen.

Kilpailuneutraliteetin turvaamiseksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen kielto myöntää takausta tai antaa panttia tytäryhtiön lainan maksamisen vakuudeksi.

Yritystoiminnassa tavanomainen periaate, että omistaja huolehtii yritystensä rahoitukseen tarvittavista vakuuksista, ei kilpailuneutraliteettisistä sovellu Metsähallituksen tytäryhtiöiden toimintaan. Liiketaloudellisten periaatteiden mukainen toiminta edellyttää rahoituksenkin osalta markkinoilla asianomaiselle toiminnalle tyypillisiin riskeihin perustuvaa lainojen hinnoittelua. Liikelaitoksen lainanoton ollessa lain mukaan valtion takaamaa voivat rahoituslaitokset käsitellä liikelaitosriskiä nollariskiluokituksella osana valtiokonsernia. Koska valtion vastuulla toimiva yritys joutuu käytännössä maksamaan jonkin verran valtion obligaatiolainoja korkeampaa korkoa, on vertailu siis suoritettava valtion likvidien obligaatioiden korkotason sijasta vähemmän likvidin valtion riskin ja yritysrisikin välillä. Lisäksi on otettava huomioon, että valtion vastuu liikelaitoksen velasta on toissijaista eikä omavelkaista. Verrattuna yritysrisikillä tapahtuvaan lainanottoon arvioidaan tämän luokituseron merkitsevän markkinatilanteesta ja toimialasta riippuen 0,50–0,75 prosentin etua lainojen korkotasossa. Tämä etu tulisi lainakohtaisesti tulouttaa valtiolle. Sovelias mekanismi olisi takausmaksun periminen, jonka hoitaisi valtiokonttori.

Valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston asetuksella ja valtioneuvoston päätöksellä annetun lain (449/1988) 15 §:n 1 momenttia on muutettu 986/2001 siten, että takauksista perittävät maksut voisivat paremmin vastata markkinaolosuhteita ja erityisesti kulloinkin havaittavaa valtion riskin ja yritysrisikin välistä kus-

tannuseroa. Valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltävien maksujen soveltamista myös liikelaitoksiin ehdotetaan silloin, kun valtio takaajana kantaa vastuun liikelaitoksen ottamista 1 momentin mukaisista lainoista tai sen 2 momentin mukaan myöntämistä vakuuksista ja takauksista. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momentiksi. Pykälän 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään tämän maksun määräytymisestä ja perinnästä tarkemmin.

Soveltamalla näitä maksuperusteita myös liikelaitosten lainoihin olisi aikaansaataavissa tasapuolinen ja riittävän joustava menettely, jolla liikelaitosten vieraan pääoman hankintakustannukset saataisiin kustannuksiltaan markkinapohjaisiksi. Tarkoituksena on, että maksua voitaisiin määrääjain muuttaa markkinatilanteen edellyttämällä tavalla. Nämä maksutulot tuloutetaan valtiolle. Erityisistä syistä maksu voidaan valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston asetuksella ja valtioneuvoston päätöksellä annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan jättää määräämättä.

Ehdotetun pykälän 1, 3 ja 4 momentti vastaavat vanhan liikelaitoslain 5 §:n säännöksiä. Ehdotetun pykälän 2 momentti vastaa metsähallituslain 17 §:n 1 momenttia.

31 §. Julkisten hallintotehtävien rahoittaminen. Ehdotetun pykälän mukaan Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoito rahoitettaisiin valtion talousarviossa erikseen osoitetuilla määrärahoilla sekä julkisten hallintotehtävien hoidosta saatavilla maksuilla ja tuotoilla. Julkisten hallintotehtävien hoitoa voitaisiin rahoittaa myös julkisella hankerahoituksella. Tarkoitus on, että valtion talousarvioon otettaisiin edelleen maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön pääluokkaan määrärahamomentti, josta ohjaavien ministeriöiden toimialan mukaan määräytyvien julkisten hallintotehtävien hoito rahoitettaisiin. Vuonna 2014 Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon perusrahoitukseen osoitettiin maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan xx,x € momentille 30.63.50 (Metsähallituksen erät julkiset hallintotehtävät) ja ympäristöministeriön pääluokkaan xx,x € momentille 35.10.52 (Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät).

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidosta kertyvät maksut ja tuotot muodostuvat pääasiassa metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneluvista sekä metsästys- ja kalastusoikeuksien vuokraamisesta. Lisäksi tuottoja kertyy maa-alueiden, rakennusten ja rakennelmien vuokraamisesta sekä käyttöoikeuskorvauksista. Tuottoja kertyy myös luonto-opastuksen ja neuvonnan tuotteiden myymisestä sekä lähinnä ennallistamisalueilta kertyvän puutavaran myynnistä.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoa voitaisiin rahoittaa myös julkisella hankerahoituksella. Tällaista rahoitus olisi lähinnä Euroopan unionin eri rahastoista ja eri ministeriöiden käyttöön osoitetuista varoista myönnettävä hankerahoitus. Metsähallituksen julkisten hallintotehtäviä hoitavalle yksikölle voitaisiin myöntää esimerkiksi ulkoasiainministeriön hallinnoimaa instituutioiden välisen kehitysyhteistyön instrumentin mukaista rahoitusta, jolla mahdollistetaan valtion laitosten ja virastojen osallistuminen kehitysyhteistyöhön. Metsähallitus voisi myös ottaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 72 d §:n mukaisesti vastaan julkisten hallintotehtävien hoitoon lahjoitus- ja testamenttivaroja, jos varat ovat käytettävissä Metsähallitukselle osoitettujen julkisten hallintotehtävien mukaisiin tarkoituksiin ja jos lahjoitusvaroihin liittyvät ehdot ovat hyväksyttäviä ja varojen vastaanottamista voidaan pitää muutoinkin asianmukaisena. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 7 §:än sisältyvää säännöstä, jonka mukaan valtion talousarvioon voidaan ottaa määräraha liikelaitokselle osoitetun, liiketaloudellisesti kannattamattoman tehtävän rahoittamista varten, ei otettaisi enää lakiin.

9 luku Metsähallituksen henkilöstö

31 §. Henkilöstö. Pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen henkilöstön palvelussuhteen laadusta. Se olisi pääsääntöisesti työsuopimussuhde. Julkisia hallintotehtäviä hoitavat henkilöt, joiden tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttöä, olisivat kuitenkin virkasuhteisia. Tällaisia olisivat luontopalvelujohtajan, erätalousjohtajan ja Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005) tarkoitettujen erätarkastajien lisäksi muun muas-

sa henkilöt, joille osoitetaan hallintoasian ratkaisuvalltaa tai jotka esittelevät hallintopäätöksiä. Metsästys-, kalastus- ja maastoliikennelupia koskevien kiintiöpäätösten valmisteluun osallistuvat virkamiehet olisivat myös virkasuhteisia.

Julkisen vallan käytön edellytyksenä olevaa virkasuhdetta koskeva poikkeus sisältyy ehdotettuun 21 §:ään. Poikkeussäännöksen mukaan erätalousjohtaja voi mainitussa pykälässä tarkoitettujen kiintiöiden puitteissa siirtää maastoliikennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitettua yksittäistä lupaa koskevan päätöksen tekemisen Metsähallituksen myös Metsähallituksen palveluksessa olevalle työsopimus-suhteiselle henkilölle tai ulkopuoliselle yhteisölle, joita riippumattomuuden, luotettavuuden, asiantuntemuksen ja muiden asian arvioinnissa huomioon otettavien seikkojen perusteella on pidettävä tehtävään sopivana.

33 §. Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset. Pykälään ehdotetaan otettavaksi Metsähallituksen toimitusjohtajaa, luontopalvelujohtajaa ja erätalousjohtajaa koskevat erityiset kelpoisuusvaatimukset.

Toimitusjohtajalta vaadittaisiin voimassa olevan asetuksen mukaisesti tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, liiketalouden ja Metsähallituksen tehtäväalan tuntemusta sekä johtamiskokemusta ja käytännössä osoitettua johtamistaitoa. Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys Metsähallitukselle kuuluviin julkisiin hallintotehtäviin sekä johtamiskokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito. Luontopalvelujohtajan viran kelpoisuusvaatimukset vastaisivat asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä, mutta erätalousjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksia täsmennettäisiin. Voimassa olevan asetuksen mukaan erätaluspäällikön viran erityisenä kelpoisuusvaatimuksena on virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys eräasioihin.

34 §. Henkilöstön nimittäminen. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen toimitusjohtajan nimittäisi ja irtisanoisi maa- ja metsätalousministeriön esittelystä valtioneuvosto. Säännös vastaisi voimassa olevaa Metsähallituksesta annetun lain

19 §:ää. Toimitusjohtajaa koskevan nimittämisen osoittaminen valtioneuvostolle olisi perusteltua Metsähallituksen tehtävien yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi. Mainitut seikat ovat omiaan korostamaan Metsähallituksen toimintaan kohdistettavan yhteiskuntapoliittisen ohjauksen tärkeyttä. Metsähallituksen ylin toimielin olisi hallitus, jonka valtioneuvosto nimittäisi. Jos Metsähallituksen toimitusjohtajan nimittäisi Metsähallituksen hallitus, saattaisi sillä olla ohjaavien ministeriöiden toimintaedellytyksiä heikentävää vaikutusta.

Ennen toimitusjohtajan nimittämistä asiasta tulisi pyytää ympäristöministeriön ja Metsähallituksen lausunto. Maa- ja metsätalousministeriö myöntäisi toimitusjohtajalle pyynnöstä eron. Nimitys- ja irtisanomistoimivallan järjestelyä lukuun ottamatta toimitusjohtajan asema muun muassa hallituksen ohjauksen ja valvonnan alaisena toimielimenä säilyisi vanhan liikelaitoslain mukaisena.

Metsähallituksen toimitusjohtajan tehtävä ei ole virka vaan liikelaitoksen toimielin. Jos toimitusjohtaja irtisanoutuu tai irtisanotaan, toimitusjohtajan tehtävää ei voida väliaikaisesti täyttää esimerkiksi noudattaen valtion virkamieslain (750/1994) säännöksiä nimittämisestä määräajaksi virkasuhteeseen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että toimitusjohtajan irtisanouduttua tai jos hänet irtisanotaan, maa- ja metsätalousministeriö voisi määrätä väliaikaisen toimitusjohtajan siihen saakka, kunnes valtioneuvosto nimittää toimitusjohtajan. Väliaikaisen toimitusjohtajan tulisi täyttää toimitusjohtajaa koskevat kelpoisuusvaatimukset.

Toimitusjohtajan nimittämistä ja irtisanomista vastaavilla perusteilla esitetään, että toimivalta luontopalvelujohtajan virkaan nimittämiseen ja virasta irtisanomiseen olisi valtioneuvostolla. Luontopalvelujohtajan nimittämistä ja irtisanomista koskeva asia esiteltäisiin ympäristöministeriöstä. Ennen luontopalvelujohtajan nimittämistä asiasta tulisi pyytää maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen lausunto. Ehdotettu säännös vastaa Metsähallituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 2 momenttia.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan erätalousjohtajan virkaan nimittäisi maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalous-

ministeriö myös irtisanoisi erätalousjohtajan ja myöntäisi tälle eron. Ennen nimittämistä asiasta tulisi pyytää Metsähallituksen ja ympäristöministeriön lausunto. Säännös vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevassa lainsäädännössä erätalouspäällikön osalta säädettyä.

35 §. Henkilöstön osallistuminen. Pykälän mukaan Metsähallituksessa voidaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) sijasta noudattaa yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaista yhteistoimintamenettelyä sen mukaan kuin Metsähallitus asiasta päättää. Jos Metsähallitus siirtyisi soveltamaan yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia, se voisi tehdä mainitun lain 61 §:ssä tarkoitetun sopimuksen. Konserniyhteistyössä Metsähallituskonsernissa noudatettaisiin soveltuvin osin yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annetun lain (335/2007) säännöksiä. Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevaa vanhan liikelaitoslain 12 §:n 2 ja 2 momenttia.

10 luku **Metsähallituksen kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus**

36 §. Kirjanpito ja tilinpäätös. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallitus ja Metsähallituskonserni olisivat kirjanpitovelvollisia ja niiden kirjanpitoon sovellettaisiin suoraan lain nojalla kirjanpitolain ja osakeyhtiölain säännöksiä, jollei metsähallituslaisista muuta johdu. Metsähallituksen toiminnan läpinäkyvyyden turvaamiseksi ja ristisubvention välttämiseksi Metsähallitukselle lain 5 §:ssä osoitetuista julkisista hallintotehtävistä pidettäisiin kuitenkin erillistä kirjanpitoa ja laadittaisiin erillinen tilinpäätös. Kysymyksessä on Euroopan unionin valtiontuki- ja kilpailulainsäädännön asettamasta velvoitteesta. Ehdotettuun 1 momenttiin otettaisiin myös valtuutussäännös, jonka valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tällaisesta kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan Metsähallituksen tilikausi olisi kalenterivuosi. Tilinpäätös tulisi laatia ja toimittaa helmikuun loppuun mennessä maa- ja metsätalousministeriölle. Tilinpäätöksen allekirjoittaisivat Met-

sähallituksen hallitus ja toimitusjohtaja. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain säännöksistä momentti poikkeaa siten, että tilinpäätöksen laatimisaika lyhenisi kuukaudella. Ehdotettu momentti vastaa vuoden 2010 liikelaitoslain 12 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvosto vahvistaisi Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilinpäätöksen ja päättäisi sen perusteella voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöksen johdosta on aihetta ryhtyä. Tuloutuksen ajankohdasta päätettäisiin tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä. Yleensä tuloutus tapahtuisi välittömästi tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen. Jos Metsähallituksen toiminta olisi tappiollista tai jos sen tulos olisi oleellisesti pienempi kuin vahvistettu tulostavoite, Metsähallituksen hallituksen tulisi antaa asiaa koskeva selvitys. Valtioneuvosto käsitelisi tulosta koskevan teknisen kirjauksen lisäksi asiaa ja päättäisi toimenpiteistä tilanteen tervehtymiseksi, kuten Metsähallituksen kehittämissuunnitelmasta tai mahdollisista muista toimenpiteistä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin Metsähallituksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä, tilinpäätöksen kaavasta, toimintakertomuksen vähimmäissisällöstä ja tilinpäätöksen vahvistamisesta sekä annettaisiin tarvittavat menettelytapasäännökset Metsähallituksen tilinpäätöksen vahvistamisaikataulusta ja tilinpäätöksen vahvistamiseen liittyvistä menettelytavoista, Metsähallituksen tilinpäätöksen liittämistä valtion tilinpäätösasiakirjaan sekä tilinpäätöksen toimittamisesta valtiokonttorille.

Metsähallituksen tilinpäätös muodostuisi tuloslaskelmasta, taseesta, rahoituslaskelmasta ja tilinpäätöksen liitetiedoista samalla tavoin kuin osakeyhtiön tilinpäätös. Metsähallitus laatisi myös toimintakertomuksen kuten osakeyhtiöt. Lisäyksenä yhtiöiden toimintakertomuksiin Metsähallituksen toimintakertomuksessa tulisi esittää Metsähallituksen tuoksellisuutta ja vaikuttavuutta koskevat tulokset sekä myös se, miten Metsähallitus on noudattanut eduskunnan, valtioneuvoston ja muiden viranomaisten ohjauspäätöksiä sekä selvitys Metsähallituksen veloista ja varain-

hoitovuoden päättyessä voimassa olleista valtion takauksista ja muista valtion vastusitoumuksista samoin kuin Metsähallituksen talouteen ja toimintaan ja niiden kehittymiseen liittyvistä riskeistä.

37 §. Metsähallituksen tase. Pykälään ehdotetaan otettavaksi Metsähallituksen tasetta ja kiinteän omaisuuden hallinnansiirtoja koskevat säännökset.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi Metsähallitukseen sovellettavaa vuoden 2002 liikelaitoslain 14 §:n 1 momenttia vastaava säännös Metsähallituksen avaavasta taseesta. Momentin mukaan Metsähallituksen aloittaessa toimintansa valtioneuvosto päättäisi eduskunnan valtion talousarvion käsitteilyn yhteydessä antaman valtuutuksen nojalla Metsähallituksen aloittavasta taseesta, eri tase-eristä sekä niiden arvosta. Päätöksessä määriteltäisiin Metsähallituksen hallintaan siirrettävä vaihto- ja käyttöomaisuus, Metsähallitukselle siirrettävät saatavat ja velat sekä millä ehdoin (peruspääomana, muuna omana pääomana vai lainaehdoin) ne siirretään. Omaisuus arvioitaisiin käypään arvoonsa. Metsähallituksen hallintaan siirretty omaisuus pysyy edelleen valtion omaisuutena.

Valtioneuvoston on mahdollista vahvistaa Metsähallituksen aloittava tase vasta sen jälkeen, kun liikelaitostettavaa toimintaa koskeva edellisen tilikauden tilinpäätös on laadittu ja siirtyvä omaisuus ja velvoitteet on yksilöity ja arvioitu. Päätös ajoittuisi todennäköisesti tässä laissa tarkoitetun Metsähallituksen toiminnan käynnistymisen jälkeiseen ajankohtaan. Metsähallitus käynnistäisi toimintansa, vaikkei sen hallintaan siirrettävää omaisuutta ja vastuita olekaan voitu yksityiskohtaisesti määritellä. Toiminnan käynnistäminen perustuisi hyväksytyssä valtion talousarviossa esitettyihin tietoihin, ellei niitä tarkempia tietoja ole käytettävissä. Valtioneuvosto tekisi Metsähallituksen aloittavaa tasetta koskevan alustavan päätöksen välittömästi valtion talousarvion vahvistamisen jälkeen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi Metsähallitukseen sovellettavaa vuoden 2002 liikelaitoslain 14 §:n 2 momenttia vastaava säännös omaisuuden siirtämisestä jo toimintansa aloittaneen Metsähallituksen hallintaan. Säännös koskisi myös omaisuuden

siirtämistä Metsähallituksen hallinnasta valtion talousarviotalouteen. Jos omaisuuden siirtäminen vaikuttaisi peruspääoman määrää, se edellyttäisi eduskunnan valtuutusta. Tarkentavan toimeenpanopäätöksen tekisi valtioneuvosto.

Valtion kiinteistöstrategian mukaisesti pääosa rakentamattomasta valtion maa- ja vesiomaisuudesta keskitetään Metsähallitukselle. Metsähallituksen hallintaan siirretään vuosittain satoja kiinteistöjä. Hallinnansiirtoina tulleet alueet ovat olleet pääasiassa suojelualueita tai suojeluohjelmien toteuttamiseksi tarpeellisia vaihtomaita tai alueita, joista saaduilla varoilla hankitaan suojelualueita. Suojelualueille ei aseteta tuottovaatimusta eikä kyseessä ole sellainen omaisuus, jolla olisi vaikutusta Metsähallituksen peruspääomaan.

Hallinnan siirtojen kohteena olevan omaisuuden joukossa on muun muassa käytöstä poistettuja tukkikämppejä, partio-, sauna- ja talousrakennuksia, ampumaratoja sekä vanhojen rata-alueiden pohjia, joiden arvot ovat alhaisia.

Metsähallituksen hallintaan siirrettävien alueiden suuren lukumäärän ja usein vähäisen arvon vuoksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että siirrettäessä sellaisia yksittäisiä kiinteistövarallisuuden kohteita tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuksia Metsähallituksen hallintaan tai Metsähallitukselta valtion talousarviotalouteen, joiden arvo on enintään viisi miljoonaa euroa, asiasta päättäisi maa- ja metsätalousministeriö tai mikäli kysymys on luonnonsuojelun toteuttamiseen liittyvän kiinteistövarallisuuden siirrosta, ympäristöministeriö. Luonnonsuojelun toteuttamiseen liittyvät kiinteistövarallisuuden hallinnansiirrot olisivat luonnonsuojeluasetuksen 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen alueiden sekä luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseksi tarpeellisten vaihtomaiden hallinnansiirtoja. Siirrot merkittäisiin Metsähallituksen muun oman pääoman lisäykseksi tai vähennykseksi taikka lainaehdoin annetuksi. Ehdotettu 3 momentti vastaa voimassa olevaa metsähallituslain 16 §:n 1 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kiinteistövarallisuuden hallinnansiirtoa koskevista päätöksenteosta silloin, kun siirto tapahtuu Metsähallituksen ja toisen valtion liikelaitok-

sen välillä. Ehdotuksen mukaan hallinnansiirtoon sovellettaisiin, mitä oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa säädetään kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta. Mainitun lain 6 §:n 1 momentin mukaan asiasta päättää valtioneuvosto. Mikäli kuitenkin luovutettavan varallisuuden käypä hinta on enintään viisi miljoonaa euroa, luovutuksesta päättää sanotun pykälän 2 momentin mukaan liikelaitos.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi erityissäännös sellaisen omaisuuden luovuttamisesta, jonka käyttöoikeus on puolustusvoimilla. Säännöksen mukaan luovutusta ei saisi tehdä Metsähallituksen tai maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä ilman puolustusministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto yksittäistapauksessa toisin päättä. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi turvata puolustusvoimien mahdollisuudet käyttää Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita maanpuolustuksen tarpeisiin.

Pykälän 6 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset menettelytavoista, joita tulee noudattaa Metsähallituksen tasetta koskevia hallinnollisia ratkaisuja tehtäessä. Momentin mukaan ennen 1-3 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä Metsähallituksen tilintarkastajien tulisi arvioitava omaisuus ja veloitteet ja niiden arvo sekä annettava asiasta lausuntonsa.

Ennen aloittavaa tasetta tai taseen muuttamista koskevan valtioneuvoston päätöksen taikka kiinteistövarallisuutta koskevan hallinnansiirron tekemistä Metsähallituksen tilintarkastajien tulisi arvioida päätöksessä tarkoitettu omaisuus ja sen arvo, rahavarat sekä velat ja veloitteet. Menettelyillä pyritään varmistamaan se, että omaisuus ja veloitteet arvioidaan mahdollisimman oikein. Tilintarkastajien tulisi antaa asiassa lausunto. Lausunnossa tulisi olla selvitys omaisuudesta ja veloitteista sekä niiden arvo, selvitys omaisuuden arvioinnissa käytetyistä menetelmistä ja niitä käyttämällä saatavista tuloksista. Tilintarkastajat voisivat käyttää apunaan myös erityisasiantuntijoita. Lausunnossa tulisi olla maininta myös tästä.

38 §. Tilintarkastus. Ehdotetun 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö asettaisi Metsähallituksen hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa. Toi-

sen tilintarkastajista tulisi olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö ja toisen tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain mukaan tilintarkastajat asetetaan vuosittain. Muutoksena nykytilaan nähden ehdotetaan, että tilintarkastajat asetettaisiin enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan Metsähallituksen hallituksen tulisi huolehtia, että vähintään yksi Metsähallituksen tilintarkastajista valitaan tytäryrityksen tilintarkastajaksi.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan otettavaksi määräykset niistä seikoista, joista tilintarkastajan on tarkastuskertomuksessaan ainakin lausuttava. Tilintarkastusta koskevien säännösten mukaan tilintarkastajan tulee tarkastaa tilit hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Ehdotettuun säännökseen on otettu julkisyhteisön toimintaan liittyvien erityispiirteiden edellyttämät yleiset tarkastuskohteet ja niitä koskeva raportointivelvollisuus. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain nojalla valtioneuvosto voi antaa tilintarkastuksesta tarkempia määräyksiä. Valtioneuvosto on antanut asetuksen valtion liikelaitosten kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä (160/2004) ja asetuksen valtion liikelaitosten muun toiminnan erillisestä kirjanpidosta ja erillisestä tilinpäätöksestä (1402/2004).

Ehdotetun 4 momentin mukaan Metsähallituksen vastuunalaisiin tilintarkastajiin sekä heidän esteellisyyteen ja salassapitovelvollisuuteen sovellettaisiin mitä vastuunalaisista tilintarkastajista julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa säädetään. Tilintarkastuksen yleisten periaatteiden mukaisesti tilintarkastajalla tulisi olla oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa Metsähallituksen hallituksen kokouksessa, jossa käsitellään hänen tehtäviinsä liittyviä asioita.

Ehdotetun pykälän 5 momentin mukaan Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin toimintaa. Säännös on luonteeltaan informatiivinen. Vaikka laissa ei säädettäisikään eduskunnan tarkastusvaliokunnan valvonnasta, olisi silti selvää, että perustuslain 90 §:ssä

säädetty tarkastusvaliokunnan valvonnan ala ulottuisi valtion liikelaitoksiin ja liikelaitoskonserneihin.

Ehdotettu pykälä vastaa 1 momenttiin ehdotettua tilintarkastajien kauden pituutta koskevaa muutosta lukuun ottamatta Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 15 §:ää.

11 luku **Erinäiset säännökset**

39 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Metsähallituksen toimintaa ohjaisi ja valvoisi Metsähallituksen hallitus, joka eduskunnan ja muiden viranomaisten tekemien päätösten rajoissa päättäisi liikelaitoksen toiminnan kehittämisestä sekä hallinnon asianmukaisesta järjestämisestä. Metsähallituksen toimitusjohtaja johtaisi ja kehittäisi liikelaitoksen toimintaa. Metsähallituksen hallitus valvoisi toimitusjohtajaa. Metsähallitus, kuten myöskään vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitettu Senaatti-kiinteistöt, ei ole yrityksiin rinnastettava itsenäinen oikeushenkilö, vaan osa valtiota. Valtio viime kädessä vastaisi liikelaitoksen sitoumuksista. Kun Metsähallituksella on laaja toimivalta, tulee arvioida myös sen johdon vastuuta.

Vahingonkorvauslaissa (412/1974) määritellään yleiset vahingonkorvauksen korvausvelvolliset, korvauksen saajat sekä korvausperusteet. Poikkeuksena edellä mainituista yleissäännöksistä ehdotetaan, että Metsähallituksen hallituksen, toimitusjohtajan ja tilintarkastajien vahingonkorvausvelvollisuus määräytyisi samojen periaatteiden mukaisesti kuin osakeyhtiössä hallituksen ja toimitusjohtajan sekä tilintarkastajien vastaavat velvollisuudet. Ehdotetun säännöksen mukaan korvausvelvollisuus syntyisi silloin, kun vahinko on aiheutettu tahallaan tai huolimattomuudesta. Osakeyhtiölain 22 luvussa on osakeyhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset ja tilintarkastuslain 51 §:ssä ja julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetun lain 24 §:ssä tilintarkastajien vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset.

Myös kanneoikeuden vanhentumiseen sovellettaisiin, mitä osakeyhtiölain 22 luvun 8 §:ssä säädetään. Vahingonkorvauskanteen

nostamista Metsähallituksen lukuun olisi osakeyhtiölain 22 luvun 8 §:n mukaisesti ajettava Metsähallituksen hallitusta ja toimitusjohtajaa sekä tilintarkastajaa vastaan viiden vuoden kuluttua sen tilikauden päätyttyä, jona kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin. Määräaika ei kuitenkaan koskisi tilanteita, joissa kanne perustuu rangaistavaan tekoon. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain mukaan kanneoikeus vanhenee kolmessa vuodessa. Ehdotetun 2 momentin mukaan kysymyksessä olevan pykälän mukaisen vahingonkorvauskanteen nostamisesta päättäisi maa- ja metsätalousministeriö. Ehdotettu vahingonkorvausvelvollisuutta koskeva 39 § vastaa vuoden 2010 liikelaitoslain 15 §:ää.

40 §. Esiintyminen asianosaisena. Metsähallituksella olisi toimivalta kantaa ja vastata valtion puolesta liikelaitosta koskevissa asioissa. Säännöksen mukaan Metsähallituksella olisi laaja kanneoikeus sitä itseään koskevissa asioissa. Lisäksi sillä olisi tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa ja toimituksissa oikeus valvoa valtion etua ja oikeutta kaikissa liikelaitosta koskevissa asioissa. Käytännössä tämä koskisi esimerkiksi Metsähallituksen hallintaan siirrettyä omaisuutta, Metsähallituksen liiketoimintaa tai muuta Metsähallitukseen liittyvää seikkaa. Ehdotettu säännös vastaa vanhan liikelaitoslain 17 §:ää.

41 §. Eläkkeet ja muut etuudet sekä korvaukset. Pykälän 1 momentti koskisi Valtiokonttorin keskitetysti suorittamia eläkkeitä ja muita Metsähallituksen henkilöstölle keskitetysti suoritettuja palvelussuhteesta johtuvia etuuksia, korvauksia ja perhe-eläkkeitä. Mainitut korvaukset suoritettaisiin valtion varoista siten kuin näistä etuuksista on erikseen säädetty. Tässä tarkoitettuja etuuksia ja korvauksia olisivat muun muassa eläkkeet, tapaturmakorvaukset sekä ryhmähenkivakuutuskorvaukset.

Toimitusjohtaja ei olisi palvelussuhteessa liikelaitokseen. Hänen kanssaan tehtäisiin johtajasopimus. Johtajasopimuksessa sovitaisiin palkkauksen lisäksi eläkkeestä ja muista lakisääteisistä etuuksista. Tarkoitus on, että toimitusjohtajaa varten ei luotaisi omaa järjestelmää, vaan tukeuduttaisiin edelleen valtion järjestelmiin. Metsähallituksen hallitus voisi erityisestä syystä päättää toimi-

tusjohtajan muista kuin pykälässä tarkoitettuja eduista ja korvauksista sekä lakisääteisiä paremmista eduista. Tällainen erityinen syy voisi olla se, että ehdotettua säännöstä sovellettaessa johtajasopimus poikkeaisi valtioneuvoston kulloinkin voimassa olevasta valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden johdon palkitsemista koskevasta linjauksesta. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi 2 momentiksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kaikkien Valtiokonttorin tämän pykälän mukaan suorittamien etuuksien ja korvausten lisäksi Metsähallitukselta perittäisiin yleisen liikelaitoksia koskevan käytännön mukaisesti etuuksien ja korvausten hoitamisesta aiheutuneista kuluista valtion maksuperustelain (150/1992) mukaan määräytyvä maksu. Mikäli Valtiokonttori tuottaessaan näitä palveluja valtion virastoille ja laitoksille valtioristorista annetun lain (305/1991) 2 a §:n mukaan hinnoittelee nämä suoritteet noudattaen soveltuvin osin yksityisessä vakuutustoiminnassa sovellettavia periaatteita, viimemainittua periaatetta noudatettaisiin myös perittäessä maksua liikelaitokselta. Koska kysymyksessä olevia palveluja tuotetaan myös kilpailuilla markkinoilla, Valtiokonttorin tulisi hinnoitella valtion maksuperustelain mukaiset palvelunsa liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Ehdotettu pykälä vastaa Metsähallitukseen sovellettavaa vanhan liikelaitoslain 18 §:ää.

42 §. Neuvottelukunnat. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Metsähallituksen yhteydessä toimivista alueellisista neuvottelukunnista. Säännös vastaisi pääosin sisällöltään voimassa olevan metsähallituslain 20 §:ää. Sen sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että neuvottelukunnat olisivat maakunta- tai aluekohtaisia, kun nyt ne ovat lääni- tai aluekohtaisia.

Tarkoitus on, että neuvottelukunnat säilyisivät erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen alueella paikallisen väestön ja Metsähallituksen välisinä yhteistyöeliminä. Säännöksen tarkoituksena olisi osaltaan edistää perustuslain 20 § 2 momentissa tarkoitettua jokaisen mahdollisuutta vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen neuvottelukunnat antaisivat muun muassa lausuntoja ja tekisivät aloitteita Metsähallituksen toimintaan liitty-

vistä asioista toimialueensa osalta. Tällä hetkellä neuvottelukuntia on asetettu kolme ja ne toimivat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun sekä Pohjois-Karjalan maakuntien alueilla.

Saamelaisten kotiseutualueen maa- ja vesipinta-ala on yhteensä yli kolme miljoonaa hehtaaria eli kymmenesosa Suomen koko pinta-alasta. Siitä yli 90 prosenttia on Metsähallituksen hallinnassa. Luonnonoloiltaan ja elinkeinorakenteeltaan saamelaisten kotiseutualueen kuntien välillä on suuria eroja. Valtion maa- ja vesialueiden käytön suunnittelussa on tärkeää ottaa riittävällä tavalla huomioon erilaiset intressit sekä turvata paikallisten tahojen osallistuminen asioiden valmisteluun. Siksi on perusteltua, että kutakin saamelaisten kotiseutualueen kuntaa varten asetettaisiin neuvottelukunta. Saamelaisten kotiseutualueelle asetettavia kuntakohtaisia neuvottelukuntia koskevat säännökset otettaisiin pykälän 2 momenttiin. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi käsitellä valtion maa- ja vesialueiden sekä niihin kuuluvien luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja hoitoa.

Voimassa olevassa Metsähallituksesta annetussa laissa ei ole säännöstä saamelaisten kotiseutualueelle asetettavista kuntakohtaisista neuvottelukunnista. Kalastuslain 14 a §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus asettaa neuvottelukunnan käsittelemään Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa sijaitsevien valtiolle kuuluvien kalavesien kalatalouskysymyksiä. Neuvottelukunnat asetetaan kutakin kuntaa varten kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja niiden tehtävänä on antaa lausuntoja, tehdä esityksiä ja aloitteita sekä suorittaa muut sille määrätty tehtävät. Metsähallituksen tulee pyytää neuvottelukunnilta vuosittain lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista. Lausunnosta ei voi poiketa annetusta lausunnosta ilman erityistä syytä. Kalastuslain mukaan asetettavissa neuvottelukunnissa on saamelaiskäräjien, Metsähallituksen, kalastusalueiden, kunnan sekä ammattikalastajien edustus. Kalastuslain uudistus on vireillä. Uudessa kalastuslaissa on tarkoitus luopua kuntakohtaisista neuvottelukunnista.

Tarkoitus on, että metsähallituslakiin nyt esitettävät kuntakohtaiset neuvottelukunnat

toimisivat neuvoa antavina eliminä esimerkiksi metsätaloutta, hakkuusuunnitelmia, maan myyntiä, ostoa, vaihtoa ja vuokrausta, luonnonvarasuunnitelmia ja valtion retkeilyalueiden järjestyssääntöjä, moottorikelkkareittien ja -urien suunnittelua, maksullisia maastoliikennelupia, metsästyslupia ja kalastuslupia sekä muita valtion vesien kalatalouskysymyksiä koskevissa asioissa.

Tärkeää on, että neuvottelukunnissa olisi edustettuina saamelaiskäräjät, kolttien kyläkokous ja asianomaiset kunnat. Lisäksi neuvottelukuntiin olisi tarkoituksenmukaista nimetä ammattikalastajia ja muita paikallisia olosuhteita tuntevia tahoja edustavia henkilöitä. Ylä-Lapissa on muusta maasta poiketen runsaasti muun muassa erityisten etuuksien omistajia.

Kansallispuistojen ja erämaa-alueiden osalta alueiden hoidon ja käytön suunnittelu tapahtuisi jatkossakin luonnonsuojelu- ja erämaalain mukaan ja niitä varten erikseen asetettavissa yhteistyöelimissä. Saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen yhteistyöstä Metsähallituksen kanssa säädetään 11 §:ssä.

Tarkemmat säännökset neuvottelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta, asettamisesta ja niiden puheenjohtajien ja jäsenten palkkioista sekä kustannusten korvaamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

12 luku **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

43 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälä sisältäisi tavanomaisen asetuksenantovaltuuden. Pykälän nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallituksen kokoonpanosta, tehtävistä, asettamisesta, päätösvallasta ja jäsenten kelpoisuudesta, toimitusjohtajasta sekä hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista sekä tämän lain täytäntöönpanosta.

44 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi säännökset uuden lain voimaantulosta ja sen johdosta kumottavista säädöksistä. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015 ja sillä kumottaisiin Metsähallituksesta 30 päivänä joulukuuta 2004 annettu laki (1378/2004) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Ennen lain voimaantuloa voi-

taisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

45 §. Määräajan sovellettavat asetukset. Uusi liikelaitoslaki on kumonnut vanhan liikelaitoslain vuoden 2011 alusta lukien. Uuden liikelaitoslain 21 §:n mukaan vanhaa liikelaitoslakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä sovelletaan Metsähallitukseen, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään. Ehdotetun Metsähallituksesta annettavan lain voimaantulo merkitsisi vanhan liikelaitoslain nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten soveltamisen lakkaamista. Metsähallituksen uudelleenorganisoinnin varmistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa määräajan sellaisten liikelaitosten lainanottoa, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevien valtioneuvoston asetusten soveltaminen, jotka on annettu vanhan liikelaitoslain nojalla. Ehdotetun pykälän mukaan Metsähallitukseen sovellettaisiin kuusi kuukautta lain voimaantulosta valtioneuvoston asetusta valtion liikelaitosten lainanoton rajoista ja ehdoista (21/2003), valtioneuvoston asetusta valtion liikelaitosten kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä (160/2004) ja valtioneuvoston asetusta valtion liikelaitosten muun toiminnan erillisestä kirjanpidosta ja erillisestä tilinpäätöksestä (1402/2004), seuraavia kumotun valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) nojalla annettuja asetuksia, jollei valtioneuvoston asetuksella toisin säädettäisi. Annettaessa kuuden kuukauden kuluessa uuden metsähallituslain nojalla tarpeellisia valtioneuvoston asetuksia, kumotun lain nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten soveltaminen päätettäisiin.

Metsähallituksen julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista on annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (835/2013) ja ympäristöministeriön asetus (1326/2013). Asetukset ovat voimassa vuoden 2015 loppuun. Koska mainitut asetukset on annettu valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla, ne jäävät metsähallituslain kumoamisesta huolimatta voimaan alkuperäisen määräajan loppuun saakka.

46 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan kumottavan lain mukaiselle Metsähallitukselle laissa tai asetuksessa säädetty tai niiden nojalla annetut tehtävät sekä Metsähallitukselle kuuluvat oikeudet ja vel-

vollisuudet siirtyisivät tämän lain mukaiselle Metsähallitukselle.

Pykälän 2 momentin mukaan kumottavan lain mukainen Metsähallituksen hallitus jatkaisi uuden Metsähallituksesta annettavan lain mukaisena Metsähallituksen hallituksena siihen saakka kunnes uusi hallitus asetettaisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan lain voimaan tullessa Metsähallituksen toimitusjohtaja siirtyisi tämän lain mukaiseksi Metsähallituksen toimitusjohtajaksi, Metsähallituksen luontopalvelujohtaja tämän lain mukaiseksi luontopalvelujohtajaksi ja Metsähallituksen erätalouspäällikkö tämän lain mukaiseksi erätalouslyhtäjäksi.

Pykälän 4 momentin mukaan Metsähallituksen perustamisessa noudatettaisiin virkasuhteessa olevan henkilöstön osalta valtion toimintojen uudelleen järjestelyä koskevia valtion virkamieslain (750/1994) 5 a–5 c §:n säännöksiä.

Pykälän 5–8 momentissa säädettäisiin työsopimussuhteessa olevaa henkilöstöä koskevista siirtymäjärjestelyistä. Pykälän 5 momentin mukaan Metsähallituksen työsopimussuhteessa oleva henkilöstö siirtyisi ehdotetun lain voimaan tullessa tässä laissa tarkoitettun Metsähallituksen palvelukseen työsopimussuhteessa. Määräaikaisessa työsopimussuhteessa oleva henkilö siirtyy perustettavan Metsähallituksen palvelukseen määräaikaisen työsuhteensa keston ajaksi. Vastaava säännös sisältyy valtion virkamieslain 5 a §:n 1 ja 2 momenttiin.

Pykälän 6 momentin mukaan perustettavaan uuteen Metsähallitukseen siirtyvän työsopimussuhteisen henkilöstön palvelussuhteen katsottaisiin palvelussuhde-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena. Kysymys on esimerkiksi ennen ehdotetun lain voimaantuloa kertyneiden lomien siirtymisestä tai lomarahoista.

Pykälän 7 momentin mukaan työsopimussuhteessa oleva henkilö voitaisiin siirtää ilman suostumustaan, jos hänet siirretään omalla työssäkäyntialueellaan tai omalle työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta. Vastaava säännös sisältyy virkamieslain 5 a §:n 3 momenttiin.

Pykälän 8 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus voimassa oleviin työehtosopimuksiin sekä työsopimussuhteeseen sovellettavaan lainsäädäntöön.

Metsähallituksen uudelleenorganisointiin liittyvässä uuden liikelaitoksen perustamisessa ei ole virkasuhteisen eikä työsopimussuhteisen henkilöstön osalta kyse liikkeenluovutuksesta vaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelystä.

1.2 Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä

1 §. Perustettava osakeyhtiö. Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta yhtiöitettäisiin perustamalla valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Yhtiön toimialana olisi metsätalouden harjoittaminen yksinoikeudella valtion omistamalla maalla ja puutavaran toimittaminen asiakkaille. Koska yhtiölle myönnettäisiin 2 §:ään sisältyvän luovutusvaltuuden perusteella yksinoikeus metsätalouden harjoittamiseen Metsähallituksen hallussa olevalla tuottovaateen alaisella maa- ja vesiomaisuudella, yhtiön liiketoiminta rajattaisiin koskemaan vain yksinoikeuden kohteena olevaa aluetta. Yhtiö ei voisi myydä esimerkiksi metsänhoitopalveluja yksityismetsänomistajille.

Metsähallitus merkitsisi osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet valtion lukuun. Metsähallituksen tulisi huolehtia osakeyhtiön perustamiseksi ja rekisteröimiseksi tarpeellisista toimenpiteistä, kuten perustamissopimuksen laadinnasta, tilintarkastajien valinnasta ja yhtiölle apportina annettavaa omaisuutta koskevan tilintarkastajan lausunnon hankkimisesta.

Osakeyhtiö olisi Metsähallituksen hallinnoima, jolloin Metsähallitus vastaisi lähtökohtaisesti yhtiötä koskevasta omistajaohjauksesta siten kuin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 6 §:ssä säädetään. Osakeyhtiölle annettavan metsätalouden harjoittamista koskevan yksinoikeuden vuoksi ehdotetaan, että ennen kuin osakeyhtiö tai sen yhtiöjärjestyksen muutos ilmoitettaisiin rekisteröitäväksi, maa- ja metsätalousministeriön tulisi osaltaan hyväksyä yhtiöjärjestys tai sen muutos.

2 §. Luovutusvaltuus. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulle osakeyhtiölle Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen, Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta ja Metsähallituksen Metsätaloustulosalueen käytössä olevat immateriaaliset oikeudet ja muu irtain omaisuus. Yhtiölle annettava metsätalouden harjoittamista koskeva oikeus olisi voimassa toistaiseksi.

Oikeus metsätalouden harjoittamiseen pitäisi sisällään maanomistajalle kuuluvan oikeuden suorittaa metsätalouteen kuuluvia toimenpiteitä sopimuksen kohteena olevalla alueella. Lähtökohtaisesti osakeyhtiö olisi oikeutettu toteuttamaan harkintansa mukaan hakkuita ja myymään puutavaraa tai puutavaran hakkuuoikeuksia, hakkuutähteitä ja kantoja sekä toteuttamaan muita metsätalouteen kuuluvia toimenpiteitä. Tarkoitus on, että käyttöoikeussopimukseen kirjattaisiin yhtiön velvollisuudeksi suorittaa kaikki metsänuudistamiseen liittyvät toimenpiteet sekä velvollisuus suorittaa tarpeelliset metsänparannustoimenpiteet.

Koska Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen ja valtion metsätalousosakeyhtiön perustamisen tavoitteena on pysyttää valtion maa- ja vesiomaisuutta koskeva päätösvalta edelleen ministeriöiden ohjauksessa osana Metsähallituskonsernia, on tarkoituksenmukaista varmistaa, että metsätalouden harjoittamista koskeva käyttöoikeus ei olisi siirrettävissä yhtiöstä. Ehdotettavan pykälän 1 kohdan mukaan yhtiölle luovutettava maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva oikeus metsätalouden harjoittamiseen olisi siirtokelvoton. Siirtokelvottomaan käyttöoikeuteen ei ole mahdollista vahvistaa kiinnityksiä tai muita kirjauksia, jolloin valtion maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva käyttöoikeus ei voisi olla myöskään pakkotäytäntöönpanon kohteena.

Valtion kiinteistöstrategian mukaisesti pääosa rakentamattomasta valtion maa- ja vesiomaisuudesta on keskitetty Metsähallitukselle. Valtion maa- ja vesiomaisuutta keskittämällä ja siten valtion konserniohjausta tehostamalla on saavutettu merkittäviä talou-

dellisiä hyötyjä muun muassa synergia- ja mittakaavaetuina. Valtion eri virastoilla ja laitoksilla on kuitenkin edelleen omistajahallinnassaan merkittävä määrä valtion omistamaa kiinteistövarallisuutta, jonka keskittämistä tullaan jatkamaan. Valtion haltijavirastoilla voi jatkossa olla omistajahallinnassaan valtion kiinteistövarallisuutta vain, jos se on virastojen toiminnan kannalta välttämätöntä, eikä omaisuuden keskittämisellä ole saavutettavissa valtion kokonaisedun kannalta hyötyä. Myös valtiolle perintönä tulleita kiinteistöjä siirretään Metsähallituksen hallintaan. Tarkoitus on, että Metsähallitukselle tulevaisuudessa siirrettävän valtion kiinteistövarallisuuden osalta metsätalouden harjoittamiseen tarkoitettujen alueet pysytettäisiin metsätalouksikäytössä. Tämän mahdollistamiseksi ehdotetaan luovutusvaltuutta koskevaan säännökseen muotoilua, jonka mukaan valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan yhtiölle oikeus metsätalouden harjoittamiseen myös Metsähallituksen hallintaan myöhemmin osoitettavan maa- ja vesiomaisuuden osalta. Ehdotetun säännöksen nojalla valtioneuvosto voisi luovutettavaa käyttöoikeutta ja sen arvoa sekä ehtoja päättäessään valtuuttaa maa- ja metsätalousministeriön täydentämään sopimusta hallinnansiirtoina Metsähallitukselle siirrettävien alueiden osalta.

Luovutettavalla Metsähallituksen metsätalouksitoiminnalla tarkoitettaisiin kaikkia Metsätalous-tulosalueen muodostamaan liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvia varoja, Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta lukuun ottamatta sekä velkoja ja varauksia. Siirrettävät varat muodostuisivat lähinnä puutavaran ja energiapuun toimitussopimuksiin perustuvista saamisista, vaihto-omaisuudesta sekä käyttöomaisuudesta. Vaihto-omaisuus sisältää lähinnä puutavaravarastot. Velat sisältäisivät siirtyviin varoihin kohdistuvia urakointimaksuja, vastaanottavaan yhtiöön siirtyvään henkilöstöön kohdistuvista palkoista, vuosilomapalkoista ja eläkevastuista muodostuvia siirtovelkoja sekä siirrettävään toimintaan kohdistuvia ostovelkoja ja maksuunpantuja veroja. Yhtiölle siirrettäisiin kohtuullista käyttöpääomaa vastaava määrä rahoitusomaisuutta.

Tarkoitus on, että luovutusvaltuus kattaisi kokonaisuudessaan Metsähallituksen metsätalouksitoiminnan ja Metsätaloustulosalueelle kohdennettavissa olevat liikelaitoksen varat ja velat. Luovutusvaltuuden perusteella valtioneuvosto määräisi luovutettavaa omaisuudesta ja sen arvoista sekä ehtoja, joilla luovutus tapahtuu. Tarkoitus on, että siirtopäätöksen yhteydessä valtioneuvosto valtuuttaisi maa- ja metsätalousministeriön hoitamaan luovutukseen liittyvät sellaiset järjestelyt, jotka eivät kuuluisi Metsähallitukselle.

3 §. Luovutuksen ehdot. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu.

Luovutus tapahtuisi valtioneuvoston valtuutuksen perusteella erillisellä luovutuskirjalla, jossa luovutettava varallisuus yksilöidään riittävällä tarkkuudella. Luovutus tehtäisiin lain vahvistamisen jälkeen 8 §:n 3 momentin mukaisesti ja tulisi voimaan lain voimaantulon kanssa samanaikaisesti. Luovutuksen yhteydessä valtioneuvosto päättäisi myös metsätalouden harjoittamista koskevan siirtokelvottoman oikeuden ehdot. Valtioneuvosto määräisi myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja osakeyhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan metsätalouden harjoittamista koskevaa oikeutta luovutettaessa valtioneuvoston tulisi huolehtia, että metsähallituslain 6 ja 7 §:ssä tarkoitettujen yleisten ja muiden yhteiskunnallisten velvoitteiden toteuttaminen turvataan ja että lain 10 §:ssä tarkoitettuja luonnonvarojen käyttöä koskevia alueellisia suunnitelmia noudatetaan. Edellä todettujen suunnitelmien noudattamisesta ja Metsähallitusta koskevien yhteiskunnallisten velvoitteiden toteutumisesta tulisi huolehtia myös käyttöoikeuden ehtoja tarkistettaessa.

Perustettavalle valtion metsätalousohjeille annettavasta yksinoikeudesta metsätalouden harjoittamiseen perittävän vastikkeen tulee olla käypä, jotta yhtiö ei saisi perustetonta etua, joka voitaisiin katsoa kielletyksi valtion tueksi.

Käyttöoikeuskorvaus perustuisi yhtiön käyttöön yksinoikeudella annettun maa- ja vesiomaisuuden metsätaloudelliseen tuotto-

arvoon ja omaisuudelle asetettavaan tuotto-vaatimukseen. Metsien käyttörajoitukset, jotka perustuvat Metsähallitukselle laissa säädettyihin yhteiskunnallisiin velvoitteisiin, on tarkoitus ottaa huomioon metsien tuottoarvoon perustuvaa tasearvoa alentavina tekijöinä liikelaitoksen tasetta määritettäessä. Valtion metsätalousosakeyhtiöltä edellytettävät normaalia metsätaloustoimintaa laajemmat tehtävät otetaan huomioon liikelaitoksen omaisuudelle asetettavaa tuottovaatimusta alentavina tekijöinä.

Yhtiöön sijoitettua pääomaa koskeva tuottovaatimus asetettaisiin sellaiseksi, että se vastaisi samalla toimialalla toimiville muille yrityksille asetettuja sijoitetun pääoman tuottovaatimuksia.

Käyttöoikeussopimuksen kohteena olevan omaisuuden tuottovaatimus olisi nykyisillä tasearvoilla laskien noin 5 %. Kun otetaan huomioon valtion metsätalousosakeyhtiön toimialan luonne, käyttöoikeussopimuksesta perittävä vastike on tarkoitus asettaa noin 90 %:n tasolle tuottovaatimuksesta. Kun taseen arvo tarkistetaan Metsähallituksen avaavan taseen muodostamisen yhteydessä, tarkistetaan tuottovaatimus sitä vastaavaksi. Jatkovalmistelussa tarkentuva vuotuinen käyttöoikeudesta liikelaitokselle maksettava vastike olisi noin 100 miljoonan euron luokkaa.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi, mikä osa omaisuudesta luovutetaan osakeyhtiön osakkeita vastaan. Luovutus tehtäisiin ns. apportiomaisuuden luovutuksena perustettavaan osakeyhtiöön, mitä vastaan valtio merkitsisi osakeyhtiön kaikki osakkeet.

4 §. *Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa.* Metsähallituksen uudelleenorganisoinnin ja siihen liittyvän metsätalouseliiketoiminnan yhtiöittämisen keskeisenä tavoitteena on valtion maa- ja vesiomaisuuden omistajahallinnan ja metsätalouseliiketoiminnan eriyttäminen Metsähallituksen toiminnalle aiheutuvien haittojen pysyttäminen kohtuullisella tasolla. Kun otetaan huomioon perustettavan yhtiön harjoittaman metsätalouden laajuus ja valtion maa- ja vesiomaisuuden käyttöön kohdistuvat yhteiskunnallisen velvoitteet, yhtiön metsätaloustoimenpiteiden suorittaminen kustannustehokkaasti edellyttää rajoitettua kelpoisuutta

lähtökohtaisesti maanomistajalle kuuluvien, metsätalouteen liittyvien rutiiniluonteisten määräämistöiden tekemiseen. Kelpoisuus voisi perustua Metsähallituksen erikseen antamaan valtuutukseen taikka lakitasoisiin säännöksiin. Metsähallituskonsernin toiminnan joustavoittamiseksi ja perustettavan yhtiön toiminnan turvaamiseksi lain 4 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset yhtiön oikeudesta edustaa valtiota eräissä metsätalouteen liittyvissä toimissa. Oikeus rajattaisiin koskemaan vain sellaisia valtion alueita, joilla yhtiö voisi valtioneuvoston myöntämän luvan perusteella harjoittaa metsätaloutta. Perustuslain 92 §:n 2 momenttiin kytkeytyvien valtiosääntöoikeudellisten syiden vuoksi yhtiölle ei osoitettaisi toimivaltaa asioissa, jotka kuuluvat omistusoikeuden ydinalueelle.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan yhtiö olisi oikeutettu edustamaan maanomistajana olevaa Metsähallitusta, kun Metsähallitusta kuullaan hankkeen tai toimenpiteen toteuttajan naapurimaanomistajana. Naapuri-kiinteistön kuulemista edellytetään muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaissa myönnettävässä rakennuslupaa asemakaava-alueella ja tehtävässä lain 171 §:ssä tarkoitettua poikkeamis päätöstä. Naapurin kuulemista edellytetään myös muun muassa ennen proeroitus-ten suorittamista.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan yhtiö olisi oikeutettu edustamaan maanomistajana olevaa Metsähallitusta muun alueen kuin luonnonsuojelulaissa tarkoitettun luonnonsuojelun alueen rajankäynnissä. Rajankäynti on kiinteistöä tai muuta rekisteriyksikköä koskeva kiinteistönmääritystoimitus, jossa selvitetään ja ratkaistaan rajan paikkaa ja rajamerkkiä koskeva epäselvyys.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan yhtiö olisi oikeutettu edustamaan maanomistajana olevaa Metsähallitusta yhteismetsälaissa tarkoitettun yhteismetsän ja yhteisalueissa tarkoitettun yhteisen alueen osakaskunnan kokouksessa. Yhteismetsä on metsätalouden harjoittamista varten perustettu oikeushenkilö. Metsähallituksen hallinnassa olevat valtion omistamat yhteismetsäosuudet liittyvät niin läheisesti perustettavan yhtiön liiketoimintaan, että olisi tarkoituksenmukaista säätää yhtiölle oikeus käyttää valtion puhevaltaa yhteismetsän osakaskunnan kokouksessa.

Myös yhteisäluelain mukaisen osakaskunnan tehtävät liittyvät kalastuskuntaa lukuun ottamatta niin läheisesti metsätalouden harjoittamiseen, että valtion edustautumisoikeus tulisi säätää yhtiölle. Kalastuskunnan tehtävät liittyvät suurelta osin kalastusoikeuden hallintoon. Kalastuslupien myöntäminen ja kalastusoikeuden vuokraaminen ovat Metsähallitukselle kuuluvia julkisia hallintotehtäviä, jotka hoidetaan Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä maanomistajalle kuuluvista luvista ja määräämistöimistä, joiden osalta yhtiö voisi lain nojalla käyttää maanomistajalle kuuluvaa omistajanpuhevaltaa. Momentin 1 kohdan mukaan yhtiö olisi oikeutettu myöntämään kulkuoikeus valtion maa-alueelle, jos kulkuoikeuden merkitys olisi vähäinen. Momentin 2 kohdan mukaan yhtiö voisi myöntää myös oikeuden tilapäisesti käyttää valtion maa-alueita. Käyttöoikeuden sisältö voisi koskea hyvin monentyyppisiä asioita, kuten esimerkiksi oikeutta ottaa vettä tai varastoida puutavaraa taikka maa-aineksia. Momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitettujen oikeudet on tarpeellisia metsätaloustoimenpiteiden suorittamiseksi. Momentin 3 kohdan mukaan yhtiö voisi myöntää oikeuden rakentaa valtion maalle poronhoidon harjoittamiseksi tarpeellinen laite tai rakennelma ja poronhoitolain 39 §:ssä tarkoitettu erotusaita. Poronhoitolain mukaan valtion maalle saadaan rakentaa esteita maa- ja metsätalousministeriön ja erotusaita sen viranomaisen luvalla, jonka hallinnassa alue on. Tilapäisen poroaidan rakentamiseen ei tarvita lupaa, mutta rakentamisesta on ilmoitettava maanhaltijaviranomaiselle. Ehdotetut oikeudet ovat yhtiön toiminnan kannalta tarpeellisia, jotta yhtiö voi suunnitella ja toteuttaa metsätaloustoimenpiteet niin, että porotalouden vaatimukset tulevat riittävästi huomioiduksi.

5 §. *Julkisia hankintoja koskevat säännökset.* Julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentin mukaan hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset, valtion liikelaitokset sekä julkisoikeudelliset laitokset. Julkisoikeudellisella laitoksel-

la tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja jota rahoittaa pääasiallisesti edellä todettu hankintayksikkö tai jonka johto on edellä todetun hankintayksikön valvonnan alainen taikka jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä edellä todettu hankintayksikkö nimeää yli puolet.

Yleisen edun mukaisten tehtävien lisäksi julkisoikeudellinen laitos voi huolehtia myös muista tehtävistä. Merkitystä ei tältä osin ole annettava sille, onko yleisen edun mukaisten tarpeiden täyttäminen laitoksen pääasiallinen tehtävä vai vähämerkityksellinen osa laitoksen tehtävistä, jos yksikön perustamisella ja toiminnalla on kuitenkin ollut yleisen edun mukainen tarkoitus. Siten myös laitoksen kaupalliseen toimintaan liittyvät hankinnat on kilpailutettava hankintalainsäädännön mukaisesti.

Julki sen edun mukaiseksi toiminnaksi on katsottu muun muassa teollisen tai kaupallisen toiminnan kehittäminen (esim. kuntien elinkeinoyhtiöt), kansanterveyden ja ympäristönsuojelun kannalta välttämättömien tehtävien hoitaminen sekä valtion institutionaaliseen toimintaan liittyvien erityistä luottamuksellisuutta ja salassapitoa edellyttävien toimintojen harjoittaminen. Suomessa toimivia julkisoikeudellisia laitoksia ovat muun muassa Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eräät yleishyödylliset yhdistykset, kuntien vuokratyöyhtiöt sekä elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseksi perustetut yhtiöt. Oikeuskäytännössä hankintayksikön määritelmää on sovellettu laajentavasti.

Kysymys siitä, onko Metsähallituksen metsätalouselinkeinotoimintaa jatkamaan perustettava valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, joka saisi yksinoikeuden metsätalouden harjoittamiseen valtion omistamalla maalla hankintayksikkö, on jossain määrin tulkinnanvarainen. Kun otetaan huomioon osakeyhtiön tehtävät, sen saama rahoitus, yhtiön saama yksinoikeus ja sen merkitys yhtiön liiketoiminnalle sekä Metsähallituksen määräysvalta yhtiössä, osakeyhtiötä voidaan pitää julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitettuna hankintayksikkönä. Hankintayksikköasema ehdotetaan ratkaistavaksi siten, että ehdote-

tun pykälän 1 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan osakeyhtiöön sovellettaisiin mitä julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n 1 momentissa hankintayksiköstä säädetään. Säännös merkitsisi sitä, että osakeyhtiön olisi kilpailutettava hankintansa lain menettelytapavaatimuksia noudattaen.

Julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan perustettavalle Metsähallituksen tytäryhtiölle asettaa myös Euroopan Unionin lainsäädäntöä pidemmälle meneviä velvoitteita. Säännös on kilpailupoliittisesti merkittävä ja sillä turvataan osaltaan puutavaran korjuu- ja kuljetusmarkkinoiden toimintaa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös yhtiön sidosyksikköasemasta suhteessa Metsähallitukseen. Momentissa ehdotetaan hankintalain soveltamisalasta poissuljettavaksi hankinnat, joita Metsähallitus tekee siihen sidossuhteessa olevalta yhtiöltä. Hankintalakia ei sovellettaisi myöskään yhtiön Metsähallitukselta tekemiin hankintoihin.

6 §. Verotus. Perustettava osakeyhtiö olisi muiden osakeyhtiöiden tapaan verotettava, ja sen katsottaisiin jatkavan Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen liiketoimintaa. Yhtiöittäminen vastaisi järjestelynä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:ssä tarkoitettua liiketoimintasiirtoa. Osakeyhtiön liiketoimintasiirtoa voidaan toteuttaa lainkohdassa mainituin edellytyksin ja jatkuvuusperiaatetta noudattaen ilman välittömiä tuloveroseuraamuksia. Keskusverolautakunta on antanut ennakkoratkaisun n:o 59/1999, joka koskee valtion liikelaitoksen liiketoimintakokonaisuuden apporttisiirtoa. Ratkaisun mukaan myös valtion liikelaitoksen toteuttamaan siirtoon voitiin soveltaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:n liiketoimintasiirtoa koskevia säännöksiä edellyttäen, että järjestely tehdään mainitussa lainkohdassa säädetyt edellytykset täyttyen. Pykälän 1 momentissa olisi selventävänä säännöksenä viittaus elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:n soveltamisesta yhtiöittämiseen.

Varainsiirtoverolain (931/1996) 43 §:ssä säädetään liiketoimintasiirron yhteydessä toimintaa jatkamaan perustetulle yhteisölle

tapahtuvan kiinteistön tai arvopaperin luovutuksen verovapaudesta. Verohallinto myöntää verovapauden hakemuksesta. Kun 1 §:ssä tarkoitettussa yhtiöittämisessä olisi kyse elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa (360/1968) tarkoitettusta liiketoimintasiirrosta, varainsiirtoverolain 43 §:n mukainen verovapaus soveltuisi vastaavasti. Hakemusmenettelyä ei kuitenkaan ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, minkä vuoksi pykälän 2 momenttiin otettaisiin säännös 1 §:ssä tarkoitettun luovutuksen yhteydessä tapahtuvien kiinteistöjen ja arvopaperien luovutusten verovapaudesta.

7 §. Vastuu sitoumuksista. Pykälän 1 momentin säännöksellä perustettavalle osakeyhtiölle siirrettäisiin vastuu Metsähallituksen tekemistä sellaisista velka-, palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista sitoumuksista, joihin Metsähallitus on toimintansa aikana sitoutunut ja jotka koskevat osakeyhtiölle luovutettua omaisuutta ja metsätalousliiketoimintaa. Osakeyhtiö vastaisi kuitenkin vain niistä Metsähallituksen velvoitteista, jotka ovat luovutuksen kohteena ja joista Metsähallitus olisi luovutushetken jälkeenkin vastannut.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion toissijaisen vastuun jatkumisesta. Koska velallinen voi vaihtua vain velkojan suostumuksella, vastaisi valtio edelleen sellaisista perustamista edeltävistä velvoitteista, joista ei toisin sovita. Säännöksellä varmistettaisiin metsätalousliiketoiminnan ja siihen liittyvien sopimusten jatkuvuus yhtiöittämisen yhteydessä.

8 §. Henkilöstön palvelussuhteet. Pykälässä olisi säännökset henkilöstön asemasta osakeyhtiön perustamisen yhteydessä. Pykälän 1 momentin nojalla yhtiöitettävissä Metsähallituksen tehtävissä lain voimaan tullessa oleva henkilöstö siirtyisi kokonaisuudessaan ilman erillistä suostumusta osakeyhtiön palvelukseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään.

Pykälän 2 momentin mukaan määräajaksi otetut henkilöt, jotka hoitavat yhtiöitettäviä tehtäviä, siirtyisivät vastaavaksi määräajaksi osakeyhtiön palvelukseen.

Pykälän 3 momentin mukaan työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovellettaisiin, mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä yhtiötä sitovassa

työehtosopimuksessa ja työopimuksessa sovitetaan.

9 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja toimenpiteistä, joihin valtioneuvosto ja Metsähallitus voisivat ryhtyä valmistellakseen osakeyhtiön perustamista. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2015 alusta

Lisäksi pykälään ehdotetaan säännökset toimenpiteistä, joihin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa. Metsähallituksessa tulisi voida tehdä tarpeellisia valmisteluja ja järjestelyjä jo ennen lain voimaantuloa. Vastaavasti valtioneuvosto voisi loppuvuonna 2014 tehdä päätöksen yhtiön perustamisesta, merkitä yhtiön osakkeet, määrätä luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä määrätä luovutuksen ehtoista ja muista järjestelyistä. Selvyyden vuoksi todettaisiin, että ennen lain voimaantuloa tehtävään luovutukseen sovellettaisiin myös 6 §:ssä säädettyä verovapautta.

1.3 Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta

1 §. Lain soveltamisala. Oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa säädetään valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta ja valtion maaomaisuuden vuokraamisesta sekä erityisten oikeuksien myöntämisestä. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan laki koskee valtion virastoja ja laitoksia ja valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/1987) tarkoitettuja liikelaitoksia. Laki koskee myös tasavallan presidentin kansliaa ja valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja, jollei rahastoista toisin säädetä. Vuoden 1987 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1185/2002, joka puolestaan on kumottu lailla 1062/2010. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.4 Laki valtion talousarviosta

4 §. Liikelaitosten budjetointi. Perustuslain 84 §:n 4 momentin ensimmäisen virkkeen

mukaan liikelaitoksia koskevia tuloarvioita ja määrärahoja otetaan talousarvioon vain siltä osin kuin lailla säädetään. Valtion talousarviosta annetun lain 4 §:n mukaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisen liikelaitoksen tulot ja menot jätetään valtion talousarvion ulkopuolelle sen mukaan kuin mainitussa laissa säädetään. Vuoden 1987 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1185/2002, joka puolestaan on kumottu lailla 1062/2010. Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että se koskisi valtion liikelaitoksia yleisesti, jolloin se vastaisi ilmaisultaan perustuslakia.

1.5 Kaupparekisterilaki

3 §. Kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentissa säädetään tahoista, jotka ovat velvollisia tekemään rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkitsemistä varten perusilmoituksen. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan perusilmoituksen ovat velvolliset tekemään avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, keskinäinen vakuutusyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, hypoteekkiyhdistys, vakuutusyhdistys, valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettu liikelaitos sekä asumisoikeusyhdistys. Vuoden 1987 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1185/2002, joka puolestaan on kumottu lailla 1062/2010. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.6 Valtion virkaehtosopimuslaki

3 a §. Valtion virkaehtosopimuslain (664/1970) 3 a §:n 1 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää, että valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettujen liikelaitoksen virkamiesten palvelussuhteen ehtoja koskevissa asioissa työnantajaa edustavina neuvottelu- ja sopimusosapuolina ovat sellainen rekisteröity yhdistys, jonka varsinaisiin tarkoituksiin kuuluu työnantajien etujen valvominen palvelussuhteissa ja jolle tehtävä asetuksella uskotaan (työnantajayhdistys) sekä asianomainen liikelaitos, joka on jäsenenä edellä tarkoitettussa työnantajayh-

distyksessä. Vuoden 1987 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1185/2002, joka puolestaan on kumottu lailla 1062/2010. Pykälän 1 momentin johdantokappaletta ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

5 §. Valtion virkaehtosopimuslain 5 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan virkaehtosopimuksessa sovittuja palvelussuhteen ehtoja huonommiksi määräämättä, mutta virkaehtosopimuksen muutoin estämättä, voi valtion liikelaitoksista annetussa laissa (1185/2002) tarkoitettu liikelaitos määrätä virkamiestensä palvelussuhteen ehdoista. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälän 2 momentin 4 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.7 Laki kasvinterveyden suojelemisesta

31 §. *Korvauksen epääminen.* Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) 31 §:n 3 momentin mukaan lain 30 ja 30 a §:ssä tarkoitettuun korvaukseen oikeutettuja ovat valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttia ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.8 Maantielaki

84 §. *Korvauksettomat luovutukset.* Maantielain (503/2005) 84 §:ssä säädetään luovutuksista, joiden osalta tienpitäjä ei ole velvollinen maksamaan korvausta. Pykälän 1 momentin mukaan valtiolla ei ole oikeutta maantielaisissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälän 1 momenttia ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.9 Ratalaki

74 §. *Korvauksettomat luovutukset.* Ratalain (110/2007) 74 §:ssä säädetään luovutuksista, joiden osalta Liikennevirasto ei ole velvollinen maksamaan korvausta. Pykälän mukaan valtiolla ei ole oikeutta ratalaisissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälää ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.10 Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista

2 §. Hankintayksikkö. Kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 2 §:n 1 momentin mukaan laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, Ahvenanmaan maakunnan viranomaiset ja liikelaitokset, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset, valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset sekä julkisoikeudelliset laitokset. Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.11 Laki julkisista hankinnoista

6 §. Hankintayksiköt. Julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n mukaan laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset, valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta hankintayksiköltä. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.12 Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista

4 §. Hankintayksiköt. Julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 4 §:n mukaan laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (349/2007) 5 §:n mukaiset hankintayksiköt. Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Tämän vuoksi pykälän 2 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.13 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta

12 §. Työnantajan vakuutusmaksuvelvollisuus. Lain 12 §:n 2 momentin mukaan velvollisuus työttömyysvakuutusmaksun maksamiseen on myös valtion liikelaitoksella, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (1062/2010). Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettu laki Metsähallituksesta sisältää useita valtuussäännöksiä valtioneuvoston asetuksen antamiseen. Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä Metsähallituksen tytäryritysten liiketoiminnan liittymisestä Metsähallituksen liiketoimintaan, tytäryritysten osakkeiden arvon huomattavuudesta sekä Metsähallituksen ja tytäryritysten yhtiösuhteen merkittävyydestä. Lakiehdotuksen 14 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella

säädettäisiin myös Metsähallituksen oikeudesta ottaa lainaa, lainanoton ehdoista ja lainan käyttötarkoituksista, liiketoiminnassa käytettävien vakuuksien käyttämisestä ja laadusta sekä takausmaksun määräytymisestä ja perimisestä. Lakiehdotuksen 37 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin Metsähallituksen kirjanpidosta, tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta sekä tietojen antamisesta valtion tilinpäätösasiakirjan koostamista varten. Lakiehdotuksen 43 §:n mukaan tarkemmat säännökset Metsähallituksen yhteyteen asetettavien neuvottelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta, asettamisesta ja niiden puheenjohtajien ja jäsenten palkkioista sekä kustannusten korvaamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Lakiehdotuksen 44 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallituksen kokoonpanosta, tehtävistä, asettamisesta, päätösvallasta ja jäsenten kelpoisuudesta, toimitusjohtajasta sekä hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista. Ehdotetun metsähallituslain 13 §:n mukaan Metsähallituksen liikelaitostehtävien organisaatiosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella tai määrättäisiin tyjärjestyksessä.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Metsähallituksen liikelaitosmalli

Perustuslain 84 §:n 4 momentti sisältää perussäännökset valtion liikelaitoksista. Mainitun momentin mukaan valtion liikelaitosten toiminnan ja talouden yleisistä perusteista säädetään lailla. Liikelaitoksia koskevia tuloarvioita ja määrärahoja otetaan talousarvioon vain siltä osin kuin lailla säädetään. Tämä perustuslain säännös luo mahdollisuuden liikelaitosten nettobudjetointiin. Lisäksi perustuslain 84 §:n 4 momentin viimeisen virkkeen mukaan eduskunta hyväksyy talousarvion käsittelyn yhteydessä liikelaitosten keskeiset

palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet. Tämä säännös antaa eduskunnalle toimivallan tehdä erityisiä, liikelaitosten palvelu- ja toimintatavoitteita koskevia päätöksiä talousarviopäätöksen yhteydessä.

Perustuslain 84 §:n 4 momentissa tarkoitettu laki, jolla valtion liikelaitosten toiminnan ja talouden perusteista on tällä hetkellä säädetty, on vuoden 2010 laki valtion liikelaitoksista. Mainittu vuoden 2010 liikelaitoslaki ei koske Metsähallitusta. Vuoden 2010 liikelaitoslain mukaan valtion liikelaitokset ovat valtionhallinnolle sisäisiä palveluja tuottavia laitoksia. Ne eivät hoida julkisia hallintotehtäviä eikä niitä voida rahoittaa valtion talousarviosta. Uusi laki valtion liikelaitoksista poikkeaa siten olennaisesti aikaisemmasta valtion liikelaitosmallista. Vuoden 2010 liikelaitoslain 21 §:n siirtymäsäännösten mukaan Metsähallitukseen sovelletaan kumotua, vuoden 2002 valtion liikelaitoslakia, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Perustuslain 84 §:n 4 momentissa ei oteta kantaa siihen, säädetäänkö liikelaitoksista yleislaille, erityislaille vai sekä yleislaille että erityislaille. Vuoden 2010 liikelaitoslaki on tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä käsitelty laki, josta voidaan poiketa myöhemmällä samassa järjestyksessä käsiteltävällä lailla. Metsähallitusta koskien ei ole tarkoitus poiketa vuoden 2010 liikelaitoslaista vaan säätää kokonaan uusi laki Metsähallituksesta ja sen liikelaitosmuodosta. Tämä merkitsee valtiosääntöoikeudellisesti Metsähallituksen uudelleenorganisoinnin kannalta sitä, että Metsähallitusta koskevaan uuteen lakiin on otettava tarpeelliset säännökset liikelaitoksen toiminnan ja talouden yleisistä perusteista.

Metsähallituksen nykyisiin tehtäviin kuuluu lain mukaan sekä julkisia hallintotehtäviä että liiketoimintaa. Näitä tehtäviä koskeva sääntely on säädetty aikanaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 38/2004 vp, PeVL 47/2004 vp). Metsähallituksen liiketoimintaa harjoitetaan nykyisin myös Metsähallituksen tytäryhtiöissä liikelaitoskonsernia koskevien, kumotun liikelaitoslain säännösten mukaisesti. Konsernimallia ja liiketoimintojen yhtiöittämistä tytäryhtiöihin on noudatettu myös eräissä muissa liikelaitoksissa.

Metsähallituksen uudelleenorganisoinnissa sen tehtävät säilyisivät sinänsä nykyisellään, mutta liiketoimintatehtävät organisoitaisiin osittain uudella tavalla. Uudistuksessa on tarkoitus yhtiöittää Metsähallituksen liiketoiminnat, jotta ne täyttäisivät unionin kilpailusääntelyn edellyttämät vaatimukset. Kaa-vaillon mallin mukaan erityisliikelaitos vastaisi liikelaitoskonserniin kuuluvien, valtion omistuksessa olevien tytäryhtiöiden omistajaohjauksesta. Perustuslain 84 §:n 4 momentti ei sulje pois mahdollisuutta, että liikelaitos harjoittaa liiketoimintaa tytäryhtiöiden välityksellä. Vuoden 2002 liikelaitoslaki lähti tytäryhtiöiden perustamismahdollisuudesta ja siitä ajatuksesta, että tytäryhtiöt otetaan huomioon, kun arvioidaan laitoksen liiketoiminnallista luonnetta. Jos liikelaitos harjoittaa liiketoimintaa tytäryhtiöiden välityksellä, olennaista on, että liikelaitoskonserni kokonaisuutena arvioiden täyttää liiketoiminnan tunnusmerkit, jotka voidaan kiinnittää markkinaehtoisuuteen ja liiketaloudellisten periaatteiden noudattamiseen. Tällainen organisaatiomalli ei poikkea sillä tavoin olennaisesti aikaisemmasta liikelaitosmallista, että perustuslaista voitaisiin katsoa asettuvan esteitä järjestelylle. Metsähallituksen organisoinnille erityisliikelaitokseksi, jossa avoimilla markkinoilla tapahtuvaa liiketoimintaa harjoitetaan tytäryhtiömuodossa, ei siten ole nähtävissä estettä perustuslain 84 §:n 4 momentin kannalta.

Viranomaisyksikön asema

Ehdotetun metsähallituslain 18 §:n mukaan Metsähallituksessa on julkisten hallintotehtävien hoitamista varten erillinen Luontopalvelut-niminen viranomaisyksikkö, jonka päällikkönä toimisi luontopalvelujohtaja. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät luettelaa ehdotuksen 5 §:ssä lähinnä viittauksina muihin lakeihin. Metsähallitukselle säädettyt julkiset hallintotehtävät säilyisivät ennallaan. Yksiköllä on ehdotetun metsähallituslain 31 §:n mukaan oma rahoitus valtion budjetissa. Ehdotetun lain 29 §:n mukaan julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellinen omaisuus eriyttäisiin voiton tuloutuksen perusteena olevasta omaisuudesta eikä sillä olisi tuottovelvoitetta. Ratkaisuvallasta

on säädetty ehdotuksen 21 §:ssä. Julkisten hallintotehtävien hoito olisi eriytetty Metsähallituksen hallituksen ja toimitusjohtajan toimivallasta. Maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö ohjaisivat ja valvoisivat 22 §:n 1 momentissa säädettyllä tavalla toimialojensa osalta julkisten tehtävien hoitoa samalla tavoin kuin muitakin alaisiaan virastoja ja laitoksia. Valtioneuvosto- ja ministeriötasolle kuuluisivat myös yksikön päällikön sekä metsästystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevia julkisia hallintotehtäviä hoitavan erätalousjohtajan nimitys- ja irtisanomisvalta sekä heitä koskevat muut virkamiesoikeudelliset asiat. Julkista valtaa käyttävien henkilöiden palvelussuhde olisi virkasuhde, ja he toimisivat virkavastuulla, joten he vastaavat virkatoimiensa lainmukaisuudesta perustuslain 118 §:n mukaisesti. Lisäksi ehdotuksen 23 §:ssä säädetään virkavastuulla aiheutetun vahingon korvaamisesta. Päätöksistä on muutoksenhakumahdollisuus viime kädessä tuomioistuimeen 24 ja 25 §:n mukaisesti, joten oikeusturvaa koskevissa järjestelyissä ei ole ministeriöiden alaisista muista valtion virastoista tai laitoksista poikkeavia piirteitä. Perustuslain 21 §:n oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat julkisten hallintotehtävien hoitoa.

Virkamiestehtävien osoittaminen Metsähallituksen yhteydessä toimivaan liikelaitoksesta erilliseen ja riippumattomaan viranomaisyksikköön on perustuslakivaliokunnan mukaan tapa lailla organisoida virkamieshallintoa (PeVL 38/2004 vp). Järjestelyssä ei ole perustuslain kannalta huomauttamista

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Ehdotetun metsähallituslain 21 §:n 2 momentin mukaan maastoliikennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitetuille luville tai päätöksille voidaan vahvistaa aluekohtaiset kiintiöt. Säännöstä koskevien perustelujen mukaan kiintiöitä vahvistettaessa tulee soveltuvin osin ottaa huomioon saamelaisten ja paikallisten asukkaiden perinteiset oikeudet elinkeinon harjoittamiseen sekä erityisperusteiset oikeudet samoin kuin kuntalaisten lakiin perustuvat kalastus- ja metsästysoikeudet.

Lakiehdotuksen mukaan luontopalvelujohdaja ja erätalousjohtaja voivat kiintiöiden puitteissa siirtää yksittäisiä lupia koskevaa päätösvaltaa Metsähallituksen muulle virkamiehelle tai toimihenkilölle tai sellaiselle ulkopuoliselle yhteisölle, jota riippumattomuuden, luotettavuuden, asiantuntemuksen ja muiden seikkojen perusteella on pidettävä tehtävään sopivana. Ehdotettu menettely vastaa voimassa olevaa metsähallituslakia. Päätösvallan siirtämistä on arvioitava perustuslain 124 §:n valossa. Sen mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon takeita. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Metsähallituksen ja lupia myöntävän ulkopuolisen yhteisön toimintaan myönnettäessä lupia kiintiön puitteissa sovellettaisiin, mitä hallintolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, kielilaissa ja saamen kielilaissa säädetään. Lisäksi Metsähallituksen ja lupia myöntävän ulkopuolisen yhteisön toimintaan sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Kiintiöiden puitteissa myönnettävät luvat ovat rutiininomaisia lupia, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä, joten niiden myöntäminen sopii myös muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Säännösehdotukset vastaavat voimassa olevia, perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjä säännöksiä (PeVL 47/2004 vp).

Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttaminen

Perustuslain 92 §:n 2 momentin mukaan valtion kiinteää omaisuutta voidaan luovuttaa vain eduskunnan suostumuksella tai sen mukaan kuin lailla säädetään. Valtion kiinteän omaisuuden luovuttamista sääntelee nykyään laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (2003/973, luovutuslaki). Luovutuslain 1 §:n 2 momentin mukaan laki koskee myös valtion virastoja ja laitoksia sekä kumotussa valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/1987) tarkoitettuja liikelaitoksia.

Lain on tulkittu koskevan myös vuoden 2002 liikelaitoslain mukaisia liikelaitoksia.

Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista koskeva päätösvalta määräytyy luovutuslain 6 §:n mukaan. Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamiseen kohdistuvaa päätösvaltaa voidaan pitää lähinnä valtion kiinteään omaisuuteen kohdistuvana varallisuus oikeudellisenä päätöksentekona, jolla turvataan eduskunnan budjettivalta. Päätösvallan käytön kohteena ei ole valtiolle kuuluva julkinen valta tai julkisoikeudelliset tehtävät vaan valtion varallisuuteen kuuluva kiinteä omaisuus.

Luovutuslain pääsääntö on, että valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta päättää valtioneuvosto. Ministeriö päättää kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta hallinnonalallaan ja liikelaitos hallinnassaan olevan omaisuuden osalta, jos kiinteistövarallisuuden käypä hinta on enintään 5 miljoonaa euroa. Eduskunta päättää yli 10 miljoonan euron arvoisen omaisuuden luovuttamisesta. Luovutuslaissa luovuttamisella tarkoitetaan myyntiä, vaihtoa tai muuta omistusoikeuden luovuttamista. Luovutuslakiin on otettu säännökset myös kiinteistövarallisuuden vuokraamisesta ja erityisten oikeuksien myöntämisestä.

Ehdotetun valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettavan lain 2 §:n mukaan valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan perustettavalle osakeyhtiölle Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen ja Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta. Oikeus metsätalouden harjoittamiseen pitäisi sisältää maanomistajalle kuuluvan oikeuden suorittaa metsätalouteen kuuluvia toimenpiteitä sopimuksen kohteena olevalla alueella. Lähtökohtaisesti osakeyhtiö voisi saamansa oikeuden nojalla toteuttaa hakkuita ja myydä puutavaraa tai puutavaran hakkuuoikeuksia, hakkuutähteitä ja kantoja sekä toteuttaa muita metsätalouteen kuuluvia toimenpiteitä. Metsätalousliiketoiminnan siirtoon sisältyisi Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen hallinnassa olevia toimitiloja, varastoja ja muita sen kaltaisia liiketoiminnan harjoittamisessa käytettyjä rakennuksia, joiden omis-

taminen on kytketty asunto- tai kiinteistöosa-
keyhtiön osakkeiden omistukseen.

Luovutuslain 3 §:ssä tarkoitetaan valtion kiinteistövarallisuudella valtion omistamia kiinteistöjä, muita rekisteriyksikköjä ja maa- ja vesialueita sekä osuutta niihin (valtion maaomaisuus), valtion omistamia rakennuksia ja näiden osuuksia, valtion omistamia asunto-osakeyhtiöiden osakkeita ja osakkeita sellaisissa yhtiöissä, joiden pääasiallisena tarkoituksena on kiinteän omaisuuden omistaminen tai hallinta sekä valtiolle kuuluvia erityisiä oikeuksia. Säännöksessä luovuttamisella tarkoitetaan myyntiä, vaihtoa tai muuta omistusoikeuden luovuttamista.

Oikeus metsätalouden harjoittamiseen on omistusoikeutta suppeampi oikeus. Kun esitetty metsätalouden harjoittamista koskeva oikeus sisältäisi oikeuden hakata kasva puusto, sen voidaan katsoa rinnastuvan luovutuslain 3 §:ssä tarkoitettuun erityiseen oikeuteen. Luovutuslain 4 §:n 2 momentin mukaan kiinteistövarallisuutta, jonka käypä hinta on yli kymmenen miljoonaa euroa, ei saa luovuttaa mainitun lain nojalla. Koska luovutettavan metsätalouden harjoittamista koskevan oikeuden sekä yhtiölle siirrettävien toimitilojen arvo on selvästi yli 10 miljoonaa euroa, luovuttamisesta päättää eduskunta perustuslain 92 §:n mukaisesti antamalla luovutukseen suostumuksensa tai sen mukaan kuin lailla säädetään.

Valtion kiinteistövarallisuutta koskevan toimivallan delegointi

Perustuslain ja luovutuslain lähtökohtana on, että merkittävät kiinteän omaisuuden luovutukset edellyttävät eduskunnan suostumusta. Luovutuslailla on kiinteän omaisuuden luovutustoimivaltaa osoitettu valtio-oikeushenkilön sisällä valtioneuvostolle, ministeriöille ja liikelaitoksille. Perustuslain 92 §:n 2 momentin lähtökohtana on, että valtion maaomaisuuden luovuttamisesta päättää valtio-oikeushenkilöön kuuluva toimielin.

Esitykseen sisältyvän valtion metsätalouden osakeyhtiöstä annettavan lain 4 §:n mukaan perustettava osakeyhtiö saisi rajoitetun oikeuden edustaa Metsähallitusta valtion maan haltijana. Edustamisoikeus koskisi vain sellaisia alueita, joilla yhtiöllä olisi valtioneu-

voston myöntämä oikeus metsätalouden harjoittamiseen. Lakiin perustuva oikeus valtion edustamiseen koskisi vain rutiiniluonteisia toimia ja se olisi tarpeellinen Metsähallitus-konsernin kannattavuuden ja Metsähallitus-konsernissa harjoitettavan metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Esitetyn säännöksen mukaan yhtiö olisi oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään sille kuuluvaa oikeutta maanomistajana kuul-taessa lainsäädäntöön perustuen naapuria tai naapurikiinteistön omistajaa. Yhtiö voisi myös edustaa Metsähallitusta ja käyttää omistajalle kuuluvaa puhevaltaa muun alueen kuin luonnonsuojelualueen rajankäynnissä, yhteismetsän ja yhteisen alueen osakaskun-nan kokouksessa sekä yksityistien tieosak-kaana.

Yhtiölle annettaisiin myös oikeus Metsähallituksen puolesta myöntää valtion maalle vähäisenä pidettävä kuluoikeus ja valtion maata koskeva tilapäinen käyttöoikeus sekä oikeus rakentaa poronhoidon harjoittamiseksi tarpeellinen laite tai rakennelma ja porojen erotusaita.

Valtion metsätalouden osakeyhtiöstä annettavan lain 4 §:ssä yhtiölle esitetyillä toimivaltuuksilla ei heikennetä valtion maanomistuksen arvoa. Yhtiölle esitetyt oikeudet liittyvät kiinteästi metsätalouden harjoittamiseen valtion maalla. Jos perustetavalle yhtiölle ei anneta esitettyä oikeutta edustaa Metsähallitusta ja Metsähallituksen puolesta suorittaa laissa todettuja määräämistöimiä, liikelaitoksessa joudutaan hoitamaan huomattavasti metsätalouden harjoittamiseen liittyviä tehtäviä.

Esityksessä valtion metsätalouden osakeyhtiöstä annettavan lain 4 §:ssä osoitettaisiin yhtiölle kelpoisuus käyttää valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa vain vähäisissä asioissa, jotka eivät koske perustuslain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtion kiinteän omaisuuden luovuttamista. Esityksellä ei myöskään loukattaisi eduskunnan budjettivaltaa.

Koska esitys sivuaa useissa kohdissa perustuslakia, hallitus pitää suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Metsähallituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään Metsähallituksesta. Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriön toimialaan kuuluvissa julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevista asioista Metsähallitus on ympäristöministeriön ohjauksessa.

Metsähallituksen erävalvonnasta säädetään erikseen lailla.

2 luku

Metsähallituksen tehtävät

2 §

Metsähallituksen yleistehtävä

Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen tulee toimia tuloksellisesti.

Metsähallitus harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa tässä laissa säädettyjen ja valtion talousarviossa täsmennettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa ja hoitaa sille säädettyjä valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyviä julkisia hallintotehtäviä.

Metsähallituksen on toimittava liiketaloudellisten periaatteiden sekä eduskunnan sille

hyväksymien palvelutavoitteiden ja muiden toimintatavoitteiden mukaisesti.

3 §

Liiketoiminnan toimiala

Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytä- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Tässä tarkoituksessa Metsähallitus:

1) harjoittaa metsätaloutta ja toimittaa puutavaraa asiakkaille;

2) harjoittaa maa-ainesliiketoimintaa;

3) harjoittaa maa- ja vesialueita koskevaa vuokraus- ja myyntitoimintaa; ja

4) harjoittaa maa- ja vesialueita koskevaa hanke- ja kehitystoimintaa.

Metsähallitus voi lisäksi harjoittaa siemen- ja taimituotantoa sekä muuta sen toimialaan kuuluvaa maa- ja vesiomaisuuden taloudellista hyödyntämistä.

Metsätaloutta Metsähallitus harjoittaa valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetussa laissa (/) tarkoitetussa osakeyhtiössä.

Metsähallitus vastaa tytä- ja osakkuusyhtiöidensä omistajaohjauksesta siten kuin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun (1368/2007) 6 §:ssä säädetään.

4 §

Metsähallituskonserni

Metsähallituksella voi olla sen liiketoimintaan tai sille osoitettujen julkisten hallinto-

tehtävien hoitoon liittyvässä yhdessä tai useammassa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Yritykset, joissa Metsähallituksella on määräysvalta, ovat Metsähallituksen tytäryrityksiä. Metsähallitus ja sen tytäryritykset muodostavat Metsähallituskonsernin.

Jos tytäryrityksen osakkeiden arvo on huomattava tai Metsähallituksen ja tytäryrityksen yhtiösuhdetta on muuten pidettävä merkittävänä, tytäryhtiöiden perustamiseen, tytäryrityksen osakkeiden hankintaan ja luovutukseen tarvitaan valtioneuvoston lupa. Valtioneuvoston lupa tarvitaan myös, jos on kysymys vastaavanlaisesta merkittävän osakkuuden tai jäsenyyden hankinnasta tai luovutuksesta muussa yrityksessä kuin tytäryrityksessä. Kiinteistövarallisuuden luovuttamisessa noudatetaan kuitenkin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annettua lakia (973/2002).

Metsähallitus ja sen metsätalousliiketoimintaa harjoittava tytäryritys ovat toisiinsa nähden julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 10 §:ssä tarkoitettu sidossuhteessa. Metsähallitus ja sen tytäryritys voivat ostaa suoraan toisiltaan palveluja.

Metsähallitus ei saa antaa tytäryrityksilleen konserniavustuksia.

Tarkempia säännöksiä Metsähallituksen tytäryritysten liiketoiminnan liittymisestä Metsähallituksen liiketoimintaan, tytäryritysten osakkeiden arvon huomattavuudesta sekä Metsähallituksen ja tytäryritysten yhtiösuhteen merkittävyydestä annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toimialana on hoitaa ja käyttää sen hallintaan uskottua valtion maa- ja vesiomaisuutta ilman tuottovaatimusta.

Metsähallitus hoitaa sille lainsäädännössä uskotut julkiset hallintotehtävät, joita ovat:

1) luonnonsuojelulaissa (1096/1996) sekä sen ja luonnonsuojelulain (71/1923) nojalla perustettuja luonnonsuojelualueita koskeviin

säädöksiin perustuvat tehtävät sekä luonnonsuojelualueiden hankinta;

2) erämaalaissa (62/1991), kalastuslaissa (286/1982), kolttalaissa (253/1995), maastoliikennelaissa (1710/1995), metsästyslaissa (615/1993), oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetussa laissa (204/1966), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (1299/2004), pelastuslaissa (379/2011), poronhoitolaissa, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetussa laissa (986/2011) ja ulkoilulaissa (606/1973) säädetty tehtävät;

3) luonnon virkistyskäyttöön liittyvien luonto- ja retkeilypalvelujen tuottaminen;

4) riista- ja kalataloudellisten hankkeiden toteuttaminen sekä metsästys- ja kalastuslupien myöntäminen;

5) Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005) tarkoitettu erävalvonta; sekä

6) metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvät tehtävät.

3 luku

Toimintaa koskevat velvoitteet

6 §

Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet

Luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen on riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön sekä työllisyyden edistämisen vaatimukset.

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojeleminen on sovittava yhteen Saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetty velvoitteet täytetään.

Metsähallitus varautuu hoitamaan tehtäviin myös poikkeusoloissa siten kuin maa- ja metsätalousministeriö ja puolustuskiinteistöjen osalta puolustusministeriö määräävät. Metsähallitus noudattaa lisäksi puolustuskiinteistöjen ja niiden tilapalvelujen osalta puolustusministeriön turvallisuusmääräyksiä.

Metsähallitus antaa pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautuu omatoimisesti metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan hallinnassaan olevilla valtion mailla yhteistyössä pelastusviranomaisien kanssa.

Yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden hoito otetaan huomioon Metsähallituksen tulostavoitetta asetettaessa.

7 §

Muut yhteiskunnalliset velvoitteet

Metsähallituksen toiminnassa otetaan huomioon tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet.

4 luku

Metsähallituksen ohjaus

8 §

Eduskunnan ja valtioneuvoston ohjaustoimivalta

Valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunta:

- 1) hyväksyy Metsähallituksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet;
- 2) hyväksyy Metsähallituksen peruspääoman korotuksen ja alennuksen sekä päättää määrärahan ottamisesta talousarvioon myönnettäväksi Metsähallituksen peruspääoman korottamiseen;
- 3) antaa Metsähallitukselle suostumuksen ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa;
- 4) hyväksyy Metsähallituksen tilikauden investointien enimmäismäärän sekä valtuutuksen tehdä sellaisia investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja tätä myöhemmille tilikausille.

Valtioneuvosto antaa tarvittaessa yleisiä määräyksiä Metsähallituksen toiminnasta ja taloudesta.

9 §

Ministeriön ohjaustoimivalta

Maa- ja metsätalousministeriö tulosohjaa Metsähallitusta. Ympäristöministeriö tulosohjaa Metsähallitusta julkisten hallintotehtävien osalta toimialallaan.

Eduskunnan päätettyä valtion talousarvion asianomainen ministeriö päättää Metsähallituksen palvelutavoitteista ja muista toimintatavoitteista sekä Metsähallituksen tulostavoitteesta ja tuloutustavoitteesta. Tulostavoite on asetettava niin, että Metsähallitus voi saavuttaa 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut, liiketaloudellisesti kannattavat palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet.

Ministeriö päättää 31 §:ssä tarkoitetun määrärahan käyttämisestä ja sen maksamisesta.

10 §

Luonnonvarojen käytön suunnittelu

Metsähallitus hyödyntää hallinnassaan olevia luonnonvaroja alueellisten suunnitelmien mukaisesti.

Luonnonvarojen käyttöä koskevat alueelliset suunnitelmat laaditaan vuorovaikutuksessa alueellisten ja paikallisten tahojen kanssa ottaen huomioon Metsähallitukselle asetetut yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet.

5 luku

Saamelaisten kotiseutualuetta koskevat erityissäännökset

11 §

Saamelaisten kotiseutualueella tapahtuva suunnittelu

Valmisteltaessa saamelaisten kotiseutualueella valtion maa- ja vesialueiden hoitoa ja käyttöä Metsähallituksen tulee yhteistyössä saamelaiskäräjien ja koltta-alueella kolt-

tien kyläkokouksen kanssa selvittää suunnitelmista aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harjoittaa mahdollisten haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

12 §

Heikentämiskielto

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevat tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvat, valtion maa- ja vesialueilla toteutettavat Metsähallituksen suunnitelmat ja hankkeet on laadittava ja toteutettava siten, etteivät ne olennaisesti heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan taikka kolttien elinolosuhteita tai näiden mahdollisuuksia harjoittaa mainittuja elinkeinoja kolttialueella.

Saamelaiskäräjillä ja kolttien kyläkokouksella on oikeus hakea muutosta Metsähallituksen tekemään hallintopäätökseen sillä perusteella, että päätös on heikentämiskiellon vastainen.

6 luku

Metsähallituksen organisaatio ja hallinto

13 §

Metsähallituksen organisaatio

Metsähallituksessa on hallitus ja toimitusjohtaja sekä erillinen julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö.

Metsähallituksessa on muita yksiköitä ja toimintoja sen mukaan, kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään tai työjärjestyksessä määrätään.

14 §

Hallitus

Metsähallituksella on hallitus, jossa on enintään kahdeksan jäsentä.

Valtioneuvosto nimittää hallituksen jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja määrää jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Hallituksen jäsenen tulee olla kilpailutilanteen edellyttämällä tavalla riippumaton. Vähintään yhden hallituksen jäsenen tulee edustaa Metsähallituskonsernin henkilöstöä. Henkilöstöä edustavan jäsenen tulee olla Metsähallituksen tai sen tytäryhtiön palveluksessa. Metsähallituksen toimitusjohtaja ei voi toimia hallituksen jäsenenä.

Valtioneuvosto vapauttaa hallituksen tai sen jäsenen tehtävästään.

15 §

Hallituksen tehtävät

Hallitus ohjaa ja valvoo Metsähallituksen toimintaa ministeriöiden ohjauksen ja valvonnan puitteissa. Hallitus huolehtii Metsähallituksen strategisesta johtamisesta, hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä erityisesti siitä, että Metsähallitus toimii eduskunnan ja muiden viranomaisten päätösten ja määräysten mukaisesti sekä että Metsähallituksen kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Hallituksen tehtävänä on erityisesti:

1) tehdä esitys Metsähallitusta koskevaksi talousarvioehdotukseksi sekä siihen liittyvä esitys Metsähallituksen seuraavan vuoden palvelutavoitteiksi ja muiksi toimintatavoitteiksi sekä tulostavoitteeksi ja tuloutustavoitteeksi;

2) päättää Metsähallituksen toiminnan kehittämisestä eduskunnan ja ministeriön asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden rajoissa sekä seurata ja raportoida tavoitteiden saavuttamisesta;

3) antaa lausunnon toimitusjohtajan, luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan nimitämisestä;

4) päättää Metsähallituksen lainanotosta;

5) päättää Metsähallituksen merkittävistä investoinneista ja muista pitkävaikutteisista menoista;

6) päättää Metsähallituksen hallitsemien osakkeiden osalta osakkeenomistajalle kuuluvien oikeuksien käyttämisestä Metsähalli-

tuskonserniin kuuluvan tytäryrityksen hallinnossa;

7) laatia Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilinpäätös ja toimintakertomus ja niihin liittyen tehdä esitys Metsähallituksen voittoa tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi sekä toimittaa tilinpäätös, toimintakertomus ja esitys valtioneuvoston vahvistettavaksi;

8) päättää Metsähallituksen nimen kirjoittamiseen oikeutetuista;

9) hyväksyä luonnonvarojen käyttöä koskevat alueelliset suunnitelmat;

10) päättää kiinteistövarallisuuden hankintaa, sekä sen mukaan kuin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa säädetään, kiinteistövarallisuuden luovuttamista ja vuokraamista koskevan päätösvallan järjestämisestä Metsähallituksessa;

11) päättää liikelaitoksen johdon palkitsemisjärjestelmästä;

12) käsitellä ja ratkaista muut asiat, joilla on laajakantoinen tai tärkeä merkitys.

Hallituksen tehtävistä julkisten hallintotehtävien hoidon ja niitä hoitavan yksikön osalta säädetään 22 §:ssä.

16 §

Henkilöstön edustaja hallituksessa

Hallituksessa Metsähallituskonsernin henkilöstöä edustavan jäsenen oikeudet ja velvollisuudet ovat samat kuin hallituksen muilla jäsenillä. Henkilöstöä edustavalla jäsenellä ei kuitenkaan ole oikeutta osallistua Metsähallituksen johdon valintaa tai erottamista, johdon sopimusehtoja, henkilöstön palvelusuhteen ehtoja tai työtaistelutoimenpiteitä koskevien asioiden käsittelyyn.

17 §

Toimitusjohtaja

Metsähallituksessa on toimitusjohtaja, joka johtaa ja kehittää Metsähallituksen toimintaa, huolehtii Metsähallituksen juoksevasta hallinnosta sekä siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajaan sovelletaan, mitä osakeyhtiölain (624/2006) 6 luvun 17—19

§:ssä säädetään osakeyhtiön toimitusjohtajasta.

Toimitusjohtajan on huolehdittava hallituksen päätösten toimeenpanosta ja noudatettava hallituksen määräyksiä sekä annettava hallitukselle tieto Metsähallituksen toiminnan kannalta merkittävistä toimenpiteistä ja tapahtumista.

Toimitusjohtajalla on pääjohtajan arvonimi.

18 §

Julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö

Metsähallituksessa sen tehtäväksi säädettyjä julkisia hallintotehtäviä hoitaa erillinen Luontopalvelut-niminen viranomaisyksikkö, jonka päällikkönä toimii luontopalvelujohtaja.

7 luku

Julkisten hallintotehtävien hoito

19 §

Viranomaisyksikön tehtävät

Viranomaisyksikkö:

1) hoitaa 5 §:ssä tarkoitettuja Metsähallituksen tehtäväksi säädettyjä julkisia hallintotehtäviä;

2) vastaa Suomen luonnonsuojelualueverkoston hoidosta ja käytöstä sekä muiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettujen maa- ja vesialueiden sekä muun omaisuuden hoidosta;

3) vastaa metsästys-, kalastus-, ja maasto- liikenneasioista sekä erävalvonnasta;

4) hoitaa luonnon virkistyskäytön sekä luontotyyppejen ja lajien suojelun tehtäviä Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion maa- ja vesialueilla.

Viranomaisyksikkö valmistelee ja esittelee julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevat asiat Metsähallituksen hallitukselle.

20 §

Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan tehtävät

Luontopalvelujohtaja hoitaa ne julkisiin hallintotehtäviin liittyvät tehtävät, jotka eivät 2 momentin tai lain 15 tai 17 §:n mukaan kuulu hallitukselle, toimitusjohtajalle tai erätalousjohtajalle. Luontopalvelujohtaja hyväksyy ja allekirjoittaa hallituksen ohella lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitetun erillisen tilinpäätöksen.

Metsästäystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevat julkiset hallintotehtävät (eräasiat), jotka 1 momentin mukaan eivät kuulu hallitukselle tai toimitusjohtajalle, hoitaa kuitenkin viranomaisyksikössä erätalousjohtaja.

21 §

Julkisten hallintotehtävien ratkaisuväliltä

Luontopalvelujohtaja ratkaisee 5 §:ssä tarkoitettuihin julkisiin hallintotehtäviin liittyvät hallintoasiat ja viranomaisyksikköä koskevat viranomaisasiat lukuun ottamatta kalastukseen, metsästykseseen ja erävalvontaan liittyviä asioita sekä edellä mainittuja tehtäviä hoitavan henkilöstön nimittämistä ja irtisanomista koskevia asioita, jotka ratkaisee erätalousjohtaja.

Maastoliikennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitetuille luvulle tai päätöksille Metsähallituksen hallinnassa olevan alueen käyttämisestä sanottujen lakien mukaiseen tarkoitukseen voidaan vahvistaa aluekohtaiset kiintiöt.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen kiintiöiden puitteissa luontopalvelujohtaja voi siirtää maastoliikennelain 4 §:ssä ja erätalousjohtaja kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitettua yksittäistä lupaa koskevan päätöksen tekemisen Metsähallituksen virkamiehelle tai sellaiselle Metsähallituksen palveluksessa olevalle henkilölle tai ulkopuoliselle yhteisölle, joita riippumattomuuden, luotettavuuden, asiantuntemuksen ja muiden asian arvioinnissa huomioon otettavien seikkojen perusteella on pidettävä tehtävään sopivana. Metsähallituksen ja lupia myöntävän ulkopuolisen yhteisön toimintaan sovelletaan

tältä osin, mitä hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään sekä lisäksi, mitä rikoslaissa (39/1889) rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja asioita koskeva yksittäinen lupa voidaan antaa myös koneellisesti sekä päätös voidaan tehdä ilman esittelyä.

Luonnonsuojelualueen ja retkeilyalueen järjestyssäännön antamista sekä 2 momentissa säädettyä kiintiöiden vahvistamista lukuun ottamatta luontopalvelujohtaja ja erätalousjohtaja saavat kirjallisesti siirtää heille tämän pykälän mukaan kuuluvan ratkaisuvallan muulle julkisten hallintotehtävien yksikön virkamiehelle.

Aluekohtaisten kiintiöiden vahvistamista koskeva päätös on saatettava tiedoksi yleis-tiedoksiantona siten kuin hallintolaissa säädetään.

22 §

Julkisten hallintotehtävien ohjaus ja valvonta

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaavat ja valvovat toimialojensa osalta Metsähallitukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien hoitoa siten kuin virastojen ja laitosten toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta erikseen säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen ministeriöiden ohjauksen ja valvonnan puitteissa Metsähallituksen hallitus:

1) huolehtii julkisten hallintotehtävien hoidon yleisestä (ohjauksesta ja) valvonnasta;

2) huolehtii siitä, että tehtävät hoidetaan eduskunnan ja muiden viranomaisten päätösten ja määräysten mukaisesti ja että julkisten hallintotehtävien kirjanpito ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty; sekä

3) julkisten hallintotehtävien yksikön esityksen saatuaan päättää asioista, joista säädetään lain 15 §:n 2 momentin 1, 2, 4, 7, 8 ja 11 kohdassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen ministeriöiden ohjauksen ja valvonnan sekä hallituksen valvonnan puitteissa Metsähallituksen toimitusjohtaja vastaa Metsähallitukselle

kuuluvien julkisten hallintotehtävien hoidon yleisestä johtamisesta ja kehittämisestä sekä huolehtii osaltaan siitä, että lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettu erillinen kirjanpito on lainmukainen ja että julkisten hallintotehtävien hoitoa koskeva varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

23 §

Vastuu julkisten hallintotehtävien hoidossa

Metsähallituksen julkisen hallintotehtävän hoidossa aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä virkavastuulla aiheutuneen vahingon korvaamisesta erikseen säädetään.

24 §

Muutoksenhaku

Luonnonsuojelulain nojalla tehtyyn Metsähallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin luonnonsuojelulaissa säädetään.

Muuhun kuin 1 momentissa tai 21 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomaisen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

25 §

Muutoksenhaku yksittäiseen lupapäätökseen

Edellä 21 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Metsähallitukselta siten kuin hallintolaisissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun Metsähallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksittäistä lupaa koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomaisen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

26 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen kohteena oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Ellei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajalla on kotipaikka.

27 §

Julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvät maksut

Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määräämiseen, viivästyskorkoon, maksujen perintään ja toimivaltaan maksuista päätettäessä sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Julkiseen hallintotehtävään liittyvän suoritteen maksua koskevaan muutoksenhakuun sovelletaan, mitä valtion maksuperustelain 11 b §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen:

1) Kemin ja Tornion kaupunkien asukkailla on oikeus metsästää Metsähallituksen osoittamilla alueilla Metsähallituksen päättämillä ehdoilla omakustannusarvoa vastaavalla maksulla; sekä

2) kuntalaisella on oikeus käyttää kotikuntaansa kuuluvaa Metsähallituksen hallinnassa olevaa aluetta maastoliikenneläin mukaiseen maastoliikenteeseen maksutta.

Maksu Metsähallituksen julkisoikeudellisesta suoritteesta saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

8 luku

Metsähallituksen talous

28 §

Oma pääoma

Metsähallituksella on oma pääoma, joka muodostuu peruspääomasta, muusta omasta pääomasta ja arvonkorotusrahastosta.

Peruspääoma on liikelaitokseen sijoitettua voiton tuloutuksen perusteena olevaa pääomaa.

Muu oma pääoma on Metsähallitukselle sen voitosta osoitettua pääomaa tai pääomaa, joka on siirretty sille muun oman pääoman ehdoin. Arvonkorotusrahasto osoittaa suoritettua käyttöomaisuuden arvon korotuksen määrän. Muu oma pääoma ja arvonkorotusrahasto voidaan siirtää peruspääomaan.

29 §

Julkisten hallintotehtävien omaisuus

Julkisia hallintotehtäviä varten Metsähallituksen hallinnassa on valtion omistamia luonnonsuojelualueita ja erämaa-alueita, muita suojelutarkoitukseen osoitettuja tai hankittuja alueita sekä muuta julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellista omaisuutta. Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettu omaisuus kuuluu Metsähallituksen muuhun omaan pääomaan.

30 §

Metsähallituksen lainat, vakuudet ja takaukset

Metsähallitus saa ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman suositumuksen rajoissa.

Metsähallituksella on oikeus liiketoiminnassaan käyttää ulkopuoliselle annettavaa vakuutta, jos vakuuden antamistarve perustuu lakiin tai kilpailutilanteessa noudatettuihin yleisesti hyväksytyihin periaatteisiin. Eduskunta päättää valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä vakuuksien enimmäismää-

rän. Metsähallitus ei saa myöntää takausta tai antaa panttia liiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön lainan maksamisen vakuudeksi.

Metsähallituksen ottamista lainoista ja sen antamista takauksista peritään valtiolle valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston ja valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitetun lainan ottamisesta, lainanoton ehdoista ja lainan käyttötarkoituksista, liiketoiminnassa käytettävien vakuuksien käyttämisestä ja laadusta sekä 3 momentissa tarkoitetun maksun määrääytymisestä ja perimisestä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitetun lainan ottamisesta, lainanoton ehdoista ja lainan käyttötarkoituksista, liiketoiminnassa käytettävien vakuuksien käyttämisestä ja laadusta sekä 3 momentissa tarkoitetun maksun määrääytymisestä ja perimisestä.

31 §

Julkisten hallintotehtävien rahoittaminen

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoito rahoitetaan valtion talousarviossa erikseen osoitetuilla määrärahoilla sekä julkisten hallintotehtävien hoidosta saatavilla maksuilla ja tuotoilla. Julkisten hallintotehtävien hoitoa voidaan rahoittaa myös julkisella hanke- rahoituksella.

9 luku

Metsähallituksen henkilöstö

32 §

Henkilöstö

Metsähallituksen henkilöstön pääasiallinen palvelussuhde on työsopimussuhde. Julkista valtaa sisältäviä tehtäviä hoitavien henkilöiden palvelussuhde on kuitenkin virkasuhde, jollei lailla toisin säädetä.

Metsähallituksen virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan valtion virkasuhdetta koskevia säännöksiä ja liikelaitoksen virkoja koskevia virkaehtosopimuksen ehtoja.

33 §

Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Toimitusjohtajalta vaaditaan tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, liiketalouden ja Metsähallituksen tehtäväalan tuntemusta sekä johtamiskokemusta ja käytännössä osoitettua johtamistaitoa.

Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys viran tehtäväalaan sekä johtamiskokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Metsähallituksen virkoihin vaaditaan, että asianomainen on aikaisemmallalla toiminnallaan osoittanut sellaista taitoa ja kykyä, jota viran menestyksellinen hoitaminen edellyttää.

34 §

Henkilöstön nimittäminen

Metsähallituksen toimitusjohtajan nimittää ja irtisanoo maa- ja metsätalousministeriön esittelystä valtioneuvosto. Ennen nimittämistä asiasta on pyydettävä ympäristöministeriön sekä Metsähallituksen lausunto. Maa- ja metsätalousministeriö myöntää toimitusjohtajalle eron. Jos toimitusjohtaja irtisanoutuu tai irtisanotaan, maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilön hoitamaan väliaikaisesti toimitusjohtajan tehtäviä siihen saakka, kunnes toimitusjohtaja nimitetään.

Luontopalvelujohtajan virkaan nimittää ja luontopalvelujohtajan irtisanoo valtioneuvosto ympäristöministeriön esittelystä. Ennen nimittämistä asiasta on pyydettävä maa- ja metsätalousministeriön sekä Metsähallituksen lausunto. Ympäristöministeriö myöntää luontopalvelujohtajalle eron.

Erätalousjohtajan virkaan nimittää maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö irtisanoo erätalousjohtajan ja myöntää tälle eron. Ennen nimittämistä asiasta on pyydettävä Metsähallituksen ja ympäristöministeriön lausunto.

35 §

Henkilöstön osallistuminen

Metsähallitus voi päättää, että siihen sovelletaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) sijasta yhteistoiminnasta yrityksistä annettua lakia (334/2007). Konserniyhteistyössä Metsähallituskonsernissa noudatetaan soveltuvin osin, mitä yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisölaajuisissa yritysyhmissä annetussa laissa (335/2007) säädetään.

Jos Metsähallitukseen sovelletaan yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia, se voi tehdä mainitun lain 61 §:ssä tarkoitetun sopimuksen.

10 luku

Metsähallituksen kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus

36 §

Kirjanpito ja tilinpäätös

Metsähallitus ja Metsähallituskonserni ovat kirjanpitovelvollisia. Jollei tästä laista muuta johdu, Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan, mitä kirjanpitolaissa ja osakeyhtiölaissa säädetään osakeyhtiön kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä. Edellä 5 §:ssä tarkoitetuista julkisten hallintotehtävistä pidetään erillistä kirjanpitoa ja laaditaan erillinen tilinpäätös. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin erillisestä kirjanpidosta ja erillisestä tilinpäätöksestä.

Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilikausi on kalenterivuosi. Metsähallituksen on laadittava jokaiselta tilikaudelta tilinpäätös ja Metsähallituskonsernin konsernitilinpäätös helmikuun loppuun mennessä. Metsähallituksen hallitus ja toimitusjohtaja allekirjoittavat Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilinpäätöksen. Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin on toimitettava tilinpäätösasiakirjat maa- ja metsätalousministeriölle.

Valtioneuvosto vahvistaa Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilinpäätöksen.

Valtioneuvosto päättää tilinpäätöksen perusteella Metsähallituksen voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon sekä muista toimenpiteistä, joihin Metsähallituksen toiminnan ja talouden johdosta on tarpeen ryhtyä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kirjanpidosta, tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta sekä tietojen antamisesta valtion tilinpäätösasiakirjan kokoamista varten.

37 §

Metsähallituksen tase

Metsähallituksen aloittaessa toimintansa valtioneuvosto päättää eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman valtuutuksen nojalla Metsähallituksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta sekä siitä, mikä osa omaisuudesta merkitään Metsähallituksen peruspääomaksi, muuksi omaksi pääomaksi tai lainaehdoin annetuksi. Omaisuus arvioidaan käypään arvoonsa.

Siirrettäessä toiminnassa olevan Metsähallituksen hallintaan omaisuutta tai siirrettäessä Metsähallituksen hallinnassa olevaa omaisuutta valtion talousarviotalouteen noudatetaan siirrosta päätettäessä ja tasetta muodostettaessa, mitä 1 momentissa säädetään.

Siirrettäessä Metsähallitukselle tai Metsähallitukselta valtion talousarviotalouteen kiinteistövarallisuutta, päättää sellaisen yksittäisen kiinteistövarallisuuden kohteen tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuden siirrosta, jonka käypä arvo on enintään viisi miljoonaa euroa, maa- ja metsätalousministeriö tai mikäli kysymys on luonnonsuojelun toteuttamiseen liittyvän kiinteistövarallisuuden siirrosta, ympäristöministeriö. Valtioneuvosto päättää yksittäisen kiinteistövarallisuuden kohteen tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuden siirrosta, jonka käypä arvo on enintään kymmenen miljoonaa euroa. Siirto merkitään liikelaitoksen muun oman pääoman lisäykseksi tai vähennykseksi taikka lainaehdoin annetuksi.

Kiinteistövarallisuuden siirtoon Metsähallituksen ja toisen valtion liikelaitoksen välillä sovelletaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) säädetään.

Metsähallituksen hallinnassa olevaa kiinteää omaisuutta, jonka käyttöoikeus on puolustusvoimilla, ei saa luovuttaa maa- ja metsätalousministeriön tai Metsähallituksen päätöksellä ilman puolustusministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto yksittäistapauksessa toisin päättä.

Ennen 1-3 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä Metsähallituksen tilintarkastajien on arvioitava omaisuus ja velvoitteet ja niiden arvo sekä annettava asiasta lausuntonsa.

38 §

Tilintarkastus

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Toisen tilintarkastajista tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö ja toisen tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö.

Metsähallituksen tilintarkastajien on tarkastettava Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Jos Metsähallituksella on Metsähallituskonserniin kuuluva tytäryritys, Metsähallituksen on huolehdittava siitä, että tytäryrityksen tilintarkastajaksi valitaan mahdollisuuksien mukaan vähintään yksi Metsähallituksen tilintarkastajista. Metsähallituksen tilintarkastajalla on oikeus toimittaa tytäryrityksen tarkastus siinä laajuudessa kuin hän katsoo tarpeelliseksi sekä saada tytäryrityksen hallitukselta ja toimitusjohtajalta pyytämänsä selvitykset ja apu.

Tilintarkastuskertomuksessa on erityisesti lausuttava:

1) onko Metsähallituksen hallintoa hoidettu lain ja asetusten sekä eduskunnan, valtioneuvoston ja ministeriöiden päätösten sekä muiden ohjauspäätösten mukaisesti;

2) onko Metsähallituksen tilinpäätös ja konsernitilinpäätös laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti sekä antavatko tilinpäätös, konsernitilinpäätös ja toimintakertomus oi-

keat ja riittävät tiedot tilikauden toiminnasta, taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista;

3) onko Metsähallituksen sisäinen valvonta ja tarkastus järjestetty asianmukaisesti.

Metsähallituksen vastuunalaisista tilintarkastajista sekä heidän esteellisyydestään ja salassapitovelvollisuudestaan on voimassa, mitä vastuunalaisista tilintarkastajista julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa säädetään.

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin toimintaa.

11 luku

Erinäiset säännökset

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Metsähallituksen hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on tehtävässään tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut Metsähallitukselle siten kuin osakeyhtiölain 22 luvussa osakeyhtiön johtohenkilön vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 51 §:ssä sekä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetun lain 24 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun vahingon korvaamista koskevan kanteen nostamisesta Metsähallituksen lukuun päättää maa- ja metsätalousministeriö. Kanneoikeuden vanhentumiseen sovelletaan, mitä osakeyhtiölain 22 luvun 8 §:ssä säädetään

40 §

Esiintyminen asianosaisena

Metsähallitus kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo tuomioistuimissa, viranomaisissa ja toimituksissa valtion etua ja oikeutta Metsähallitusta koskevissa asioissa.

41 §

Eläkkeet ja muut etuudet sekä korvaukset

Metsähallituksen henkilöstön eläkkeet ja muut henkilöstölle keskitetysti suoritettavat palvelussuhteesta johtuvat etuudet ja korvaukset samoin kuin palvelussuhteesta johtuvat henkilöstön omaisten perhe-eläkkeet maksetaan valtion varoista sen mukaan kuin näistä etuuksista ja korvauksista erikseen säädetään.

Toimitusjohtajan eläkeoikeus ja muut edellä 1 momentissa tarkoitetut etuudet ja korvaukset määräytyvät samalla tavoin kuin Metsähallituksen henkilöstön vastaavat etuudet ja korvaukset.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut etuudet ja korvaukset sekä niiden hoitamisesta valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti määräytyvä maksu peritään valtion liikelaitokselta, jollei etuuksien, korvausten tai maksun perimisestä taikka etuuksien ja korvausten hoitamisesta syntyvien palvelujen hinnoittelusta muualla toisin säädetä.

42 §

Neuvottelukunnat

Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käyttöä koskevan päätöksenteon apuna paikallisen väestön aseman huomioon ottamiseksi ja toimintojen yhteensovittamisen edistämiseksi on maakunta- tai aluekohtaisia neuvottelukuntia.

Saamelaisten kotiseutualueelle asetetaan kuntakohtaiset neuvottelukunnat, joiden tehtävänä on käsitellä valtion maa- ja vesialueiden sekä niihin kuuluvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja hoitoa.

Neuvottelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta, asettamisesta ja niiden puheenjohtajien ja jäsenten palkkioista sekä kustannusten korvaamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

43 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hallituksen kokoonpanosta, tehtävistä, asettamisesta, päätösvallasta ja jäsenten kelpoisuudesta, toimitusjohtajasta sekä hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista sekä tämän lain täytäntöönpanosta.

44 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 , ja sillä kumotaan Metsähallituksesta 30 päivänä joulukuuta 2004 annettu laki (1378/2004) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

45 §

Määräajan sovellettavat asetukset

Metsähallitukseen sovelletaan edelleen kuusi kuukautta lain voimaantulosta seuraavia kumotun valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) nojalla annettuja asetuksia, jollei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä:

- 1) Valtioneuvoston asetus valtion liikelaitosten lainanoton rajoista ja ehdoista (21/2003);
- 2) Valtioneuvoston asetus valtion liikelaitosten kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä (160/2004); ja
- 3) Valtioneuvoston asetus valtion liikelaitosten muun toiminnan erillisestä kirjanpidosta ja erillisestä tilinpäätöksestä (1402/2004).

46 §

Siirtymäsäännökset

Metsähallitukselle laissa tai asetuksessa säädetty tai niiden nojalla annetut tehtävät sekä sille kuuluvat oikeudet ja velvoitteet siirtyvät tämän lain mukaiselle Metsähallitukselle.

Kumotun lain mukaan asetettu Metsähallituksen hallitus jatkaa tämän lain mukaisena Metsähallituksen hallituksena siihen saakka kunnes tämän lain mukainen hallitus on asetettu.

Tämän lain tullessa voimaan siirtyy:

- 1) Metsähallituksen toimitusjohtaja tässä laissa tarkoitettuna Metsähallituksen toimitusjohtajaksi;
- 2) Metsähallituksen luontopalvelujohtaja tässä laissa tarkoitettuna luontopalvelujohtajaksi; ja
- 3) Metsähallituksen erätalouspäällikkö tässä laissa tarkoitettuna erätalousjohtajaksi.

Metsähallituksen virkasuhteessa olevaan henkilöstöön sovelletaan, mitä valtion virkamieslain (750/1994) 5 a—5 c §:ssä säädetään virkasuhteesta ja viroista.

Metsähallituksen työsopimussuhteessa oleva henkilöstö siirtyy tämän lain voimaan tullessa tässä laissa tarkoitetun Metsähallituksen palvelukseen. Määräaikaisessa työsopimussuhteessa oleva henkilö siirtyy Metsähallituksen palvelukseen määräaikaisen työsuhteensa keston ajaksi.

Siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen katsotaan palvelussuhteeseen liittyvien etuuksien määräytymisen osalta jatkuneen valtiolla yhtäjaksoisena.

Työsopimussuhteessa oleva henkilö voidaan siirtää ilman suostumustaan, jos hänet siirretään työssäkäyntialueellaan tai työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta.

Työsopimussuhteen ehtoihin sovelletaan muilta osin, mitä niistä työehtosopimuksissa sovitaan tai laissa säädetään.

2.

Laki**valtion metsätalouslyhtiöstä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Perustettava osakeyhtiö

Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta siirretään perustettavalle osakeyhtiölle. Metsähallitus merkitsee osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet valtion lukuun ja huolehtii yhtiön rekisteröimiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Osakeyhtiötä ja yhtiöjärjestyksen muutosta ei saa ilmoittaa rekisteröitäväksi, jollei maa- ja metsätalousministeriö ole osaltaan hyväksynyt yhtiöjärjestystä tai sen muutosta.

Yhtiön toimialana on metsätalouden harjoittaminen yksinoikeudella valtion omistamalla maalla ja puutavaran toimittaminen asiakkaille.

Osakeyhtiö on Metsähallituksen hallinnoima.

2 §

Luovutusvaltuus

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulle osakeyhtiölle:

1) Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen;

2) Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta; ja

3) Metsähallituksen Metsätaloustulosalueen käytössä olevat immateriaaliset oikeudet ja muu irtain omaisuus.

3 §

Luovutuksen ehdot

Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Valtioneuvosto määrää myös muista omaisuuden luovuttamiseen (ja osakeyhtiön muodostamiseen) liittyvistä järjestelyistä.

Maa- ja vesiomaisuutta koskevaa käyttöoikeutta luovutettaessa ja sen ehtoja tarkistettaessa on huolehdittava, että Metsähallituksesta annetun lain (/) 6 ja 7 §:ssä tarkoitettujen yleisten ja muiden yhteiskunnallisten veloitteiden toteuttaminen turvataan ja mainitun lain 10 §:ssä tarkoitettuja luonnonvarojen käyttöä koskevia alueellisia suunnitelmia noudatetaan.

Valtioneuvosto määrää, mikä osa omaisuudesta pannaan osakeyhtiöön osakkeita vastaan.

4 §

Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa

Osakeyhtiö on valtion alueella, jolla sillä on oikeus harjoittaa metsätaloutta, oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa asiassa, joka koskee:

1) lainsäädäntöön perustuvaa naapurin tai naapurikiinteistön omistajan kuulemista;

2) muun alueen kuin luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tarkoitettun luonnonsuojelualan rajankäyntiä;

3) Metsähallituksen edustautumista yhteismetsälaissa (109/2003) ja yhteisaluelaissa (758/1989) tarkoitettun osakaskunnan, kalastuskuntaa lukuun ottamatta, kokouksessa;

4) Metsähallitusta yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962) tarkoitettuna tieosakkaana.

Osakeyhtiö on valtion alueella, jolla sillä on oikeus harjoittaa metsätaloutta, oikeutettu Metsähallituksen puolesta myöntämään:

1) valtion maa-alueita koskeva kulkuoikeus, jos sen merkitys on vähäinen;

2) valtion maa-alueita koskeva tilapäinen käyttöoikeus;

3) oikeus rakentaa valtion maalle poronhoidon harjoittamiseksi tarpeellinen laite tai rakennelma ja poronhoitolain (848/1990) 39 §:ssä tarkoitettu erotusaita.

5 §

Julkisia hankintoja koskevat säännökset

Osakeyhtiöön sovelletaan mitä julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentissa hankintayksiköstä säädetään.

Metsähallitus ja osakeyhtiö ovat toisiinsa nähden julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ssä tarkoitettussa sidossuhteessa. Metsähallitus ja osakeyhtiö voivat ostaa suoraan toisiltaan palveluja.

6 §

Verotus

Tuloverotuksessa noudatetaan soveltuvin osin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 52 d §:ssä tarkoitettua liiketoimintasiirtoa koskevia säännöksiä.

Osakeyhtiö ei ole velvollinen suorittamaan varainsiirtoveroa 2 §:ssä tarkoitettua luovutuksesta perustettavan osakeyhtiön osakkeita vastaan.

7 §

Vastuu sitoumuksista

Osakeyhtiö vastaa niistä velka-, palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muis-

ta niiden kaltaisista sitoumuksista, joihin Metsähallitus on sitoutunut ja jotka koskevat osakeyhtiölle luovutettua omaisuutta ja sille siirtyvää metsätalousliiketoimintaa.

Metsähallituksen toissijainen vastuu perustettavalle yhtiölle 1 momentin mukaan siirtävistä velvoitteista jää voimaan, jollei vastapuoli hyväksy vastuuden siirtymistä yhtiölle. Yhtiö on velvollinen korvaamaan Metsähallitukselle, mitä Metsähallitus on tämän momentin perusteella suorittanut.

8 §

Henkilöstön palvelussuhteet

Yhtiöitettävissä Metsähallituksen tehtävissä tämän lain voimaan tullessa olevat henkilöt siirtyvät osakeyhtiön palvelukseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään.

Määrääjäksi tehtäviin otetut henkilöt, jotka hoitavat yhtiöittämissä kohteena olevia tehtäviä, siirtyvät osakeyhtiön palvelukseen vastaavaksi määrääjäksi.

Työntekijöihin ja työsuhteen ehtoihin siinä osakeyhtiön työsopimussuhteisessa tehtävässä, johon työntekijä 1 momentin nojalla siirtyy, sovelletaan, mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan tai mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

9 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto voi tehdä ennen lain voimaantuloa 1 ja 2 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, joihin sovelletaan myös 6 §:ää.

Metsähallitus voi tehdä 8 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä ennen lain voimaantuloa.

3.

Laki**oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002) 1 §:n
 2 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

ja valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja,
 jollei rahastoista toisin säädetä.

Tämä laki koskee valtion virastoja ja laitoksia ja valtion liikelaitoksia. Tämä laki koskee myös tasavallan presidentin kansliaa

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**valtion talousarviosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 4 §, sellaisena kuin se on laissa
 165/1992, seuraavasti:

4 §

Liikelaitosten budjetointi

Valtion liikelaitosta koskeva tuloarvio ja määräraha otetaan valtion talousarvioon vain siltä osin kuin lailla säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**kaupparekisterilain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupparekisterilain (129/1979) 3 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1075/1994, seuraavasti:

3 §

Perusilmoituksen ovat velvolliset teke-
mään:

1) avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osake-
yhtiö, keskinäinen vakuutusyhtiö, osuuskun-
ta, säästöpankki, hypoteekkiyhdistys, vakuu-
tusyhdistys, valtion liikelaitos sekä asumis-
oikeusyhdistys;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

6.

Laki**Valtion virkaehtosopimuslain 3 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkaehtosopimuslain (664/1970) 3 a §:n 1 momentin johdantokappale ja 5 §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisena kuin ne ovat 3 a §:n 1 momentin johdantokappale laissa 284/1993 ja 5 §:n 2 momentin 4 kohta laissa 371/2005 seuraavasti:

3 a §

Valtioneuvoston asetuksella voidaan sää-
 tää, että valtion liikelaitoksen virkamiesten
 palvelussuhteen ehtoja koskevissa asioissa
 työnantajaa edustavina neuvottelu- ja sopi-
 musosapuolina ovat:

mutta virkaehtosopimuksen muutoin estä-
 mättä, voi:

4) valtion liikelaitos määrätä virkamiesten-
 sä palvelussuhteen ehdoista.

5 §

Virkaehtosopimuksessa sovittuja palvelus-
 suhteen ehtoja huonommiksi määräämättä,

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
 ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
 toimenpiteisiin.

7.

Laki**kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 31 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 384/2008, seuraavasti:

31 §

Korvauksen epääminen

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitokset. Val-

tioneuvosto voi päättää valtion korvausoi-
 keudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syi-
 tä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
 ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
 toimenpiteisiin.

8.

Laki**maantielain 84 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maantielain (503/2005) 84 §:n 1 momentti seuraavasti:

84 §

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoi-
 tettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutet-
 tuja ovat kuitenkin valtion liikelaitokset. Val-
 tioneuvosto voi päättää valtion korvausoi-
 keudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syi-
 tä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
 ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
 toimenpiteisiin.

9.

Laki**ratalain 74 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ratalain 74 §, sellaisena kuin se on laissa 110/2008, seuraavasti:

74 §

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen Liikennevirastolta. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää val-

tion korvausoikeudesta toisin, jos tähän on erityisiä syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki**kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 2 §:n 1 momentin 4 kohta seuraavasti:

2 §

Hankintayksikkö

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat:

4) valtion liikelaitokset; sekä

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

11.

Laki**julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

6 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä
ovat:

3) valtion liikelaitokset;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

12.

Laki**julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 4 §:n
2 kohta seuraavasti:

4 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä
ovat:

2) valtion liikelaitokset;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

13.

Laki**työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 542/2012, seuraavasti:

12 §

Työnantajan vakuutusmaksuvelvollisuus

Velvollisuus työttömyysvakuutusmaksun maksamiseen on myös valtion liikelaitoksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä _____ päivänä _____ kuuta 2014

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*